

การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น

ปริญญาานิพนธ์

ของ

พัชรี คุ่มชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2553

การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น

ปริญญาานิพนธ์

ของ

พัชรี คุ่มชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น

บทคัดย่อ

ของ

พัชรี คุ่มชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2553

พัชรี คุ่มชาติ. (2553). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์,

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการปั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 3 - 4 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเชิงรอกน้อย สังกัดเทศบาลตำบลเชิงรอกน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยทำการทดลอง สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30-40 นาที รวมระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น และแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.82 แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยแบบ One - Group Pretest - Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ t - test สำหรับ dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการฟังนิทานประกอบการปั้นสูงกว่าก่อนฟังนิทานประกอบการปั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

REASONING THINKING YOUNG CHILDREN ENGAGING IN MOLDING
WITH LISTENING THE STORY

AN ABSTRACT

BY

PHATCHAREE KHUMCHAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2010

Phatcharee Khumchat. (2010). *Reasoning Thinking of Young Children Engaging in Molding With Listening the Story*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Patana chutpong, Asst.Prof. Jiraporn Bunsong.

The purpose of this research was to compare the reasoning thinking of young children engaging in molding with listening the story. The samples in this study were 20 preschool boys and girls, with 3–4 years old, second semester of 2009 academic year at Chiangraknoi Child Care Center, in Chiangraknoi Municipality, PhraNakhon SriAyutthaya Province. The simple random sampling was used to select subjects. The experiment was carried out 32 times within the period of 8 weeks, 4 days per week and 30-40 minutes per day.

The instruments used in the study were Lesson Plans for Engaging in Molding With Listening the Story, and the Test of Reasoning Thinking of Young Children which the reliability of 0.82 The research followed One-group Pretest-Posttest Design and the data were statistically analyzed by t-test for dependent samples.

The result shown that the reasoning thinking of young children engaging in molding with listening the story was significant higher than before at .01 level.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจากอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัยพงษ์ ประธานควบคุมปริญญาโทและผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการควบคุมปริญญาโทที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดและตรวจปรับแก้ข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี มาโดยตลอด และกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เขาวพา เดชะคุปต์และศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม กรรมการสอบปริญญาโทฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาและขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สุภกุล เกียรติสุนทร อาจารย์วรรณี อยู่คง อาจารย์ปรมาภรณ์ ทาเถาว์ อาจารย์ประไพ แสงดา อาจารย์สร้อยจรุญ นันทวรภาค อาจารย์จิตราภรณ์ เตมียะบุตร ที่กรุณาพิจารณาตรวจและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณะครูและเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเชียงรากน้อย สังกัดเทศบาล ตำบลเชียงรากน้อย ที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการทดลองและเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ตลอดจนประสบการณ์ที่มีค่าแก่ผู้วิจัย ขอขอบนายเสกสรร มาตะวังแสง และนายธรรมรัฐ รูปคม ที่ช่วยเหลืองานด้านคอมพิวเตอร์และขอบคุณนายธงชัย คุ่มชาติ และนางสาวหทัย ชิโนทัย ที่คอยให้กำลังใจ ขอขอบพระคุณพี่ น้อง เพื่อนนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือให้กำลังใจตลอดมา และขอขอบคุณทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนาม ไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยในการทำปริญญาโทฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและคุณประโยชน์ของปริญญาโทฉบับนี้ ขอมอบเครื่องบูชาพระคุณพ่อประพาส พึ่งประสพผู้ให้กำเนิดซึ่งล่วงลับไปแล้ว คุณแม่บุญชู พึ่งประสพ ผู้ให้ชีวิต อบรมเลี้ยงดูและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยอีกทั้งพระคุณของครูอาจารย์ทุกท่านในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้และมีส่วนวางรากฐานสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

พัชรี คุ่มชาติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
สมมุติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล.....	8
ความหมายของการคิด.....	8
ความหมายของการคิดเชิงเหตุผล.....	9
องค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล.....	11
ทฤษฎีพัฒนาการทางการคิด.....	12
แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล.....	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน.....	18
ความหมายของนิทาน.....	18
ความหมายของการเล่านิทาน.....	18
คุณค่าของนิทาน.....	19
รูปแบบของการเล่านิทาน.....	20
การเลือกนิทานสำหรับเด็ก.....	22
เทคนิคในการเล่านิทานและวิธีการเล่านิทาน.....	23
สื่อที่ใช้ในการเล่านิทาน.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน.....	28
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปั้น.....	29
ความหมายของการปั้น.....	29
ลักษณะและพัฒนาการปั้น.....	30
ประโยชน์ของการปั้น.....	34
นิทานกับการปั้น.....	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	39
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	50
อภิปรายผลการวิจัย.....	52
ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้.....	56
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	57
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	58
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก	65
ภาคผนวก ก.....	66
ภาคผนวก ข.....	89
ประวัติย่อผู้วิจัย	98

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	40
2 กิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นในการทดลอง.....	41
3 การเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทาน ประกอบการปั้น.....	47
4 การเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทาน ประกอบการปั้น ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน.....	48
5 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทาน ประกอบการปั้นเป็นรายบุคคล.....	49

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
-----------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาพสังคมไทยในปัจจุบันเกิดความสับสนและวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ขึ้นบ่อยครั้งประชาชนต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคมากมายในชีวิตประจำวัน การคิดหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจัดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญระดับหนึ่ง เพราะเป็นช่วงที่มีพัฒนาการทุกด้านเจริญอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การพัฒนาเด็กในช่วงนี้จะเป็นการวางพื้นฐานด้านต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่ออนาคตของเด็กและประเทศชาติ เนื่องจากช่วงอายุของเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี สมอมมีการเจริญเติบโตและพัฒนาโครงสร้างอย่างรวดเร็วคือเด็กอายุประมาณ 6 เดือน สมอมโตเท่ากับครึ่งหนึ่งของผู้ใหญ่อายุประมาณ 5 ปี ขนาดสมอมเป็น 90% ของผู้ใหญ่เซลล์ประสาทและการเชื่อมต่อกันในสมอมจะขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงเด็กปฐมวัยซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม เด็กจึงจะมีพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการเจริญเติบโตและพัฒนาการขั้นต่อไป ถ้าหากเด็กไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในช่วงนี้แล้วความสามารถในการเรียนรู้ต่าง ๆ อาจหยุดและไม่พัฒนาได้ แต่หากเด็กได้รับการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงโดยผู้ใหญ่เป็นผู้เตรียมสภาพแวดล้อมให้และเด็กได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงเรียนรู้จากของจริงได้ทดลองจริงกับสิ่งนั้น ๆ เด็กจะเกิดความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียนมาได้ดี (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2538 : 154) การคิดการใช้เหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้การคิดยังเป็นทักษะที่ส่งเสริมให้คนรู้จักการสังเกตอธิบายหรือแปลความหมายสิ่งต่าง ๆ ได้ เด็กเล็ก ๆ มีกระบวนการคิดเช่นเดียวกับผู้ใหญ่กล่าวคือ เด็กสามารถเรียนรู้ จำ สร้างความคิดรวบยอด และสื่อสารสิ่งที่ตนคิด แต่ขบวนการคิดของเด็กอาจไม่ซับซ้อนเท่ากับผู้ใหญ่และวิธีการคิดอาจแตกต่างจากผู้ใหญ่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กได้รับ (นภเนตร ธรรมบวร. 2544 : 3)

ปัจจุบันเรื่องของการคิดและการสอนคิดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา จากรายงานการศึกษาทั้งในไทยและต่างประเทศพบว่า การพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนทำได้ในขอบเขตที่จำกัด ยังไปไม่ถึงเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการ ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีผลการวิจัยเป็นจำนวนมากที่บ่งชี้ว่า ในการสอนวิชาต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถทำได้ดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะพื้นฐาน แต่เมื่อมาถึงส่วนที่ต้องใช้ความคิดและเหตุผลผู้เรียนยังทำได้ไม่ดี สำหรับในประเทศไทยมีการเคลื่อนไหวในเรื่องการสอนคิดเช่นกัน ซึ่งทำให้เกิดแนวความคิดที่นำมาใช้ในการสอนหลายเรื่องแต่ยังไม่กว้างขวาง ทำให้มีปัญหการสอนด้านการคิดขั้นสูงอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้น การมุ่งเน้นปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการคิด จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาอย่างจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 1) การส่งเสริมความสามารถในการคิด จึงมีความสำคัญต่อเด็กอย่างมากเพราะเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาจะต้องพึ่งพาช่วยเหลือ

ตัวเองต้องต่อสู้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ถ้าเขาได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ในด้านการแก้ปัญหา ตั้งแต่เด็ก ๆ จะสามารถนำความรู้ ความคิดมาดัดแปลงใช้ให้เกิดประโยชน์ความพร้อมที่จะเผชิญกับ สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระบวนการที่จะนำไปสู่การคิด จึงเป็นเรื่องที่นักการศึกษา หลายท่านได้พยายามที่จะพัฒนาโปรแกรมเพื่อสอนการคิดขึ้นในการสอนพัฒนาการคิดมีแนวทางทำได้ 2 วิธี คือ 1) การใช้โปรแกรมบทเรียนสำเร็จรูป สื่อการสอน แบบฝึก เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะและ กระบวนการคิดให้เด็กโดยตรง 2) การสอดแทรกการคิด โดยผ่านเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะ กระบวนการคิด (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2543 : 17-19) คือการพัฒนากระบวนการ คิดคือ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ให้เกิดขึ้น ซึ่งต้องอาศัยทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานอย่าง เพียงพอ การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดขั้นสูง (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540: 12) ผู้ที่มีทักษะในการคิดเชิงเหตุผลสูงย่อมมีความคิดที่มี คุณภาพสูง ผู้ที่รู้จักใช้การคิดเชิงเหตุผลได้อย่างเหมาะสมจะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่น สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข (จำนง วิบูลย์ศรี. 2536 : 29) การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะที่มีประโยชน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันใน การศึกษา การทำงานหรือการประกอบอาชีพ การคิดจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เหล่านี้ และ การคิดเชิงเหตุผลจะช่วยให้สิ่งที่กล่าวถึงมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จมากกว่าการคิดอย่างไม่มี เหตุผล (Freeman. 1998 : xii) การคิดเชิงเหตุผลให้ทักษะที่ใช้ได้บางเวลาหรือสถานการณ์เท่านั้น แต่เป็น ทักษะที่สามารถใช้ได้ทุกวันคล้ายกับการพูดที่ต้องใช้อยู่เสมอสามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝนการคิดเชิง เหตุผลเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยเนื่องจากช่วงอายุของเด็กปฐมวัย คือ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี ขนาดสมองเป็น 90% ของผู้ใหญ่ เซลล์ประสาทและการเชื่อมต่อกันในสมองจะขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงเด็กปฐมวัย ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม เด็กจึงมีพื้นฐานที่มั่นคง การเจริญเติบโตกับพัฒนาการ ขั้นต่อไป ถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีการคิดแบบต่าง ๆ ตั้งแต่ปฐมวัยอย่างน้อยระดับหนึ่ง เด็กก็จะสามารถ พัฒนา การคิดได้อย่างมีความพร้อมจะคิดต่อไปได้ดีขึ้น ได้มีการวิจัยที่แสดงว่าการคิดนั้นฝึกได้ในระดับ หนึ่ง ดังนั้นจึงควรส่งเสริม ให้เด็กได้พัฒนาในด้านการคิดรวมทั้งการคิดเชิงเหตุผลอันเป็นประโยชน์สำหรับ เด็กในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระยะปฐมวัยโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม (สายสุรี จุติกุล. 2543 : 2-3, 28 ; นิตยา คชภักดี. 2543 : 3, 12)

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญของการคิด เชิง เหตุผลจึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้เด็กค้นหาเหตุผลเกิดความเข้าใจ ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และรู้จักคิด แก้ปัญหา (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 25) จะเห็นว่า การพัฒนาการคิดเชิง เหตุผลในช่วงปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง กิจกรรมที่จะนำมาใช้พัฒนาความสามารถในการคิดเชิง เหตุผลต้องเน้นกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วม แสดงพฤติกรรม การสืบค้น คาดการณ์ (Lappan; & Schram. n.d.) โดยมีบรรยากาศที่สนับสนุนและส่งเสริม ให้เด็กได้คิด ได้พูดอธิบายและแสดงผล ของแนวคิดได้กระทำและสรุปพร้อมทั้งแสดงการยืนยันข้อสรุปแนวคิดนั้น (Rowan; & Morrow. 1933 : 16-18) โดยการใช้คำถามให้เด็กเกิดการคิด จัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมกระตุ้นให้เด็กคิดอยู่เสมอให้

เด็กได้ค้นคว้า จากประสบการณ์ตรง โดยคำนึงถึงพัฒนาการและความสนใจของเด็ก (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532 : 656-657)

นิทานเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับการปั้น การใช้นิทานเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้คือวิธีหนึ่ง ที่ช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะทางภาษาและกระบวนการให้คิดค้นกลวิธีในการนำนิทาน การคิด (ภารดี ศรีประยูร. 2542 : 30) เนื่องจากนิทาน เป็นสิ่งที่เด็กทุกคนให้ความสนใจ เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สานสัมพันธ์ ภาพอย่างใกล้ชิดระหว่างเด็กกับผู้เล่านิทาน นอกจากนี้นิทานยังมีส่วนช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ ความกลัว รวมทั้งตัวละครในนิทานยังเป็นแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก อีกด้วย จากความสำคัญของนิทานที่กล่าวมาแล้วนั้นทำให้คุณครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กนำ นิทานมาใช้กับเด็ก จะต้องคำนึงถึงเนื้อหา และพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ในแต่ละช่วงอายุ (พัฒนา ชัชพงศ์. 2551 : 24) กล่าวคือเด็กในวัย 3-6 ขวบ เป็นวัยที่เริ่มการเรียนรู้ ได้และภาษาเด่นชัดมาก ความคิดเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กจะเป็นอย่างไรในอนาคตอยู่ที่การส่งเสริมเลี้ยงดูในช่วงเวลานี้เป็นสำคัญ พ่อแม่ควรส่งเสริมพัฒนาการหลายด้านไปพร้อมกัน เช่น อาหาร สังคมการเล่นดนตรีหรือการอ่าน เด็กไม่ จำเป็นต้องมีของเล่นราคาแพง แต่พ่อแม่สามารถใช้สิ่งของที่มีอยู่ในบ้านเป็นของเล่นได้ ในส่วนของ ดนตรีไม่จำเป็นต้องเปิดเพลงให้ฟังเท่านั้น การเคาะจังหวะ เช่นการตบมือ เคาะไม้ หรือดนตรีล้วน ๆ ที่ไม่มีเนื้อร้อง จะทำให้เด็กเรียนรู้จังหวะนอกจากนี้การอ่านนิทานให้ลูกฟังจะต้องมีเสียงสูงต่ำ มี จังหวะ นิทานทำให้เด็กมีจินตนาการและถ้ามีเนื้อหาดี ๆ จะเป็นการปลูกฝังให้เด็กอยากทำความดี (พร จันทร จันทวิมล. 2529 : 103-106) เนื้อเรื่องนิทานจะเป็นเรื่องง่าย ๆ มีความสมบูรณ์ของเรื่อง มี เหตุการณ์สำคัญเพียงอย่างเดียวเพื่อให้เด็กคาดคะเนเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้ ตัวละครมีน้อยตัว แต่ มีลักษณะเด่น ใช้ภาษาต่าง ๆ ประโยคสั้น ๆ อาจใช้คำซ้ำหรือสัมผัสช่วยให้เด็กจำได้ง่าย เป็นเรื่องใกล้ ตัวเด็ก และไม่ควรยาวเกิน 15 นาที ส่วนรูปแบบการเล่านิทานนั้นมีด้วยกันหลายวิธีทั้งการเล่าแบบปาก เปล่าที่อาศัยน้ำเสียงและคำพูดเป็นสื่อ การเล่านิทานประกอบท่าทาง การเล่านิทานประกอบภาพ การเล่า นิทานประกอบเสียง การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์ เช่น หุ่นมือ หุ่นเชิด ตุ๊กตา หุ่นเงา เป็นต้น (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541 : 12-14) การเล่านิทานแต่ละแบบมีลักษณะเด่นในตัวเอง ควรจะเลือกใช้วิธีการ เล่าแบบใด ขึ้นอยู่กับความถนัดและความเหมาะสมของเรื่องที่ใช้เล่า การเล่านิทานให้ได้ดีนั้น ผู้เล่าต้องมี เทคนิค และศิลปะในการเล่านิทาน ซึ่งในการเล่านิทานแต่ละครั้งต้องทำความเข้าใจกับนิทานที่จะเล่า จัดสภาพแวดล้อมในการเล่านิทานให้น่าสนใจ ใช้บทสนทนาที่เข้าใจง่ายและเป็นกันเอง ใช้ น้ำเสียงเหมาะกับเนื้อเรื่อง เปิดโอกาสให้เด็กซักถามหรือเล่านิทานจบ (ฉวีวรรณ กิณางค์. 2533 : 104) เพื่อให้เด็กเกิดการคิดวิเคราะห์และหาเหตุผลจากเรื่องราวที่ได้ฟัง กิจกรรมการปั้นเป็นอีกกิจกรรม หนึ่งที่ส่งผลต่อความคิดเชิงเหตุผลของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี (กรมวิชาการ. 2540 : 54-56) กิจกรรมการปั้นเป็นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับเด็ก เพราะ การปั้นช่วยให้เด็กได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ ฝึกประสาทสัมผัส และกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการใน ทุกด้านนอกจากนี้การปั้นยังช่วยให้เด็กได้มีโอกาสสร้างสรรคงานศิลปะที่มีรูปทรงสามมิติ ทำให้เด็กเกิดการ เรียนรู้ได้ดี (Schirmacher. 1998 : 237) สอดคล้องกับ มาเยสกี (Mayesky. 1998 : 186) ที่กล่าวว่า การ ปั้นช่วยพัฒนาประสาทสัมผัสการรับรู้ ความเข้าใจ และการชื่นชมจากการสัมผัสรวมทั้งเกิดความคิดรวบ

ยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สัดส่วน ความมั่นคงแข็งแรง และการเรียนรู้ที่จะสร้างวัตถุด้วยมือตนเอง (วิรุญ ตั้งเจริญ. 2539 : 19) ขณะที่เด็กทำกิจกรรมการปั้น เด็กจะจัดระบบความคิดอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในอันที่จะควบคุมการแสดงออกให้เป็นไปอย่างที่คุณคิดคำนึงและเกือบจะไม่ซ้ำกันในแต่ละครั้งจะเปลี่ยนไปตามแง่มุมความคิดต่าง ๆ การสร้างผลงานปั้นของเด็กต้องใช้การสังเกต การเปรียบเทียบ และการทำความเข้าใจในการสำรวจตรวจสอบสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เพื่อ มาเป็นข้อมูลในแง่ของรายละเอียดและ การแสดงรูปทรงในการออกแบบ โกลอมป์ (กรองกลม บุตรขาว. 2546 : 3; อ้างอิงจาก Golomd. 1974 : 242) กล่าวถึงการปั้นว่าสามารถตอบสนองพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กได้ดีมากที่สุดกิจกรรมหนึ่ง เนื่องจากจากเด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตในการปั้นประเภทดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้งโด ที่มีคุณสมบัติของความยืดหยุ่นอ่อนตัว เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ง่าย ก่อให้เกิดความรู้สึกในการสัมผัส และสามารถตอบสนองการกระทำของเด็กได้ดีถือเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งในการสะท้อนให้เห็นถึงระดับสติปัญญาอารมณ์ และความรู้สึกของเด็กตามลำดับพัฒนาการแต่ละบุคคล พัฒนา ชัชพงศ์ (สมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทยฯ. 2547 : ออนไลน์) การปั้นช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้หลากหลายมากมาย ทั้งทักษะการใช้กล้ามเนื้อ ความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ เป็นการระบายความเครียด เกิดความสนุกสนาน และจินตนาการ นอกจากนี้ขณะที่เด็กปั้นไปตามความคิดความต้องการ สมองของเด็กยังได้คิดจินตนาการถึงรูปแบบและรายละเอียดของผลงาน กิจกรรมการปั้นเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็กทุกเพศทุกวัยและเด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เด็กทุกวัยสนใจและชอบเล่นปั้นดินโดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ จะใช้มือละเลงและขยำดินเล่นเมื่อโตขึ้นอาจปั้นดินเป็นรูปร่างต่าง ๆ และตกแต่งให้คล้ายของจริงตามที่เด็กต้องการ (พินิจ ภาวรงค์ครัต. ม.ป.ป. : 150) และเป็นกิจกรรมที่เด็กมีโอกาสสร้างสรรค์งานในลักษณะที่มีรูปทรงแบบสามมิติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น จะส่งผลการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยและเข้าใจเหตุผลอย่างง่ายจากการใช้วัสดุดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโดเป็นสื่อประกอบการปั้นการคิดเชิงเหตุผลของเด็กที่ฟังนิทาน ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในการจัดพัฒนารูปแบบกิจกรรมการฟังนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น
2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการ

ปั้น

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฟังนิทานประกอบการบิน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาปฐมวัยที่จะนำไปส่งเสริม การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ในการฟังนิทานประกอบการบิน ให้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ ระหว่าง 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีทั้งหมด จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย -หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฟังนิทานประกอบการบิน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การคิดเชิงเหตุผล
 - 2.1 ด้านจัดประเภท
 - 2.2 ด้านอุปมาอุปไมย
 - 2.3 ด้านอนุกรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. **การคิดเชิงเหตุผล** หมายถึง เป็นกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นภายในสมองเกือบตลอดเวลาโดยใช้หลักการ ข้อเท็จจริงและประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ เป็นพื้นฐานในการคิดเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการหาข้อสรุป หรือคำตอบในสิ่งที่ยังไม่เคยได้รับรู้ หรือยังไม่มีประสบการณ์มาก่อนไปสู่กระบวนการการคิดเชิงเหตุผลตลอดจนการหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้จำแนกการคิดเชิงเหตุผลออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1 **ด้านจัดประเภท** หมายถึง ความสามารถในการคิดหาสิ่งของที่เป็นพวกเดียวกันจัดประเภทของภาพที่เป็นพวกเดียวกันหรือใช้งานในลักษณะที่คล้ายคลึงกันมีสมบัติรูปร่างลักษณะที่เหมือนกัน

2.2 ด้านอุปมาอุปไมย หมายถึง ความสามารถในการคิดการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาพคู่แรก แล้วเปรียบเทียบกับภาพคู่ต่อไปที่มีความสัมพันธ์กันเป็นแนวเดียวกันกับภาพที่กำหนดให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์กัน ทางด้านคุณลักษณะ หน้าที่การใช้งาน

2.3 ด้านอนุกรม หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์กฎเกณฑ์ หรือการหาแนวโน้มของภาพได้อย่างมีระบบแล้วสามารถตอบการคิดเชิงเหตุผลวัดได้จากแบบทดสอบ

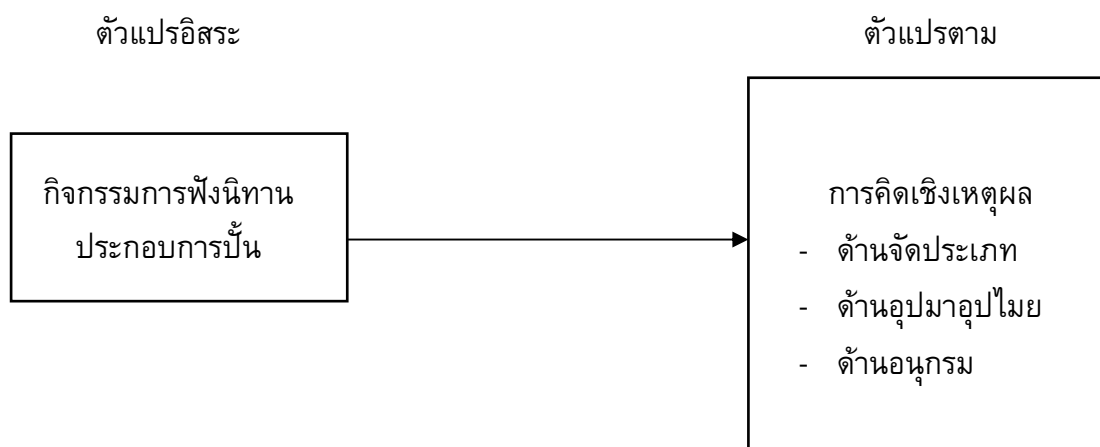
3. การฟังนิทานประกอบการปั้น หมายถึง การที่ได้เด็กฟังนิทานที่ครูเล่าในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในขณะ ที่เล่าครูใช้สื่อ เช่น หุ่นนิ้วมือ ภาพเคลื่อนไหว ฯลฯ ประกอบ เมื่อเด็กฟังนิทานจบ ให้เด็กลงมือปฏิบัติการปั้นและค้นคว้าสำรวจด้วยตนเอง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการคิด การสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์กับดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด และสื่ออื่น ๆ ที่เป็นวัสดุประกอบในการตกแต่งต่อเติม ซึ่งสื่อประกอบเหล่านี้ได้แก่สื่อจากธรรมชาติ เช่น กิ่งไม้ เชือก รั้วบันเปลือกหอย ใบไม้แห้ง ไม้จิ้มฟัน เป็นต้น สื่อจากวัสดุเหลือใช้ เช่น เศษไหมพรม ไม้ไอศกรีม และมีการเปลี่ยนไปทุกวันตาม เนื้อเรื่องของนิทาน เมื่อเด็ก ทำเสร็จแล้วเด็กเล่าผลงานของตนเองได้เด็กทำกิจกรรมวันละ 30-40 นาที ตามแผนการจัดประสบการณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

3.1 ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่บทเรียนโดยการร้องเพลงประกอบท่าทาง ท่องคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย การใช้ท่าทางประกอบเพื่อให้กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมในการปฏิบัติกิจกรรม

3.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ครูเล่านิทานตามเนื้อเรื่องโดย มีสื่อประกอบการ เล่านิทาน เช่น รูปภาพ หนังสือ หุ่นประเภทต่าง ๆ เมื่อครูเล่านิทานจบเด็กลงมือทำกิจกรรม การปั้น ตามความคิดและจินตนาการของตนเองอย่างอิสระ และตกแต่งด้วยเศษวัสดุ

3.3 ขั้นสรุป ให้เด็กแต่ละคนนำผลงานของตนเองออกมาเล่าตามความคิด และจินตนาการของเด็กแล้วนำผลงานไปวางไว้ที่มุมศิลปะ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ความสามารถด้านการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง การฟัง
นิทานประกอบการปั้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล

- 1.1 ความหมายของการคิด
- 1.2 ความหมายของการคิดเชิงเหตุผล
- 1.3 องค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล
- 1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางการคิด
- 1.5 แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล
- 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 ความหมายของนิทาน
- 2.2 ความหมายของการเล่านิทาน
- 2.3 คุณค่าของนิทาน
- 2.4 รูปแบบการเล่านิทาน
- 2.5 การเลือกนิทานสำหรับเด็ก
- 2.6 เทคนิคในการเล่านิทานและวิธีการเล่านิทาน
- 2.7 สื่อที่ใช้ในการเล่านิทาน
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 ความสำคัญของการปั้น
- 3.2 ลักษณะและพัฒนาการปั้น
- 3.3 ประโยชน์ของการปั้น
- 3.4 นิทานกับการปั้น

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล

1.1 ความหมายของการคิด

ทิตานา แชมมณี และคณะ (2543: 96) การคิดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย และลักษณะการคิดที่มีความสำคัญสมควรที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติประการหนึ่งคือ การคิดเชิงเหตุผลซึ่งเป็นลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของ การคิดที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ทุกแขนง

สมศักดิ์ สินธุเวชญ์ (2542: 55) การคิดเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดที่เราต้องใช้ตลอดชีวิต เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ และสามารถที่จะนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในการดำรงชีวิต

ปรมาภรณ์ กองม่วง (2541: 9) ให้ความหมายว่า การส่งเสริมการคิดให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านอื่นๆ รวมทั้งความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ฉะนั้นจึงควรปลูกฝังให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้คิดได้กระทำได้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเสมอ จะส่งเสริมให้เด็กเกิดความสามารถในการคิด ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ต่อไป

ซีเรีย มอดกิล และ โชนัน มอดกิล (Modgil; & Modgil. 1984: 23) ได้ให้คำจำกัดของการคิดประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน 3 อย่างด้วยกันดังนี้ การคิดคือกระบวนการภายในสมองเกิดขึ้นที่ภายในหรือระบบความรู้คิด ซึ่งแสดงออกจากพฤติกรรม การคิด คือกระบวนการที่นำความรู้ไปใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาปฏิบัติของการเรียนรู้ในระบบของความรู้ความเข้าใจ การคิดคือผลของพฤติกรรมของเงื่อนไขในการแก้ปัญหาการใช้เหตุผลต่างๆ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2541: 3) ได้กล่าวถึงความหมายของการคิดว่าการคิดเป็นกลไกทางสมองที่เกิดขึ้นเกือบตลอดเวลา ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์การคิดเป็นบ่อเกิดจากการที่สมองถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อม สังคมรอบตัว และประสบการณ์ส่วนตัวดั้งเดิมของมนุษย์

สำหรับ สโรช บัวศรี (2539: 287) ได้ให้ความหมายของการคิดว่าเป็นกิจกรรมทางจิตอย่างหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะ 3 ประการ ที่แบ่งแยกออกจากกันไม่ได้ คือ

1. ความรู้สึก (Feeling หรือ Sensation)
2. ความจำ (Memory)
3. จินตนาการ (Imagination)

ในการที่คนเรารู้จัก จำ หรือจินตนาการได้โดยสะดวกไม่ชะงักหรือติดขัดก็เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยๆ จนกลายเป็นนิสัย และถ้าเกิดการติดขัดหรือชะงักขึ้นก็แปลว่าได้เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้คิดไม่คล่องหรือไม่สะดวกอย่างที่ผ่านมา หรืออาจกล่าวได้ว่าเมื่อเกิดสถานการณ์ที่เป็นปัญหานั้น กิจกรรมทางจิตจะบังเกิดขึ้นในลักษณะของ ความรู้สึก ความจำ และจินตนาการ เพื่อร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหา นั่นเอง

สรุปได้ว่า ความหมายของการคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่สัมพันธ์กับกระบวนการทำงานของจิตใจมนุษย์ ในการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับเพื่อใช้ในการหาทางออกของปัญหา จากความรู้สึก ความจำ และจินตนาการต่างจากประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เข้ามามีส่วนร่วมทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ไปสู่การกระทำ และการปรับตัวให้เข้ากับสังคม

1.2 ความหมายของการคิดเชิงเหตุผล

จากการศึกษาได้มีนักการศึกษาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการคิดเชิงเหตุผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540: 34) การคิดเชิงเหตุผลเป็นทักษะหนึ่งของทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไปที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งคนเราจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่างๆ ตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า

ฟรีแมน (Freeman. 1988: 3-4) กล่าวถึงการคิดเชิงเหตุผลว่า มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาการหาทางออกของปัญหาประเมินว่าวิธีไหนดีที่สุดและปฏิบัติตามทางเลือกนั้นเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาคด้วยความพอใจ และยอมรับในวิธีการแก้ปัญหาเมื่อได้รับเหตุผลที่ถูกต้องเพียงพอ และสามารถเข้าใจในเหตุผลนั้น

ศรีสุรงค์ ทีนะกุล (2542: 8) ได้กล่าวถึงการคิดไว้ว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมอง ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก นักจิตวิทยาเชื่อว่ามนุษย์ จะมีความคิดเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่ใดและอิริยาบถใด ซึ่งอาจจะได้รับจากสิ่งเร้าภายนอกหรือไม่มีสิ่งเร้าใดเป็นพิเศษเฉพาะก็ได้

ศรชัย เลิศไตรภพ (2535: 16) ได้อธิบายถึงการคิดเชิงเหตุผลของเด็กในขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรม และขั้นปฏิบัติการด้วยนามธรรมไว้ดังนี้

การคิดเชิงเหตุผลแบบรูปธรรม (Concrete Reasoning Patterns) คือความสามารถจำแนกและรวมกลุ่มสิ่งของโดยอาศัยเกณฑ์การสังเกตคุณสมบัติของสิ่งเหล่านั้น เช่น สามารถบอกความแตกต่างระหว่างวิธีการเรียนทางไกลกับวิธีการเรียนด้วยตนเองและมีความเข้าใจลักษณะที่เป็นตรรกศาสตร์ เช่น สุนัขเป็นสัตว์ แต่สัตว์ทุกตัวไม่ใช่สุนัขทั้งหมด เป็นต้น

การคิดเชิงเหตุผลแบบนามธรรม (Formal Reasoning Patterns) คือความสามารถในการให้กฎเกณฑ์พิจารณาลักษณะผสมของความคิดในปัญหาต่าง ๆ เช่น สามารถเข้าใจลักษณะของพันธกรรมที่มีลักษณะปรากฏ และลักษณะแฝง ตั้งแต่ 2 จำนวนขึ้นไป สมบูรณ์ กะการดี (2532: 9) ได้กล่าวถึง การคิดเชิงเหตุผลว่าเป็นการกระทำที่เป็นกระบวนการทางสมอง ในอันที่จะลงความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์และสามารถสรุปผลจากเหตุได้ การคิดเชิงเหตุผลสามารถแยกออกได้ ดังนี้

1. การคิดเชิงเหตุผลแบบสัดส่วน หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล 2 จำนวน ที่เป็นสัดส่วนกัน

2. การคิดเชิงเหตุผลแบบผสม หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาเหตุผลอย่างมีระบบโดยรวมตัวแปรหรือเหตุผลอันเป็นไปได้นำไปสู่การแก้ปัญหา

3. การจำแนกและการควบคุมตัวแปร หมายถึง ความสามารถในการแยกตัวแปรหรือตัวประกอบตัวหนึ่งออกจากตัวแปรอื่นๆ และพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นในขณะที่มีการควบคุม ตัวแปรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. การอ้างเหตุผลเชิงตรรกวิทยา หมายถึง การใช้เหตุผลที่ประกอบด้วยข้อความ 2 ประการ และสรุปว่า ข้อความที่ให้มานั้นเป็นจริงหรือสมเหตุสมผลหรือไม่

5. การสันนิษฐานความเป็นเหตุเป็นผล คือ การให้เหตุผลอธิบายปัญหาที่ต้องพิสูจน์หรือจากโจทย์ โดยการคาดการณเป็นขั้นๆ มีการควบคุมตัวแปรหนึ่งไว้ แล้วใช้ตัวแปรอื่นๆ เป็นตัวทดลองไปเรื่อยๆจนสามารถหาคำตอบได้

6. การตั้งสมมติฐานเชิงใช้เหตุผลแบบอนุमान หมายถึง การให้เหตุผลคาดคะเนในคำตอบล่วงหน้า เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา โดยการนำหลักการใหม่ที่เป็นประสบการณ์เดิมไปสัมพันธ์กับหลักการย่อย

จำนง วิบูลย์ศรี (2536: 39) ได้ให้ความหมายของการคิดเชิงเหตุผลว่า เป็นการคิดที่ต้องอาศัยหลักการหรือมีข้อเท็จจริงที่ถูกต้องมาสนับสนุนอย่างเพียงพอ การคิดประเภทนี้มีโอกาสผิดพลาดน้อยและถือว่าเป็นทักษะอย่างหนึ่ง ซึ่งเราอาจพัฒนาให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นได้ ผู้ที่มีทักษะในการคิดเชิงเหตุผลสูงย่อมมีความคิดที่มีคุณภาพสูง ซึ่งความคิดที่มีคุณภาพสูงนั้นย่อมจะช่วยแก้ปัญหาทางานาประการให้แก่มนุษย์ได้ และย่อมจะช่วยสร้างสรรค์สิ่งอันเป็นประโยชน์ให้แก่มนุษย์ได้

สุภานันท์ เสถียรศรี (2536: 16) กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผล คือการคิดวิเคราะห์วิจารณ์นั่นเอง เป็นการคิดที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาโดยพิจารณาถึงสภาพการณ์หรือข้อมูลต่างๆ ว่ามีข้อเท็จจริงเพียงใดหรือไม่

ครูลิลา และรูดนิต (Krulik; & Rudick. 1995: 3) ได้อธิบายเกี่ยวกับการคิดเชิงเหตุผลสรุปได้ว่า การคิดเชิงเหตุผลเป็นการรวมของการคิดขั้นพื้นฐาน การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยการคิดทุกอย่างจะมีการใช้เหตุผลเข้าไปแทรกอยู่ด้วย

โชติ เพชรรัตน์ และองอาจ นัยพิพัฒน์ (2537: 48) ได้ให้ความหมายของความ สามารถด้านเหตุผลว่าเป็นความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ด้วยการคิดในเชิงวิเคราะห์ ค้นหาเกณฑ์มาสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ แล้วนำมาวินิจฉัยลงสรุปได้อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่า การคิดเชิงเหตุผล หมายถึง เป็นกระบวนการของสมองที่ต้องอาศัยข้อมูลที่เป็นหลักการและข้อเท็จจริง ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อหาข้อสรุปกับสิ่งที่ยังไม่เคยประกอบการตัดสินใจวิเคราะห์ในเรื่องราวต่างๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการคิดเชิงเหตุผล ทั้งนี้เด็กจะเกิดการคิดเชิงเหตุผลได้ก็ต่อเมื่อเด็กได้มีการกระทำ หรือลงมือปฏิบัติจริงกับวัสดุอุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่จะมีส่วนในการเชื่อมโยงไปสู่การคิดเชิงเหตุผลเพื่อให้เด็กมีพื้นฐานการคิดที่ดี

1.3 องค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล

กิลฟอร์ด (Guilford. n.d.) ได้กล่าวว่า การคิดมีองค์ประกอบ 3 มิติ คือ เนื้อหาการคิด วิธีคิด และผลการคิด

เนื้อหาการคิด แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ภาพ (Figural) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นรูปธรรม สามารถที่จะรับรู้และระลึกออกได้ เช่น ภาพต่าง ๆ

2. สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นเครื่องหมาย

3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นถ้อยคำ

4. พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปกิริยาอาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 159-160) กล่าวว่า การคิดวิจารณ์ญาณเป็นการคิดเชิงเหตุผลมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหา คือ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็นทักษะสำคัญของการแก้ปัญหาด้วยเช่นกัน ซึ่งมีองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. จุดหมาย คือ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการคิด คือ คิดเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาหรือคิดเพื่อหาความรู้

2. ประเด็นคำถาม คือ ปัญหาหรือคำถามที่ต้องการรู้ ผู้คิดสามารถระบุปัญหาสำคัญที่ต้องการแก้ไขหรือคำถามสำคัญที่ต้องการรู้

3. สารสนเทศ คือ ข้อมูล ข้อความรู้อย่างอื่น เพื่อใช้ประกอบการคิด

4. ข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ข้อมูลที่ได้มา ต้องเชื่อถือได้มีความชัดเจนถูกต้อง และมีความเพียงพอต่อการใช้เป็นพื้นฐานของการคิดเชิงเหตุผล

5. แนวคิดอย่างมีเหตุผล คือ แนวคิดทั้งหลายที่มีความจำเป็นสำหรับการคิดเชิงเหตุผล และแนวคิดที่ได้มานั้น ต้องมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือคำถามที่ต้องการหาคำตอบ และต้องเป็นแนวคิดที่ถูกต้อง

6. ข้อสันนิษฐานเป็นองค์ประกอบสำคัญของการคิดเชิงเหตุผล เพราะผู้คิดต้องมีความสามารถในการตั้งข้อสมมติฐานให้มีความชัดเจน สามารถตัดสินใจได้ เพื่อประโยชน์ในการหาข้อมูลมาใช้ในการคิดเชิงเหตุผล

7. การนำไปใช้และผลที่ตามมา เป็นองค์ประกอบสำคัญของการคิดเชิงเหตุผลซึ่งผู้คิดต้องคำนึงถึงผลกระทบ ต้องมีความสามารถคิดไกล คือมองเห็นผลที่ตามมารวมกับการนำไปใช้ได้หรือไม่เพียงใด

8. การสรุปอ้างอิง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงเหตุผล ต้องมีจุดมุ่งหมายของการคิด สามารถระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไขโดยนำข้อมูลความรู้ต่าง ๆ มาประกอบการคิดอาศัยความถูกต้องเชื่อถือได้ และสามารถตั้งข้อสมมติฐานให้ชัดเจน เพื่อจะนำข้อมูลมาใช้ในการคิดตัดสินใจโดยต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อการนำไปใช้แล้วจึงสรุปผลของการคิด

1.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางการคิด

กนกวรณ โพธิ์ทอง (2537: 17) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงพัฒนาการด้านสติปัญญา และความคิดของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงวัยที่เด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผลกับปัญหาทุกชนิดได้ เพียเจต์ได้ศึกษาวิจัยพบว่า เด็กจะมีพัฒนาการด้านการคิดเชิงเหตุผลเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามวัยและประสบการณ์ที่ได้รับ

เพียเจต์ แบ่งลำดับขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาเป็น 4 ขั้น ซึ่งจะกล่าวถึงเพียง 3 ขั้นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (พรณี ช.เจนจิต. 2528: 87-89)

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor stage) 0-2 ปี เด็กได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมด้วยประสาทสัมผัส และการใช้อวัยวะ เด็กแสดงออกเพื่อให้เห็นว่าสติปัญญาด้วยการกระทำเด็กสามารถแก้ปัญหาได้แม้ว่าไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูด ความคิดในขั้นนี้เด็กจะมีความคิดความเข้าใจก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว พยายามแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการแต่กิจกรรมการคิดของเด็กวัยนี้ส่วนใหญ่ยังคงอยู่เฉพาะสิ่งที่สามารถสัมผัสได้เท่านั้น

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational stage) 2-7 ปี แบ่งเป็น 2 ขั้นย่อยคือ

2.1 ขั้นก่อนเกิดสัจกับ (Preconceptual thought) 2-4 เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้นสามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หรือมากกว่ามาเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้มีขอบเขตจำกัด เพราะเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลางถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของคนอื่น ความคิดและเหตุผลของเด็กวัยนี้จึงไม่ค่อยถูกต้องตามความจริงมากนัก

2.2 ขั้นการคิดแบบญาณหยั่งรู้หรือแบบสัญชาตญาณ (Intuitive thought) 4-7 ปี เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวดีขึ้น เริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับอนุรักษ์ แต่ไม่แจ่มชัดนัก สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่คิดเตรียมล่วงหน้าไว้ก่อน รู้จักนำความรู้ในสิ่งหนึ่งไปอธิบายหรือแก้ปัญหาอื่นและสามารถนำเหตุผลต่างๆ ไปมาสรุปแก้ปัญหา โดยไม่ต้องวิเคราะห์หรืออย่างถี่ถ้วนเสียก่อน การคิดหาเหตุผลของเด็กขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนรับรู้จากภายนอก

3. ขั้นปฏิบัติการคิดค้นด้วยรูปธรรม (Concrete Operational stage) 7-11 ปี เด็กวัยนี้สามารถสร้างกฎเกณฑ์ และตั้งเกณฑ์ในการแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้สามารถที่จะเข้าใจเหตุผล รู้จักแบ่งปัญหาสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ สามารถที่จะเข้าใจเรื่องความคงตัวของสิ่งต่างๆ สามารถที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ส่วนรวม ลักษณะเด่นของเด็กวัยนี้คือความสามารถในการคิดย้อนกลับ ความสามารถในการจำของเด็กในช่วงนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถสนทนากับบุคคลอื่นและเข้าใจความคิดของคนอื่นได้ดี

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

บรูเนอร์ (Bruner. n.d.) ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดออกเป็น 3 ขั้นคือ

1. ขั้นแสดงออกด้วยการกระทำ (Enactive Stage) ขั้นนี้เปรียบเทียบกับขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) ของเพียเจต์ เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้จากกระทำ (Learning by doing) มากที่สุด

2. ขั้นสร้างภาพแทนใจ (Lconic Stage) ขั้นนี้เปรียบเทียบกับขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) ของเพียเจต์ เด็กในวัยนี้เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงมากขึ้นเด็กจะเกิดความคิดจากการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีจินตนาการบ้างแต่ยังไม่สามารถคิดได้ลึกซึ้งเหมือนการปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรมของเพียเจต์

3. ขั้นการใช้สัญลักษณ์ (Symdolic Stage) เป็นขั้นพัฒนาการขั้นสูงสุดของบรูเนอร์ เปรียบได้กับพัฒนาการขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปแบบ (Concerte Operational) ของเพียเจต์ขั้นนี้เด็กสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งของสามารถเกิดความคิดรวบยอดหรือส่งกับในสิ่งต่าง ๆ ที่ซับซ้อนได้มากขึ้น (ประสาท อิศรปริดา. 2523: 133 -136)

บรูเนอร์ (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2536: 17-18; อ้างอิงจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2522: 5) ได้กล่าวสอดคล้องกันว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการทำงานภายในอวัยวะภายในร่างกายหรือ “อินทรีย์” (Organism) โดยเขาถือว่าการเรียนรู้เกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery) เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมแวดล้อมต่อเด็กซึ่งมีผลต่อการเจริญงอกงามทางสติปัญญา บรูเนอร์ ได้แบ่งขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดออกเป็น 3 ขั้น ด้วยกันในที่นี้จะกล่าวเพียง 2 ขั้น ที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ขั้นการกระทำ (Enactive Stage) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้จากการกระทำมากที่สุด เพราะเด็กยังไม่สามารถคิดเกี่ยวกับสิ่งที่มองเห็นได้ เปรียบได้กับขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวของเพียเจต์

2. ขั้นการเห็นภาพในสมอง (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กเกิดความคิดจากการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ เด็กสามารถสังเกต จดจำรูปร่างลักษณะของวัตถุและพูดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เขาไม่จำเป็นต้องเห็นในลักษณะนั้นได้ การคิดจะเกี่ยวข้องกับความเป็นจริงมากขึ้น อาจมีจินตนาการบ้างแต่ยังไม่สามารถคิดได้ลึกซึ้ง เปรียบได้กับขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Preoperational Stage) ของเพียเจต์

จากพัฒนาการทางการคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการคิดของเด็กนั้นจะดำเนินไปตามลำดับขั้นในเรื่องของการคิด โดยการเรียนรู้เกิดจากการทดลองสิ่งที่พบรับรู้จากใช้ประสาทสัมผัสเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว ซึ่งมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมๆ กับการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของเด็ก รวมถึงมีการถ่ายทอดความคิดจากสิ่งที่เด็กได้เกิดการกระทำแสดงออกมาเป็นคำพูด

1.5 แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล

กิลฟอร์ด และฮอฟเนอร์ (พัชรินทร์ เปรมประเสริฐ, 2542: 62; อ้างอิงจาก Guilford; & Hoepfner. 1971. *The Analysis of Intelligence*. p. 28–32) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถในการให้เหตุผลต้องเริ่มจากการส่งเสริมให้บุคคลคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนควรจัดทำ และเป็นสิ่งที่สามารถฝึกได้โดยสอนควบคู่กับเนื้อหาวิชาปกติหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม เนื่องจากความสามารถในการคิดและการให้เหตุผลเป็นทักษะที่ต้องใช้การฝึกและฝึกจากประสบการณ์ที่หลากหลาย และควรได้รับการฝึกอย่างต่อเนื่อง ในการพัฒนาความสามารถในการคิดและการให้เหตุผล ควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วม และแสดงพฤติกรรมในการสืบค้นาคาดการณ์ ค้นหาวิธีการพิสูจน์ สังเกตรูปแบบ ชี้แจงเหตุผลของแนวคิดโดยการอธิบายรูปแบบ แสดงด้วยภาพ หรือจำลองแบบและตอบคำถามต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการคิด การสร้างข้อคาดเดา การกำหนดรูปแบบและการอธิบาย ซึ่งเป็นการให้เหตุผลเกี่ยวกับสถานการณ์ (Lappan; & Schram. 1989: 18–19)

โรแวน และมอร์โรว์ (Rowan; & Morrow. 1993: 16–18) ให้ข้อคิดว่า บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก ครูต้องจัดบรรยากาศที่แสดงให้เห็นนักเรียนเห็นว่าการให้เหตุผลเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าการได้เพียงคำตอบที่ถูกต้อง บรรยากาศในชั้นเรียนต้องไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกหวาดกลัว เป็นบรรยากาศที่สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้พูดอธิบาย และแสดงเหตุผลของแนวคิด ได้กระทำและสรุปพร้อมทั้งแสดงการยืนยันข้อสรุปของแนวคิดนั้นๆ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2540: 40–41) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กปฐมวัย มีหลายวิธีการได้แก่

1. การแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาต้องเริ่มที่ครูเป็นผู้จัดตั้งปัญหาขึ้น อาจเป็นคำถามกรณีตัวอย่างเป็นต้นครูใช้สิ่งเหล่านี้เป็นตัวจุดประเด็นปัญหาให้เด็กคิดและหาข้อสรุป
2. การใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เด็กอาจมีการทดลอง ตั้งสมมติฐาน และทดสอบงานที่ทำจนครบวงจร เช่น ให้เด็กได้เรียนรู้ว่าต้นไม้งอกได้อย่างไร ด้วยการเพาะเมล็ดถั่วงอกและติดตามการงอก เป็นต้น
3. ใช้หลักการสืบค้น เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ที่พยายามให้เด็กได้ค้นหาคำตอบต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น การเล่นตัวต่อเป็นรูปที่ครูกำหนดจากอุปกรณ์หลาย ๆ ชนิด
4. การใช้ทักษะกระบวนการ เป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นการสังเกต การเปรียบเทียบ การจัดประเภท การสื่อสาร การถ้อย โยง การสรุป โดยให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับดิวอี้ (Dewery) และเพียเจต์ (Piaget) ที่ว่าเด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำ

อรพรรณ พรสีมา (2543: 23) ที่กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กนั้นก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วย ในการส่งเสริมความคิด เมื่อเด็กเข้าสู่โรงเรียน สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในโรงเรียนจะช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและห้องเรียนต้องสะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงาม มีสิ่งต่างๆ ที่จะกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการทุกๆ ด้าน เพราะพัฒนาการทุก ๆ ด้าน มีผลกระทบซึ่งกันและกันสำหรับเด็ก

จากแนวทางการส่งเสริมการคิดและการคิดเชิงเหตุผลนั้นสรุปได้ว่า การที่จะพัฒนาเด็กให้เป็นคนที่รู้จักคิด และมีทักษะต่างๆ ทางความคิดแล้วนั้น เด็กควรได้รับการส่งเสริมตั้งแต่วัยเล็กตามวัยและวุฒิภาวะของเด็ก เพราะพัฒนาการต่างๆ ของเด็กนั้นจะดำเนินไปตามลำดับขั้น ฉะนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้เด็กได้เกิดทักษะและกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่วัยเล็ก โดยการให้เด็กได้มีการแสดงออกด้วยการลงมือกระทำตามสภาพความสนใจของเด็กให้เด็กได้รู้จัก การสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ ค้นคว้า ทดลอง รวมถึงการแก้ปัญหาด้วยตัวเองของเด็กเอง เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบให้กับตนเองและนำไปสู่การคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กได้ต่อไป

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล

งานวิจัยในต่างประเทศ

สิงห์ฮ่า และวอกเกอร์ไคน์ (จำนง วิบูลย์ศรี. 2536: 44–45; อ้างอิงจาก Shaha; & Walkerdine. 1975. *Peagetian Research : Compilation and Commentry Vol.2*) ได้ทำการทดลองเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของภาษาที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผลเกี่ยวกับปริมาณคงที่ของเหลว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กอายุ 3 ปี 6 เดือน ถึง 7 ปี ในการทดลองครั้งนี้ได้ใช้แบบทดสอบหลายชุด ในบรรดาแบบทดสอบต่างๆ ที่นำมาใช้นั้นมีแบบทดสอบอยู่ชุดหนึ่ง ซึ่งเป็นการทดสอบเกี่ยวกับคำตรงกันข้าม คือ คำว่า มาก/น้อย กระบวนการทดสอบชุดนี้คือ ผู้วิจัยได้นำตุ๊กตาไม้ขนาดใหญ่มากๆ ตุ๊กตาสุนัขขนาดเล็กมาวางตรงหน้าเด็กพร้อมทั้งกล่าวว่า “นี่คือม้าตัวใหญ่ ม้าตัวนี้ชอบดื่มน้ำจำนวนมากๆ นี่คือสุนัขตัวเล็ก สุนัขตัวนี้ชอบดื่มน้ำจำนวนน้อยๆ” หลังจากนั้นก็ได้นำบีคเกอร์ขนาดมาตรฐาน สำหรับใส่น้ำส้มคั้น มาวางข้างหน้าตุ๊กตาทั้งสองโดยให้บีคเกอร์สำหรับตุ๊กต้าม้าบรรจุน้ำส้มคั้น มากกว่า ตุ๊กตาสุนัข ต่อมาผู้ทำการทดลองจะเทน้ำส้มคั้นจากบีคเกอร์สำหรับตุ๊กตาสุนัขลงในหลอดทดลอง ซึ่งขนาดแคบ และสูงกว่า ในทำนองเดียวกัน ก็จะเทบีคเกอร์สำหรับตุ๊กต้าม้าลงในบีคเกอร์ขนาดมาตรฐานอีกใบหนึ่งผลการทดลองปรากฏว่า ภาพที่ใช้ในการทดสอบช่วยให้เด็กเข้าใจหลักการเกี่ยวกับความคงที่ของสสารได้ง่ายยิ่งขึ้น

เดนนี่ เซติโนกุล และเซลเซอร์ (จำนง วิบูลย์ศรี. 2536: 43–44; อ้างอิงจาก Denny; & Seizer. 1977. *Journal of experimental Child Psychology*.) ได้ทำการทดลองเพื่อฝึกเด็กอายุ 4 ปี ให้เข้าใจความคงที่ในเชิงปริมาณของสสารในการทดลองทั้งสองแบบนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ถ้อยคำสำหรับอธิบายหลักการต่างๆ ให้เด็กทราบและก่อนทำการฝึกเด็กเหล่านั้นได้รับการทดสอบก่อนทุกคน หลังจากฝึกแล้ว 1 สัปดาห์ ก็ทำการทดลองหลังการฝึกอีกครั้งหนึ่งผลการทดสอบทั้งหมดปรากฏว่า เด็กที่ได้รับการอธิบายด้วยถ้อยคำ สามารถที่จะเข้าใจความคงที่ในเชิงปริมาณของสสารได้ดีกว่าเด็กอื่นซึ่งไม่ได้รับการอธิบายด้วยถ้อยคำ

วิลเลียม และรีไมล์ (กมลทิพย์ ต่อติด. 2544: 6; อ้างอิงจาก Williams; & Remires. 1979) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาอิทธิพลของภาษาที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผลตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ เกี่ยวกับการคงที่ของสสารในเชิงปริมาณ น้ำหนัก และปริมาตร โดยได้เปรียบเทียบเด็กที่มาจากครอบครัว ซึ่งบิดามารดาประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา กับเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามารดาประกอบอาชีพอย่างอื่นกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเม็กซิกัน อายุระหว่าง 6–9 ปี ในการเปรียบเทียบนั้น

ผู้วิจัยได้กำหนดให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความเท่าเทียมกันซึ่งในด้านอายุ เพศ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามารดาประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาสามารถเข้าใจความคงที่ในเชิงปริมาณของสสารประเภทอื่นๆ และเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามารดาประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาไม่สามารถจะตอบคำถามเรื่องราวความคงที่ในเชิงปริมาณของสสารประเภทอื่นๆ ได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งบิดามารดาประกอบอาชีพอย่างอื่น

เพรท พอลล์ และคนอื่นๆ (Partt, Michael W.; others. 1993: CD-ROM) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อการพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กในช่วงระหว่างการข้ามขึ้นไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผลของเด็ก โดยใช้วิธีการศึกษา 3 วิธี คือ 1. สำรวจความคิดเห็นของผู้ใหญ่ต่อการพัฒนาเด็ก 2. สังเกตพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก ป.5 และ 3. สัมภาษณ์ผู้ใหญ่ใน 3 กลุ่มอายุที่เป็นผู้ปกครองในกลุ่มที่ศึกษา ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ต่อการคิดเชิงเหตุผลของเด็ก

แฮริส พอลล์ และคนอื่นๆ (Harris, Pual L.; others. 1993: CD-ROM) ได้ศึกษาการคิดที่ต่อต้านของเด็กต่อการคิดเชิงเหตุผลโดยใช้การสังเกตเด็กอายุ 3-5 ปี โดยกำหนดเรื่องสั้นๆ 3 สถานการณ์ให้เด็กดูการคิดว่าต่อต้านหรือคิดอย่างมีเหตุผล ผลที่ตามมาบอกเป็นนัยว่าเด็กเต็มใจที่จะอธิบายสาเหตุเรื่องราว ระหว่างการสังเกตอย่างต่อเนื่องของสถานการณ์การที่เด็กคิดต่อต้านไม่ปรากฏ

สลาวินสกี เจนนิเฟอร์ (Slawinski, J.L. 1999: CD-ROM) ได้ศึกษาความสามารถในการอธิบายและชี้แจงเหตุผลของเด็กที่อายุน้อยเป็นการศึกษาการคิดที่เข้าใจตนเอง และผู้อื่นผลของงานวิจัยนี้เป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาทางจิตวิทยา โดยการทดสอบความเข้าใจเด็กที่มีความเข้าใจที่ผิดร่วมกับเด็กคนอื่นโดยทดลองกับเด็กอนุบาล และเด็ก ป. 1 โดยถามเด็กแสดงเหตุผลกับเด็กคนอื่นดูว่าใครสามารถประยุกต์ความคิดเห็นที่ผิดมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ ในขณะที่เดียวกันการที่เด็กแสดงความคิดเห็นที่ผิดร่วมกับผู้อื่นก็จะเป็นการสรุปความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็ก โดยใช้วิดีโอเทปพฤติกรรมของเด็กและทำการทดลองหลายๆ ครั้ง ผลการวิจัยพบว่าเด็กอายุระหว่าง 5-8 ปี เข้าใจผู้อื่นไม่ถูกต้องนักและเด็กตามใจตนเอง และเอาแต่อารมณ์ในขณะนั้นสิ่งที่พบจากการศึกษาครั้งนี้เด็กน้อยคนที่จะบอกเหตุผลได้ถูกต้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุวรรณ ไชยะธน (2537: 54-57) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ โดยการตั้งคำถามกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการสนทนาเล่าเรื่อง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลจากการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการตั้งคำถามกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการสนทนาเล่าเรื่อง มีความคิด เชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการตั้งคำถามมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการสนทนาเล่าเรื่อง

ปรมาภรณ์ กองม่วง (2541: 43) ได้ศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นสิ่งแวดล้อมในห้องถิ่น พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนายามเช้าเน้นสิ่งแวดล้อมในห้องถิ่น และสนทนายามเช้าแบบปกติก่อนกับหลัง มีการคิดเชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีการคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าก่อนการทดลองและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมยามเช้า เน้นสิ่งแวดล้อมในห้องถิ่นและสนทนายามเช้าแบบปกติ มีผลต่อการคิดเชิงเหตุผลแตกต่างการคิดเชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นภาพร ทวีวิทย์ชาดิยะ (2541: 63) ได้ศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติ พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความคิดเชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p = .017$ แสดงให้เห็นว่าภายหลังการทดลองเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ มีความคิดเชิงเหตุผลสูงขึ้น

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติ มีความคิดเชิงเหตุผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p = .000$ ซึ่งแสดงว่าวิธีการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติ

สายทิพย์ ศรีแก้วท่อม (2541: 53–55) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดอย่างมีเหตุของเด็กรวมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และแบบปกติทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับแบบปกติ มีความสามารถการคิดอย่างมีเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถ การคิดอย่างมีเหตุผลสูงกว่าเด็กรวมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติ

นฤมล ปิ่นดอนทอง (2544: 50–52) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมสร้างมโนทัศน์ด้านจำนวนและการเล่นแบบปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมสร้างมโนทัศน์ด้านจำนวนและเด็กรวมวัยที่ได้รับการเล่นแบบปกติมีการคิดเชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

เสาวนีย์ อุ้นประเสริฐสุข (2546: 54) ได้ศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ที่มีคะแนนการคิดเชิงเหตุผล 15 อันดับสุดท้าย ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนแบบเดินเรื่องมีการคิดเชิงเหตุผลทั้งในภาพรวม และจำแนกตามแบบการคิดคือการคิดแบบนิรนัยและการคิดแบบอุปนัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยนั้น สรุปได้ว่าเด็กในระดับปฐมวัยนั้นสามารถที่จะเกิดการคิดเชิงเหตุผลอย่างง่าย ๆ ที่เกี่ยวกับเหตุและผล เด็กจะเกิดการเรียนรู้ จากการกระทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 อันส่งผลต่อการพัฒนาด้านการคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็ก ทั้งนี้การคิดเชิงเหตุผลของเด็กจะเพิ่มขึ้นกับวัยและวุฒิภาวะของเด็กในแต่ละชั้น รวมทั้งเด็กจะต้องได้รับการส่งเสริมทางความคิดควบคู่ไปกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กแต่ละคนด้วย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

2.1 ความหมายของนิทาน

เกริก ยूनพันธ์ (2539: 8) ได้ให้ความหมายของนิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการผูกเรื่องขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน ตลอดจนแทรกแนวคิดเพื่อให้เด็กนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540: 45) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่สืบต่อเนื่องกันมาโดยวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ ความคิด หรือค่านิยมบางอย่างให้ผู้ฟัง พร้อมทั้งสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 2-10) ให้ความหมายไว้ว่า นิทานคือสิ่งที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจและการรับรู้ให้กับเด็ก

วันเนา ยูเต็น (2542: คำนำ) ให้ความหมายไว้ว่า นิทานคือ ชีวิตเรื่องราวในนิทานที่แท้จริงเป็นเรื่องราวของชีวิต นิทานไม่ใช่เรื่องสำหรับเพียงเพื่อฟัง อ่านเพื่อสนุกหรือรับคำสอนที่แทรกอยู่เท่านั้น

สรุปได้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสามารถนำความคิดไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 ความหมายของการเล่านิทาน

พัชรี ไชยะสนิท (2535: 80) ได้กล่าวว่าการเล่านิทานหมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟังและสนทนาโต้ตอบ อภิปรายซักถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงท่าทางการประกอบเรื่องราวหรือประสบการณ์รอบตัวทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

เนื่อน้อง สนับสนุน (2541: 35) การเล่านิทาน หมายถึง การถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กเข้าใจ ด้วยการเล่าโดยใช้น้ำเสียง ท่าทาง สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการประกอบการเล่าและยังครอบคลุมถึง การส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเป็นผู้เล่าด้วยตนเอง

ดังนั้น สรุปได้ว่า การเล่นนิทานหมายถึง การเล่าเรื่องหรือถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กเข้าใจ ด้วยน้ำเสียง ท่าทาง สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ทำให้การเล่านิทานนั้นน่าสนใจสนุกสนานยิ่งขึ้น

2.3 คุณค่าของนิทาน

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2536: 125–126) ได้กล่าวว่า นิทานมีอิทธิพลต่อเด็กมาในระดับปฐมวัย การที่ผู้ใหญ่และครูได้ใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่านิทาน จะเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเด็กยิ่งขึ้น การเล่านิทานมีคุณค่าดังนี้

1. ช่วยชดเชยประสบการณ์แก่เด็กให้เท่ากับเด็กในเมือง
2. ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิดและจินตนาการให้กับเด็ก
3. ช่วยฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เข้าใจวิธีการปฏิบัติตัวขณะฟังนิทาน และสามารถเก็บใจความเรื่องราวที่ฟังคนอื่นเล่าได้ตามสมควรแก่วัย
4. ช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินมีความรู้สึกอบอุ่น และใกล้ชิดกับผู้เล่า
5. ช่วยปลูกฝังความรู้สึกชอบฟังนิทานและความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทานก่อนที่ จะอ่านได้อย่างเข้าใจ
6. ปลูกฝังให้เด็กเป็นคนใจกว้างยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน
7. ช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ ทราบถึงความรู้สึกที่อยู่ในตัวของเด็กจากการสนทนาซักถาม ในขณะฟังนิทาน

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542: 59–62) กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นวิธีการให้ความรู้วิธีการหนึ่งที่ทำให้เด็กสนใจในการเรียนรู้ สามารถจดจำ กล่าวแสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่ ฟังปรารถนา นอกนั้นยังช่วยตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความสัมพันธ์ผล ความต้องการเป็นที่ยอมรับ เนื้อหาของนิทานที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการดังกล่าว จะช่วยให้ เด็กสมความปรารถนาและมีความสุข กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ นิทานมีความสำคัญและประโยชน์ต่อ เด็ก ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพในการชักจูงผู้เรียนให้คล้อยตาม เป็น ตัวกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวผู้เรียน เป็นตัวกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออก อัน เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และบุคลิกภาพของผู้เรียน
2. เป็นเครื่องกระตุ้นและโน้มน้าวให้เด็กเปิดใจที่จะยอมรับพฤติกรรมด้านต่างๆ และ ตอบสนองความต้องการของธรรมชาติของเด็กด้วย
3. เป็นตัวแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก

นอกจากนี้แล้วนิทานมีประโยชน์และคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก นิทานช่วย สร้างเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เหมาะสมกับการพัฒนาการ ตามวัยและยังช่วยปรุงแต่งบุคลิกภาพ แก้ไขพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามตัวของตัวละครใน นิทานที่เด็กชื่นชอบ รวมทั้งยังเปิดโลกจินตนาการให้กว้างไกลและยังมีสัมพันธภาพอันดีแก่บุคคล รอบข้างและการแสดงออกอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ บุคลิกภาพของผู้เรียน

ภารดี ศรีประยูร (2542: 30) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานต่อการเรียนการสอนดังนี้

1. ให้ความบันเทิงใจแก่เด็กๆ ทำให้ผ่อนคลายอารมณ์ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เด็กจำเรื่องแจ่มใสสมวัย
2. นิทานใช้นำเข้าสู่บทเรียน
3. นิทานช่วยเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดี หรือผิดบางประการของเด็กเกี่ยวกับความเชื่อ ความกลัวและสอนจริยธรรมแก่เด็ก
4. นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังใช้กระบวนการคิดพิจารณาแก้ปัญหาได้
5. ใช้นิทานเป็นเครื่องมือฝึกทักษะทางภาษาและกระบวนการคิด
6. ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักฟัง มีสมาธิ รู้จักสำรวจอิริยาบถของตนเอง
7. ใช้นิทานส่งเสริมการอ่าน
8. ให้นิทานเพื่อสร้างสัมพันธภาพอย่างใกล้ชิดกับเด็ก ซึ่งจะส่งผลไปถึงการปกครองเด็ก

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า นิทานเป็นคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก นิทานช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษา ความคิดและจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ ฝึกให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออก เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีสมาธิเป็นผู้รู้จัก มีสัมพันธอันดีกับบุคคลรอบข้างเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคม มีพฤติกรรมและเป็นที่ยอมรับอันจะนำมาซึ่งความสุขในการดำเนินชีวิต

2.4 รูปแบบการเล่านิทาน

รูปแบบการเล่านิทาน คือ วิธีการที่ผู้เล่านิทานจะทำให้เด็กมีศักยภาพในการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็ก นอกจากการเลือกเรื่องที่มีสาระสอดแทรกแนวคิด ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม การดำเนินเรื่องรวดเร็วเรื่องสั้น เข้าใจง่ายแล้ว ผู้เล่านิทานที่ดีต้องมีวิเล้าที่จูงใจผู้ฟังด้วยเด็กไม่ต้องการคนเล่าเก่ง แต่ต้องการคนเล่าที่เข้าถึงความต้องการ ความรู้สึกตามวัยว่าเขาต้องการอะไร และเขาจะเข้าถึงนิทานได้อย่างไร

พรจันทร์ จันทวิมล (2529: 103–105) กล่าวถึงการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องง่ายๆ แต่สมบูรณ์ เน้นเหตุการณ์อย่างเดียวเพื่อให้เด็กสามารถคาดคะเนได้
2. การเดินเรื่องได้อย่างรวดเร็ว
3. ตัวละครน้อย มีลักษณะเด่นที่จำได้ง่าย เด็กอาจสมมติตัวแทนได้
4. มีบทสนทนาหลายๆ เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถฟังเรื่องที่เป็นความเรียงได้
5. ใช้ภาษาง่ายๆ ประโยคสั้น การกล่าวคำซ้ำหรือสัมผัสจะช่วยให้เด็กจดจำได้ง่ายและรวดเร็ว
6. เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เช่น ครอบครัว สัตว์เลี้ยง หรือเรื่อง que เด็กสามารถจินตนาการได้
7. ความยาวไม่เกิน 15 นาที

รูปแบบการเล่านิทาน แต่ละแบบมีความจำเพาะของประสิทธิภาพการเล่า ผู้เล่าสามารถใช้ตามความเหมาะสม (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 12–14) กล่าวคือ

1. การเล่านิทานปากเปล่าเป็นการเล่าที่อาศัยคำพูด และน้ำเสียงไม่ใช่สื่อประกอบการเล่า น้ำเสียงและจังหวะการพูดที่สูงต่ำเร้าใจผู้ฟังตามเนื้อเรื่อง ซึ่งต้องใช้ศิลปะการพูด การเล่าตามรูปแบบนี้ อาจใช้กับการเล่าที่ต้องการจูงใจให้เด็กทำกิจกรรมบางอย่างได้อย่างหนึ่งอย่างมีสมาธิ การเล่านิทานปากเปล่านั้นอาจให้เด็กเล่าเอง ผู้ใหญ่เล่าบ้างหรือช่วยกันเล่า การเล่านิทานปากเปล่า ไม่ควรเล่าเกิน 15 นาที

2. การเล่านิทานประกอบท่าทาง เป็นการเล่านิทานที่มีชีวิตชีวามากกว่าการเล่าด้วยปากเปล่า เด็กสามารถติดตามเรื่องได้และเกิดจินตนาการเป็นรูปธรรมมากขึ้น ท่าทางที่ใช้ประกอบการเล่านิทานอาจเป็นท่าทางของผู้เล่า ท่าทางแสดงร่วมของเด็ก ได้แก่การทำหน้าตาการแสดงท่าทางกาย หรือการเล่า นิ้วมือประกอบการเล่า

3. การเล่านิทานประกอบภาพ มีหลายชนิดด้วยกัน อาทิ ภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ ภาพจากหนังสือ ภาพวาด ภาพสไลด์ ภาพเคลื่อนไหว หรือภาพยนตร์ เป็นสิ่งจูงใจและสร้างจินตนาการให้เด็กมากโดยเฉพาะภาพการ์ตูนที่เคลื่อนไหวไปมา เด็กจะสนุกมากขึ้น

4. การเล่านิทานประกอบเสียง ได้แก่ เสียงเพลง เสียงดนตรี แถบบันทึกเสียงต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศ ความตื่นเต้น อยากติดตาม นอกจากนี้อาจใช้เสียงมาประกอบ การเล่าได้

5. การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่หรือผู้เล่าจัดทำขึ้น เช่น หน้ากาก ตัวแสดงในนิทาน หุ่นมือ หุ่นชัก หุ่นเชิด ตุ๊กตา เป็นต้น อุปกรณ์สามารถทำให้เด็กสนุกและตื่นตาไปกับนิทานที่เล่าได้เป็นอย่างดี

พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2525: 37) ได้เสนอรูปแบบของการเล่านิทาน สรุปได้ดังนี้

1. อ่านจากหนังสือนิทานให้เด็กฟังทั้งเล่ม
2. การเล่าโดยไม่ใช้อุปกรณ์ใดๆ เลย แต่ใช้น้ำเสียงประกอบการเล่าให้น่าสนใจ
3. ใช้ภาพวาดที่มีความต่อเนื่องกัน ประกอบการเล่าให้เด็กฟัง โดยที่ภาพเหล่านั้นจับม้วนใส่ไว้ในกล่องแล้วหมุนภาพทีละภาพ คล้ายๆ ฟิล์มภาพยนตร์

4. เล่านิทานโดยใช้การวาดภาพขณะที่เล่าตามเนื้อเรื่องของนิทาน

5. การเล่าโดยใช้ภาพประกอบขณะเล่า

6. การเล่าโดยแสดงท่าทางประกอบตามตัวละครในเนื้อเรื่อง

7. การเล่าโดยแสดงหุ่นประกอบการเล่น โดยใช้หุ่นตามตัวละครในเนื้อเรื่องที่เล่า อาจจะเป็นหุ่นนิ้วมือ หุ่นกระบอก หุ่นเงา หุ่นมือ เป็นต้น

สรุปได้ว่ารูปแบบการเล่านิทานที่หลากหลายรูปแบบ มีทั้งการเล่าด้วยปากเปล่าประกอบท่าทาง ประกอบภาพวาดต่างๆ ประกอบเสียงการเล่าโดยใช้เป็นสื่อประกอบ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นความสนใจของเด็ก

2.5 การเลือกนิทานสำหรับเด็ก

สมใจ บุญอุรอรพีภิญโญ (2539: 7–8) กล่าวว่า การเลือกนิทานที่จะนำมาเล่า ให้เด็ก ฟังนั้น ควรคำนึงถึงอายุและความสนใจของผู้ฟัง เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4–6 ปี จะสนใจตนเอง น้อยลง เริ่มสนใจภายนอกมากขึ้น มีอารมณ์รักสนุก ชอบฟังนิทานประเภทต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องที่มีสัตว์พูดได้ นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยฟังนั้นมีหลายประเภท เช่น นิทานที่เล่นคำ เล่นเสียงจิ้งหะหะ คำ นิทานที่มีคำคล้องจอง มีคำซ้ำๆ กันที่น่าฟัง นิทานที่กระตุ้นจินตนาการและ ตอบสนองให้เด็กๆ ได้มีท่าทาง นิทานที่รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของเด็ก และให้ความเห็นอกเห็นใจ หนังสือที่นำมาเล่านั้นควรมี

เกริก ยूनพันธ์ (2539: 57–59) ได้กล่าวถึงการเลือกนิทานที่จะเล่าให้เด็กปฐมวัย ฟัง นั้นผู้เล่านิทานจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจประสบการณ์และความสามารถที่จะแยกแยะ เลือกนิทานให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เด็กวัยระหว่าง 4–6 ปี จะให้ความสนใจกับตัวเองน้อยลงหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวมากขึ้น แต่ความสนใจของเด็กวัยนี้ยังเป็น ระยะสั้นเท่านั้น คำกลอนที่มีความคล้องจอง เช่น เพลงกล่อมเด็ก คำทายที่ประลองปัญญา นิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจองของเด็กๆ จะชอบมาก เช่น หนูมีกับหนูมา หนูมากับหนูมี หนูมี มีตุ๊กตาหมา หนูมา มีตุ๊กตาหมี เป็นต้น นอกจากนี้เด็กในวัยนี้ยังชอบนิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกเป็นสัตว์พูด ได้ เช่น หมาป่าพูดได้คุยกับหนูน้อยหวมกแดง เป็นต้น นิทานที่เหมาะสมและควรเล่าให้เด็กฟังนั้น ควรเป็นนิทานที่เปี่ยมด้วยคุณค่าทางเนื้อหา ได้อรรถรส รูปแบบการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมสุขภาพ ยกย่องสติปัญญาและจิตใจในทางที่ดี นิทานที่เล่าให้เด็กฟัง นอกจากปัจจัยข้างต้นแล้วผู้เล่ามีส่วนอย่างมากในการนำเสนอให้นิทานเรื่องนั้นมีความสนุกสนาน เหมาะสมกับวัยของเด็ก มีแง่มุม มีชั้นเชิง และเห็นรายละเอียดที่จะเล่าให้เด็กฟัง ไม่ว่าจะเป็นการ เล่านิทานปากเปล่า นิทานวาดไปเล่าไป และลีลาการเล่านิทานจะต้องส่งผลให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ เห็น ภาพพจน์และเกิดความสนุกสนานประทับใจ

เกริก ยूनพันธ์ (2539: 57 – 59) กล่าวถึง เรื่องและนิทานที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาเล่า ให้เด็กฟังหรือเป็นนิทานที่เด็กอ่านเอง ได้แก่

1. เป็นนิทานที่มีคำสั่งสอนมากเกินไป
2. เป็นนิทานที่มีคำและประโยคไม่เหมาะสมกับเด็ก
3. เป็นนิทานที่มีเรื่องยืดเยื้อและรายละเอียดมากมาย
4. เป็นนิทานที่มีเรื่องราวที่ทารุณโหดร้าย ซึ่งอาจเป็นตัวอย่างที่ผิด ๆ
5. เป็นนิทานที่ส่งเสริมค่านิยมต่าง ๆ
6. เป็นนิทานที่ผิดต่อศีลธรรมของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม
7. เป็นนิทานที่ไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

สันหัพพ์ณ์ อรุณธารี (2542: 23) เรื่องและนิทานต่อไปนี้ไม่ควรนำมาเล่าให้เด็กฟัง

1. เป็นเรื่องที่หวาดเสียว น่ากลัวอย่างไม่มีเหตุผล เช่น เรื่องเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ
2. เรื่องเกี่ยวกับความรักใคร่ การหนีตามกันของหนุ่มสาว
3. เรื่องเกี่ยวกับการพลัดพรากจากพ่อแม่ และการถูกทอดทิ้ง
4. เป็นเรื่องเกี่ยวกับความทารุณโหดร้าย มีการลงโทษอย่างรุนแรงเกินไป ควรมีการให้อภัยซึ่งกันและกัน

5. เรื่องที่ผู้เล่าไม่ถนัดที่จะเล่าให้มีเจตคติที่ไม่ดีได้

6. เรื่องที่สอดแทรกศีลธรรมมากเกินไปบ่อยเกินไปจนเด็กเบื่อ ดังนั้นการเลือกนิทานให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยนั้นการเลือกควรคำนึงถึงวัยของเด็กเป็นสำคัญ ตลอดจนเนื้อเรื่อง

สรุปได้ว่าการเลือกเรื่องผู้เล่านิทานจะต้องเป็นผู้ใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการพิจารณาเรื่องให้เหมาะสมกับเด็ก และนำเรื่องที่เลือกสรรแล้ว มาปรุงแต่งด้วยเทคนิคกระบวนการ และสร้างสรรค์ให้เรื่องนิทานที่เลือกนั้นมีเสน่ห์น่าสนใจ ได้รับความสนใจและเหมาะสมสำหรับเด็กตามแต่ละโอกาส

2.6 เทคนิคในการเล่านิทานและวิธีการเล่านิทาน

การเล่านิทานให้สนุก และเป็นที่ยินชอบของผู้ฟังจะต้องฝึกฝนอบรมจนเป็นทักษะหรือเกิดจากความสามารถเฉพาะตัวที่มีมาแต่เดิม หากผู้เล่ามีความต้องการเป็นผู้เล่านิทานที่ดี เก่งมีความสามารถในการจูงใจเด็กที่เป็นผู้ฟัง ควรที่จะศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ทดลองปฏิบัติ และเล่านิทานให้เด็กฟังอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ (สันหัพพ์ณ์ อรุณธารี. 2542: 25)

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2530: 29–40) กล่าวว่า การเล่านิทานให้ดีขึ้นผู้เล่าจะต้องมีเทคนิคในการเล่าเพื่อให้เด็กสนใจได้ตลอดเวลา ผู้เล่าต้องมีศิลปะในการเล่าอย่างยอดเยี่ยม คือ การใช้น้ำเสียงในการเล่า และการใช้ท่าทางประกอบการเล่านิทาน ก่อนที่จะเล่านิทานให้เด็กฟัง ทุกครั้งผู้เล่าจะต้องเตรียมตัวล่วงหน้าจะทำให้การเล่านิทานประสบความสำเร็จ ตามจุดประสงค์ที่วางไว้เสมอ ดังนี้

1. จัดนักเรียนให้นั่งเรียบร้อยและสบายเป็นกลุ่ม หรือวงกลม บนเก้าอี้หรือบนพื้นก็ได้
2. ผู้เล่าควรนั่งบนเก้าอี้เตี้ย ๆ เพื่อให้ผู้ฟังมองเห็นได้อย่างทั่วถึง และได้ยินผู้เล่าได้ชัดเจน
3. ผู้เล่าต้องใช้เสียงดังพอที่จะได้ยินทั่วถึงกัน เสียงธรรมชาติของตัวเอง ออกเสียงชัดเจน จังหวะการพูดให้พอเหมาะไม่เร็วหรือช้าเกินไป
4. ขณะเล่าอาจทำท่าทางประกอบด้วยก็ได้ แต่ต้องเป็นท่าทางที่น่าดูไม่แกล้งทำจนผิดธรรมชาติ
5. ผู้เล่าต้องไม่ออกนอกเรื่องหรือเล่าเรื่องอื่นแทรก จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจไขว่เขวและอย่าสอดแทรกเรื่องของศีลธรรมมากเกินไป จะทำให้เด็กเบื่อ

6. ผู้เล่าต้องทำให้สนุกไปตามเนื้อเรื่องด้วย ต้องไม่ฝืนใจเล่าการเล่านิทานจึงจะ
ออกรส

ฉวีวรรณ กินวงศ์ (2533: 104) กล่าวว่าไว้ว่า การเล่านิทานให้ได้ดีนั้นเป็นเรื่องยาก
พอสมควรผู้เล่าต้องใช้เทคนิคในการเล่าอย่างมาก เพื่อจะทำให้เด็กสนใจ ผู้เล่าต้องมีศิลปะในการเล่า
นอกจากนี้ต้องให้ความรัก ความอดทน ความใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็ก บุคลิกภาพและท่าทางของ
ผู้เล่าก็สำคัญ การเล่านิทานให้ประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์นั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจกับนิทานเรื่องที่จะเล่าเสียก่อน
2. เลือกคำที่ง่าย ๆ
3. ใช้บทสนทนาจะทำให้เด็กตื่นเต้น
4. หลีกเลี่ยงการบรรยายและคำอธิบายที่ไม่จำเป็น
5. ใช้เสียงแบบสนทนากัน คือ ช้า ชัดเจน มีหนักเบา
6. จับเวลาให้ดี เว้นตามจังหวะตามอารมณ์ของเรื่อง
7. เวลาเล่าให้เล่ากันเอง ให้ความรักความสนิทสนมอย่างจริงใจ
8. นิทานที่นำมาเล่าให้ยาวพอๆ กับระยะเวลาความสนใจของเด็ก ประมาณ 15–20 นาที
9. มีรูปภาพประกอบอาจเป็นหนังสือ หุ่น จะช่วยให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น
10. เวลาเล่าอย่าย่อเรื่องให้สั้นจนขาดความสนุกไป
11. จัดบรรยากาศในห้องให้เหมาะสม
12. อย่าแสดงท่าทางประกอบการเล่ามากเกินไป
13. ขณะเล่าอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วยก็ได้ เช่น แสดงท่าทางตามเนื้อ

เรื่องแต่ไม่ควรให้บ่อยนัก

14. สายตาของผู้เล่าจะต้องกวาดมองเด็กทุกคน
15. หากมีเด็กพูดหรือถามขัดจังหวะควรบอกให้เด็กรอจนกว่าจะจบเรื่อง
16. หลังจากเล่านิทานจบอาจให้เด็กช่วยกันตั้งชื่อเรื่องก็ได้
17. หลังจากเล่านิทานจบควรเปิดโอกาสให้เด็กซักถามและวิพากษ์วิจารณ์
18. ถ้านิทานเรื่องยาวผู้เล่าอาจเล่าเป็นตอนๆ ก็ได้

ไพพรรณ อินทนิล (2534: 103–106) ผู้เล่านิทานที่มีความสามารถเล่าได้เก่งจะทำให้
นิทานเรื่องที่นำมาเล่ามีชีวิตชีวาสนุกสนานเป็นที่หลงใหลติดใจของเด็กๆ ได้ มีวิธีการ
ดังต่อไปนี้

1. ผู้เล่าควรเล่าตามลำดับเหตุการณ์ไม่กระโดดข้ามไปข้ามมา
2. มีเทคนิคประกอบการเล่า
 - 2.1 ใช้น้ำเสียงประกอบการเล่า
 - 2.2 ใช้ท่าทางประกอบการเล่า
 - 2.3 ใช้สีหน้าและแววตาประกอบการเล่า
 - 2.4 ใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่า

3. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

3.1 บรรยากาศเงียบสงบ

3.2 ผู้ฟังไม่อยู่ในภาวะหิว ร้อน อากาศเข้าห้องน้ำ หรือวงนอน

3.3 สถานที่สบาย สะอาด

3.4 ความยากของนิทานเหมาะสมกับช่วงความสนใจของผู้ฟังแต่ละวัย

4. ควรมีการประเมินผลการเล่านิทาน เพื่อทราบข้อดี ข้อบกพร่องของตัวเองเพื่อ ทำให้การเล่านิทานครั้งต่อไปสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สิ่งที่น่ามาประเมินคือ

4.1 ผู้ฟังติดตามเรื่องตลอดไหม

4.2 ผู้ฟังแสดงอาการเบื่อหน่ายหรือสนใจเรื่องอื่นมากกว่าหรือไม่

4.3 ผู้ฟังมีปฏิกิริยาตอบสนองมีส่วนร่วมหรือไม่

4.4 เนื้อเรื่องมีความสนุกสนานและสาระหรือไม่

4.5 ผู้ฟังเข้าใจภาษาที่ผู้เล่าใช้หรือไม่

4.6 การใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่านิทานเป็นไปโดยราบรื่นตามเนื้อเรื่องหรือไม่

ครุรักษ์ ภิรมย์ภักษ์ (2540: 45–46) กล่าวว่าในการเล่านิทาน สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟัง จุดเริ่มต้นอยู่ที่การเตรียมให้พร้อมข้อมให้ดีของผู้เล่า ผู้ที่เล่าจะต้องหาจุดสำคัญของเรื่องให้พบ และสรุปจบให้จับใจดังนี้

ประโยคแรกที่จะใช้ในการเริ่มเรื่อง ควรจัดสรรถ้อยคำที่ผู้ฟังดูแล้วน่าตื่นเต้น จูงใจให้ติดตามเรื่องต่อไป คอยสังเกตว่าผู้ฟังยังจับจ้องให้ความสนใจกับบทบาทลีลาการเล่า และเรื่องราวที่เล่าอยู่หรือไม่ ถ้ารู้สึกว่าการเล่าสูญเสียความสนใจ ควรเปลี่ยนบรรยากาศด้วยการหยุดพักถามปัญหาอะไรเอ่ย ปัญหาเขาวัวหรือปัญหาสนุกๆ

การจบเรื่องประโยคสุดท้ายที่จะปิดเรื่องมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประโยคแรกที่ใช้เริ่มเรื่อง ผู้เล่าเรื่องต้องคิดและเตรียมไว้ว่า จะปิดเรื่องด้วยประโยคใด จึงจะเป็นการสรุปจบที่จับใจผู้ฟัง โดยทั่วไปจะปิดการเล่านิทานด้วยถ้อยคำที่กินใจ ให้ข้อคิดหรือทิ้งท้ายไว้ให้คิด

กิจกรรมภายหลังการเล่านิทานเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย หลังจากที่เล่านิทานจบ ควรมีคำถามเกี่ยวกับนิทานที่นำมาเล่า ให้นักเรียนตอบ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับชื่อตัวละครที่สำคัญ เหตุการณ์ที่สำคัญและข้อคิดที่ได้ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 78–79) ได้เสนอวิธีการเล่านิทานที่ครูควรทราบดังนี้

1. เนื้อเรื่องต้องเหมาะสมกับวัย ใช้เรื่องที่มีความดีชนะความชั่วเสมอไป และผู้เล่าจะต้องจำเนื้อเรื่องได้ดีทุกคน

2. เสียง ผู้เล่าจะต้องให้เด็กทั้งหมดได้ยินเสียงผู้เล่าอย่างชัดเจน ระดับเสียงและจังหวะพูดถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ใส่ความรู้สึกลงไปในน้ำเสียง ถ้าผู้เล่าทำเสียงสูงต่ำ ทำเป็นเสียงเด็ก เสียงคนแก่ หรือทำเสียงตามลักษณะของตัวละครได้ เด็กจะยิ่งสนใจมากยิ่งขึ้น

3. ท่าทาง ถ้ามีภาพประกอบผู้เล่าไม่ต้องใช้ท่าทางมาก แต่เน้นที่ภาพ หากไม่มีภาพประกอบก็ควรใช้ท่าทางประกอบบ้างตามโอกาส แต่อย่าใช้มากเกินไป ฟังระวังให้เป็นไปตามธรรมชาติ

4. จังหวะ จังหวะในการพูดเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้นิทานน่าสนใจ

5. อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรเล่าให้เด็กเห็นถึงความรู้สึก และอารมณ์ของผู้เล่า เช่น อารมณ์รื่นเริง ความรู้สึกตื่นเต้น หรืออารมณ์เศร้า ฯลฯ

6. ข้อตกลงก่อนฟังนิทานควรมีข้อตกลงกันว่าผู้ฟังจะต้องไม่พูดแซง ในขณะที่ฟังนิทาน

2.7 สื่อที่ใช้ในการเล่านิทาน

การเล่านิทานมีความสำคัญมากสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะเรื่องของการเลือกสื่อที่ใช้ประกอบการเล่านิทานทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง เพราะเด็กในช่วงวัยนี้มีช่วงความสนใจสั้น การเลือกสื่อที่เร้าต่อความสนใจของเด็กจะช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และติดตามเรื่องราวที่ฟังตลอดทั้งเรื่องการจัดเตรียมสื่อที่เหมาะสมและมีการฝึกใช้สื่อมาก่อนการเล่าจะช่วยให้ผู้เล่าเกิดความมั่นใจในการเล่า ร่าเริงและประสบความสำเร็จ

นุจรี ตริโรจน์วงศ์ (2530: 13–14) มีความคิดเห็นเรื่องสื่อที่ใช้ประกอบการเล่านิทานว่ามีหลายอย่างด้วยกัน คือ

1. การวาดภาพประกอบการเล่านิทาน
2. ใช้หนังสือนิทานที่มีภาพประกอบ
3. ใช้ภาพประกอบ
4. ใช้เพลงประกอบ
5. ใช้นิ้วมือประกอบการเล่า
6. ใช้สวมหุ่นนิ้วมือ
7. ใช้กระดาษสีหรือวัสดุตามธรรมชาติ
8. ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประกอบการเล่านิทาน
9. ใช้คนจริงประกอบการเล่านิทาน

ไพพรรณ อินทนิล (2534: 113–148) อุดมการณ์การเล่านิทานช่วยกระตุ้นผู้ฟังให้เกิดความสนใจในนิทานมากยิ่งขึ้น สื่อที่ใช้ในการเล่านิทานสามารถแยกประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. รูปภาพ
 - 1.1 ภาพประกอบจากหนังสือสำหรับเด็ก
 - 1.2 ภาพวาด
 - 1.3 ภาพแปะ
 - 1.4 การใช้ภาพวาดติดกระดุม
 - 1.5 การใช้ภาพจากโฆษณา

2. หุ่นต่าง ๆ ได้แก่
 - 2.1 หุ่นเงา
 - 2.2 หุ่นมือ
 - 2.3 หุ่นถุงมือ
 - 2.4 หุ่นถุงกระดาษ
 - 2.5 หุ่นนิ้วมือ
 - 2.6 หุ่นหน้ากากหรือหุ่นใส่ตัวคน
 - 2.7 หุ่นเงามือ
 - 2.8 หุ่นเชิด หรือหุ่นกระบอก
 - 2.9 หุ่นชัก
3. ดนตรีประกอบการเล่านิทาน
4. เชือกและสิ่งของต่างๆ ประกอบการเล่านิทาน
5. การแสดงท่าทางประกอบการเล่านิทาน
6. การใช้นิ้วมือประดิษฐ์เป็นตัวละคร
7. กระดาษพับเป็นรูปต่างๆ
8. การเล่านิทานโดยใช้สื่อที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น ตะกร้า ตุ๊กตา ไข่ไม้

เสื่อผ้า ฯลฯ

ได้ดังนี้

เกริก ยूनพันธ์ (2539: 92-93) สื่อที่ใช้ในการเล่านิทานมีหลากหลาย ซึ่งพอจะกล่าว

1. การเล่านิทานด้วยหนังสือ
2. การเล่านิทานประกอบหุ่นกระดาษ
3. นิทานหุ่นนิ้ว และนิทานหุ่นนิ้วเจาะรู
4. นิทานหุ่นมือ
5. นิทานหุ่นมือ
6. นิทานหุ่นเชิด
7. นิทานหุ่นชัก
8. นิทานหุ่นเงา
9. นิทานพับกระดาษ
10. นิทานตัดกระดาษหรือฉีกกระดาษ
11. นิทานประกอบการปั้น
12. นิทานผ้าเช็ดหน้า
13. นิทานแผ่นป้ายสำลี
14. นิทานหน้ากาก

ฯลฯ

สรุปได้ว่า สื่อมีความสำคัญมากในการเล่านิทาน เพราะสื่อที่เหมาะสมจะช่วยสร้างความสนใจของเด็กและทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานสื่อที่นิยมนำมาประกอบการเล่านิทาน ได้แก่ รูปภาพ หุ่นต่างๆ วัสดุตามธรรมชาติ และตัวผู้เล่าก็เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่เหมาะสมควรมีขนาดที่เหมาะสมกับวัยของผู้ฟังไม่เล็กหรือใหญ่เกินไปใช้วัสดุที่หาได้ง่าย มีสีสันสวยงามมีความแข็งแรงทนทาน

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

งานวิจัยต่างประเทศ

ดิกสัน จอห์นสัน และซอลท์ (Dixon, Johnson; & Salt. 1977: 367–379) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่มในจำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง โดยแต่ละกลุ่มหลังจากที่ได้ฟังนิทานแล้วมีการสนทนา หรือตัวละครที่ประสบผลสำเร็จและยังพบว่า เนื้อเรื่องในนิทานถ้าเป็นเรื่องใกล้ความจริง จะได้ผลดีต่อความคิดของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อเรื่องไกลชีวิตของเด็ก

คลอร์ และเบรย์ (Clore; & Bray. 1978: 1596) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็ก โดยใช้หุ่นจำลอง และการแสดงบทบาทสมมติกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชายจำนวน 62 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง โดยใช้นักเรียนแสดงอุปนิสัยท่าทางให้เหมือนกับละครในนิทานนั้น เมื่อเรียนจบแล้ววัดทัศนคติทันทีพบว่าเด็กชายเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีต่อสัตว์ และหลังจากนั้นอีก 6 สัปดาห์ ทำการวัดอีกครั้งหนึ่งผลปรากฏว่าการวัดทัศนคติของเด็กชายทั้งสองโรงเรียนมีความมั่นคงเด็กชายที่เคยล่าสัตว์เล็กฆ่าสัตว์โดยแน่นอน ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงว่า นิทานมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติ

มอร์โรว์ (Morrow. 1985) ได้ทำการวิจัยผลของการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ โดยไม่มีการชี้แนะในระดับเด็กวัยอนุบาล อายุเฉลี่ย 5 ปี 7 เดือน ผู้วิจัยและผู้ช่วยแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วิธีดำเนินการวิจัยผู้ช่วยวิจัย เล่านิทานเรื่องเดียวกันให้เด็กฟังในช่วงเวลา เล่านิทานปกติหลังเล่านิทานให้กลุ่มควบคุมภาพจากเรื่องที่ฟัง และกลุ่มทดลองเล่าเรื่องซ้ำให้ครูฟัง เป็นภาพบุคคลโดยไม่มีการชี้แนะ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ คำโครงเรื่องสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่คะแนนความรู้โครงเรื่องหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองเพียงร้อยละ 3.1

งานวิจัยในประเทศ

จันทร์เพ็ญ สุภาพผล (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและเล่านิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุ 5–6 ปี จำนวน 30 คน พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าในเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้านกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 30 คน พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้านมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติ

พจมาน เทียมมนัส (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์ประกอบการวาดภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 38 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการวาดภาพ

เนื่อน้อง สันนบุญ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ขวบ ผลของการศึกษาค้นคว้าพบว่า คะแนนความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองกับวิธีการจัดประสบการณ์เล่านิทานที่เด็กเล่าเรื่องตามรูปแบบจากหนังสือที่เด็กเลือก เด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อกับเพื่อน และเด็กเล่าเรื่องตามรูปจากหนังสือที่เด็กเลือกต่อจากครูมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ประไพ แสงดา (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงขั้นความสามารถด้านการเขียนที่มีระยะเวลาแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4-5 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนพระนครศรีอยุธยา จำนวน 15 คน ซึ่งได้รับการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่อง ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงระยะเวลาของการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่อง มีการเปลี่ยนแปลงขั้นความสามารถด้านการเขียนสูงขึ้น ตลอดระยะเวลาตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นิทานมีความสำคัญกับเด็กมาก เพราะเด็กปฐมวัยจะชอบฟังนิทานและมีจินตนาการตามเนื้อเรื่องที่ได้ฟัง ซึ่งครูสามารถนำนิทานมาเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลได้ดี

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปั้น

3.1 ความหมายของการปั้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2527: 221-224) กล่าวถึงสื่อประกอบการปั้นไว้ดังนี้ คือการปั้นช่วยให้เด็กได้บริหารนิ้วมือ มือ และข้อมือ ให้แข็งแรงและคล่องแคล่ว อาจมีอุปกรณ์บางอย่างใช้กับการปั้นด้วย ย่อมช่วยให้เด็กเกิดทักษะการใช้นิ้วมือ มือ และข้อมือ ให้เคลื่อนไหวด้วยอัตโนมัติ นับได้ว่าเป็นวิธีการเตรียมความพร้อมไปสู่การเขียนหนังสือวิธีหนึ่ง และเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กสร้างสรรค์ได้ตามใจชอบ

เลิศ อานันทนะ (2535: 45-46) ได้กล่าวว่า การปั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างการใช้กล้ามเนื้อมือและประสาทตาซึ่งเด็กจะได้พัฒนาทั้งกล้ามเนื้อมือ ฝ่ามือ และนิ้วมือ ซึ่งจะส่งผลให้อวัยวะต่างๆ มีความแข็งแรงและทำงานได้คล่องตัวขึ้น

ซีเฟลท์และบาร์บิว (ปีทมา แจ่มจรัส. 2548: 35; อ้างอิงจาก Seefelt; & Barbour. 1986: 267-298) ได้กล่าวถึงการปั้นว่า การปั้นดินเหนียวด้วยมือ ม้วนรอบๆ แขน หรือทาบโต๊ะ ทำให้เกิดความพอใจและความสนุกเพลิดเพลิน ดินเหนียวมีหลายชนิด เช่นดินเหนียวสีแดงส้เทา ขาว เป็นต้น ดินเหนียว แป้งโดและสีอื่น ๆ มีประโยชน์ การเก็บดินเหนียวต้องใส่ภาชนะเพื่อเก็บรักษา ความชื้นปั้นเป็นก้อนเล็กๆ แต่ละก้อนทำเป็นรอยว่า เต็มน้ำลงไปจะช่วยรักษาให้ใหม่และอ่อนนุ่มเหมาะสำหรับมือของเด็ก เด็กสามารถปั้นดิน ทราย หรือทำงานตามความต้องการ เด็กทำกิจกรรมกับดินและแป้งด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การติดกับสิ่งอื่น ใช้กาวติดเข้าด้วยกัน

มาเยสกี (ปีทมา แจ่มจรัส. 2548: 33; อ้างอิงจาก Mayesky. 1998: 186) ได้กล่าวว่า เป็นสื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่าง และมีความยืดหยุ่น มีประโยชน์อย่างมากสำหรับเด็ก ช่วยพัฒนาประสาทสัมผัส การรับรู้ ความเข้าใจ ความชื่นชม จากการสัมผัส การปั้นช่วยพัฒนาความสามารถในการปรับตัว การเปลี่ยนแปลง โดยใช้สื่อที่มีความยืดหยุ่น ในการปั้นวัตถุ 3 มิติ เด็กเด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สัดส่วน ความมั่นคงแข็งแรง เรียนรู้ที่จะสร้างวัตถุด้วยมือตนเอง เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น จะเกิดความซาบซึ้งในงานประติมากรรมและเครื่องปั้นดินเผา สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการปั้นช่วยให้เกิดงานประติมากรรมที่มีเอกลักษณ์และเรียบง่าย ซึ่งศิลปะ 3 มิติ พบได้ในมุมศิลปะทั่วไปภายในห้องเรียนเด็กปฐมวัย และจนถึงปัจจุบันนี้แนวคิดหลักเกี่ยวกับประติมากรรมเป็นสื่อช่วยให้เกิดรูปแบบ ช่องว่าง ไม่ว่าจะอะไรก็ตามที่เด็กแต่ละคนทำในทุกๆ วันช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

กิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองและเปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างสรรค์งานที่มีรูปทรงสามมิติในขณะที่เด็กปั้นเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทำให้เกิดการเรียนรู้ ให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด จินตนาการ กระบวนการและจะส่งเสริมพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้านให้แก่เด็ก ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา เสริมสร้างลักษณะนิสัยบุคลิกภาพที่เหมาะสมกล้าแสดงออกกล้าคิด กล้าทำ ทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำสิ่งนั้นและพยายามทำสิ่งนั้นให้สำเร็จด้วยความมานะอดทนและส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นตนเอง กิจกรรมการปั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกฝนพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วย

3.2 ลักษณะและพัฒนาการการปั้น

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957: 33-39) ได้ศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในการปั้น ซึ่งมีขั้นตอนคู่ขนานกับการวาดภาพ พัฒนาการทางการปั้นของเด็กจะมีลักษณะตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะโดยลำดับ โลเวนเฟลด์ได้ทำการศึกษาขั้นพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กโดยแบ่งขั้นพัฒนาการไว้ดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) อายุ 2–4 ปี
2. ขั้นเริ่มต้นการเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre-Schematic Stage) อายุ 4 – 7 ปี
3. ขั้นใช้สัญลักษณ์หรือเขียนภาพได้คล้ายของจริง (Schematic Stage) อายุ 7 – 9 ปี
4. ขั้นเขียนภาพของจริง (Drawing Realistic) อายุ 9–11 ปี
5. ขั้นเขียนภาพเหมือนของจริง (Pseudo Realistic) อายุ 11–12 ปี
6. ขั้นความคิดสร้างสรรค์ (Period of Decision) อายุ 12–16 ปี

ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะขั้นพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัยในระยะ 2–6 ปี ซึ่งมีพัฒนาการดังต่อไปนี้

ขั้นที่หนึ่ง ตรงกับขั้นขีดเขียน (Scribbling Stages) อายุ 2–4 ปี ขั้นนี้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

- ระยะแรก เด็กอายุประมาณ 2 ขวบ ถ้าได้ดินเหนียวหรือดินน้ำมันเด็กจะตีหรือทุบ โดยไม่มีความหมาย

- ระยะที่สอง เด็กอายุประมาณ 3 ขวบ เด็กจะเริ่มดึงดินออกมาเป็นชิ้นๆ บางครั้ง ดึงออกแล้วปล่อยทิ้งไป บางครั้งจะดูชิ้นดินที่ตนดึงออกมา ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ กัน

- ระยะที่สาม เด็กอายุประมาณ 4 ขวบ เด็กมักจะชูก้อนดินที่ตนเล่นอยู่นั้น พร้อมกับพูดว่า “นี่เรือบิน” “นี่รถไฟ” ฯลฯ ซึ่งเป็นการตั้งชื่อตามความคิดคำนึงของเด็กตรงกับระยะที่เด็กตั้งชื่อรอยขีดเขียน

ขั้นที่สอง ตรงกับขั้นเริ่มต้นของการเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre Schematic Stages) อายุ 4–7 ปี ในขั้นนี้เด็กกำลังแสวงหาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปลักษณะในการปั้นรูปคน เด็กจะดึงส่วนที่ยื่นออก เช่น จมูก แขน ขา ออกจากดินก้อนโต โดยไม่คำนึงถึงรูปลักษณะของ จมูก แขน ขา เหล่านั้นมากไปกว่าการได้ จับถือก้อนดินของตน และติดส่วนเหล่านั้นเข้ากับดินก้อนโตที่สมมติว่าเป็นลำตัว โดยไม่ได้ตกแต่งให้ดีขึ้น

สเซอร์มาเซอร์ (Schirmacher. 1988: 236–237) ได้รวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัย และได้สรุปเป็นขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 “นี่คืออะไร” เด็กอายุ 2 ปี เด็กจะทดลองค้นหาคุณสมบัติของดินเหนียว โดยการใช้ประสาทสัมผัสการมองเห็น การดมกลิ่น โดยการนำดินเหนียวมาปิดจมูกของตนเอง ใช้ลิ้นเลีย ชิม รส ฟังเสียงที่เกิดจากการเล่นดินเหนียว ขว้างหรือจับดินเหนียวโยนขึ้น นำมาแปะติดที่ผิวหนัง เด็กจะไม่สนใจที่จะทำสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้ประสาทสัมผัสและมีคำพูดสั้นๆ ซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์ที่เกี่ยวกับดินเหนียว

ขั้นที่ 2 “ฉันสามารถจะทำอะไรกับดินเหนียวได้บ้าง” เด็กอายุ 3 ปี เด็กจะทำงานเป็นระบบมากขึ้น โดยมีกระบวนการต่างๆ คล้ายว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์ มีการเล่นกับดินเหนียวด้วยการ ม้วน หรือฉีกดึง แหว่งให้เป็นรู โดยใช้ร่างกายตรวจสอบคุณสมบัติของดินเหนียว เช่น ลูกบอลลูกเล็กๆ พัดเตอร์เด็ก หรือลูก เด็กจะทำพฤติกรรมการปั้นชิ้นงานซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง

ขั้นที่ 3 “มองดูนี่ซิ ฉันทำอะไรได้บ้าง” เด็กอายุ 4 ปี เป็นวัยแห่งการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการรวบรวมรูปแบบต่างๆ ของการปั้นดินเหนียว เด็กจะนำลูกบอลในขั้นที่ 2 นำไปเป็นส่วนหัวหรือยอดของสิ่งอื่นๆ เด็กจะทำดินเหนียวให้แบนหรือม้วนให้เป็นรูปร่างใหม่ จะมีการเปิดร่องให้เป็นรูด้วยการดึงออก เด็กจะใช้สัญลักษณ์มากขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่เขาปั้น เช่น ในขั้นที่ 2 เด็กอาจใช้การแทงให้เป็นรู และเมื่ออยู่ในขั้นที่ 3 เด็กอาจจะแทงให้เป็น 3 รู และเรียกชิ้นงานปั้นนั้นว่า เป็นใบหน้า ตาและปาก ในขั้นนี้เด็กมักจะใช้จินตนาการกับชิ้นงาน เช่นเด็กจะพูดว่า “งู ของฉันมันกำลังมองไปที่คุณ” งูที่เด็กปั้นจะเลื้อยไปรอบๆ ห้อง ส่งเสียงฟอ ในขั้นนี้ชิ้นงานของเด็กจะสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากกระบวนการมากกว่าผลของการวางแผนอย่างเป็นระบบ ความก้าวหน้าหรือความตั้งใจในการสร้างงานปั้นจะเป็นลักษณะส่วนบุคคลของแต่ละคน ผู้นี้อาจไม่รู้ว่าชิ้นงานนั้นคืออะไร เมื่อชิ้นงานนั้นเสร็จสมบูรณ์

ขั้นที่ 4 “ฉันต้องการสิ่งอื่นๆ นอกเหนือจากดินเหนียว” เด็กอายุ 5 ปี เด็กในวัยนี้จะเริ่มช่วงเข้าสู่การเล่นบนโต๊ะ เด็กต้องการเพิ่มรายละเอียดในการปั้นด้วยสื่อและอุปกรณ์ที่เล่นกับดินเหนียว เช่นกระดาษ ไม้จิ้มฟัน เด็กจะสามารถตั้งชื่อและเมื่อผลงานเสร็จเด็กจะรู้สึกภูมิใจในชิ้นงานปั้นของตนเอง เด็กในวัยนี้จะรู้ว่าชิ้นงานปั้นเป็นเพียงสัญลักษณ์หรือรูปแบบที่สร้างขึ้น ไม่ใช่สิ่งของจริง ไม่ใช่ อาหารรับประทานไม่ได้

นอกจากนี้ มาเยสกี และคนอื่นๆ (Maysky; others. 1985: 154–159) ได้กล่าวถึงพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัย ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 เด็กอายุ 1–3 1/2 ปี ในระยะแรกเด็กจะให้มือบีบดินเหนียวให้ผ่านช่องนิ้วมือ ซึ่งยังไม่สามารถควบคุมทิศทางได้มาก เปรียบได้กับระยะขีดเขียน (Scribbling Stage) ซึ่งเด็กในขั้นนี้ยังไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อได้ดี เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับดินเหนียวในหลายๆ วิธี โดยมีกจะตี นวด บด ตำ ต่อย ทูบกับก้อนดินเหนียว โดยไม่มีจุดมุ่งหมายพิเศษ เด็กจะม้วนเป็นเส้นยาวและหนา เป็นเชือกสร้อย หรือทำเป็นรูปทรงกลมเป็นลูกบอล

ขั้นที่ 2 เด็กอายุ 4–6 ปี เด็กจะสามารถปั้นรูปทรงกลมได้และต่อมาจะสามารถทำให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมได้ เด็กในขั้นนี้จะชอบให้คำจำกัดความ (ตั้งชื่อ) สิ่งต่างๆ ที่ทำจากดินเหนียว เด็กอายุ 5 ปี จะนำวิธีการรูปแบบต่างๆ มาใช้มากขึ้น ทำให้ชิ้นงานสมบูรณ์ขึ้น เด็กจะปั้นคนมีขา แขน นิ้วหลายนิ้ว และเท้า เด็กจะสามารถควบคุมกล้ามเนื้อและความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือได้มากขึ้น ตามใจปรารถนา ในขั้นนี้จะมีการตั้งชื่อชิ้นงาน การใช้ สัญลักษณ์ เด็กจะปั้นคน สัตว์ บ้าน ขนมพาย และสิ่งต่างๆ มากมายซึ่งจะมีรูปแบบเฉพาะตัว

ส่วนลัตตา นีละมณี (ม.ป.ป.: 67) กล่าวถึงพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 แสดงอาการรังเกียจที่จะจับต้องหรือสัมผัส

ขั้นที่ 2 ทดลองเล่นด้วยการคลึง ทูบ หั่น บีบ และการทำให้เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย

ขั้นที่ 3 เด็กจะหยิบเอาวัสดุที่ปั้นเอาเข้าปากและรับประทาน (ดูอาหารที่รับประทานได้)

ขั้นที่ 4 เด็กจะใช้นิ้วมือจิ้ม หรือใช้ไม้ค้ำแข็งและใช้แม่พิมพ์แบบต่างๆ ด้วยการกดแม่พิมพ์

ขั้นที่ 5 เด็กจะมีท่าทางกระฉับกระเฉงและแสดงอาการตื่นเต้น เมื่อเล่นคลึง ทูบ หั่น

ขั้นที่ 6 เด็กจะเริ่มทำให้ส้อมที่ปักเรียบ ด้วยการแตะๆ ตบๆ และม้วนทำให้เป็นก้อน

ขั้นที่ 7 เด็กจะม้วนให้มีรูปลักษณะยาวๆ (ลักษณะคล้ายตัวหนอนงู ไม้กรอก ฯลฯ โดยไม่ระบุว่าคืออะไร)

ขั้นที่ 8 เด็กจะบอกชื่อสิ่งที่เขาประดิษฐ์ขึ้น

ขั้นที่ 9 เด็กจะเล่นด้วยการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำครัว การนำเข้าเตาอบ

ขั้นที่ 10 เด็กจะเล่นนั้นเป็นกลุ่ม มีการแสดงบทบาทสมมติ เล่นทำครัวเป็นหมู่ และเล่นแสดงบทบาทแม่

ธัญวลี พวงชาติ (2545: 38–39) ได้ทำการวิจัยพบว่าระดับขั้นการปั้นของเด็กอายุ 3–5 ปี มีลักษณะดังนี้คือ

เด็กอายุ 3 ปี มีระดับขั้นการปั้นอยู่ในขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นการปั้น เด็กส่วนใหญ่จะสร้างผลงานที่มีลักษณะเป็นชิ้นเป็นก้อน ไม่มีการปะติดกันในการจัดวางชิ้นงาน ชิ้นงานจะเป็นงานเดี่ยวๆ เกิดจากการดึงออกเป็นชิ้นๆ หรือการสับหั่นให้เป็นชิ้นเล็กๆ เด็กจะดึงแป้งโดออกเป็นชิ้น ๆ หรือใช้มีดสับหั่นให้เป็นชิ้นเล็กๆ ซึ่งชิ้นงานจะมีลักษณะคล้ายๆ กัน ชิ้นงานแต่ละชิ้นจะแสดงรายละเอียด 1–2 อย่าง

เด็กอายุ 4 ปี มีระดับขั้นการปั้นอยู่ในขั้นที่ 2 ขั้นการปั้นอย่างมีความหมาย เด็กจะเริ่มรวบรวมรูปแบบต่างๆ ในการปั้นมาใช้ประกอบกันเพื่อให้เกิดเป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เด็กในวัยนี้จะควบคุมกล้ามเนื้อดีขึ้น และเป็นวัยแห่งการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการรวบรวมรูปแบบต่างๆ ของการปั้นมาทดลองใช้ และเด็กจะเริ่มพัฒนาความคิดริเริ่มในการสร้างงานมากขึ้น

เด็กอายุ 5 ปี มีระดับขั้นการปั้นอยู่ในขั้นที่ 3 ขั้นการปั้นอย่างสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้เป็นวัย ที่ต้องการเพิ่มรายละเอียดชิ้นงานปั้นของตนเองด้วยวัสดุต่างๆ เพื่อให้ชิ้นงานนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เด็กอายุ 5 ปี ส่วนใหญ่จะปั้นชิ้นงานชิ้นเล็กๆ มาปะติดตกแต่งให้มีรายละเอียดมากขึ้น ชิ้นงานส่วนใหญ่เกิดจากการจัดกระทำกับวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ปั้นในหลายๆ วิธี โดยมีจุดมุ่งหมายพิเศษหรือการวางแผนว่าจะปั้นอะไรไว้ล่วงหน้า ส่วนใหญ่จะเป็นการปั้นแบบสังเคราะห์มากกว่าแบบวิเคราะห์ ซึ่งเด็กจะปั้นชิ้นส่วนย่อยมาติดกับชิ้นส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นก่อน

สุดารัตน์ เพชรรุจี (พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2531; อ้างอิงจาก สุดารัตน์ เพชรรุจี. 2539: 19–20) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะทางศิลปะการปั้นของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. เด็กอายุ 1–3 ขวบ จะทำงานปนเล่น เด็กจะปั้นแบบนวดไปนวดมา ไม่สามารถทำให้เป็นรูปร่างที่มองเห็นเข้าใจได้ เพราะยังควบคุมกล้ามเนื้อและแขนยังไม่ดี และเด็กในวัยนี้ยังมีความสนใจสั้น เด็กจะอธิบายผลงานของตนเองเป็นเรื่องเป็นราวตามความรู้สึกของตนเอง

2. เด็กอายุ 3–5 ขวบ เด็กในวัยนี้สามารถควบคุมกล้ามเนื้อและแขนได้ดีขึ้น เด็กจะมีการตั้งชื่อผลงานที่ปั้น เด็กจะปั้นรูปสัตว์ (ตุ๊กต่าย) หรือปั้นเป็นลูกกระสุนโดยวิธีตั้งดินออกเป็น ส่วนต่าง ๆ

ส่วนกรมการฝึกหัดครู (ฐิติรัตน์ อัดตะหนิง. 2530: 37–38; อ้างอิงจาก กรมการฝึกหัดครู. 2528: 60) ได้ข้อสรุปลักษณะทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางด้านศิลปะการปั้นของเด็กไว้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พบในศิลปะเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงสัมพันธ์กับระดับอายุของเด็ก
2. ระดับความซับซ้อนในศิลปะของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามวุฒิภาวะ
3. ความรู้สึกที่ว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Collensive) ในการปั้นจะเพิ่มขึ้นเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะ
4. เด็กมีแนวโน้มที่จะทำสัญลักษณ์ต่าง ๆ ให้เกินจริงในการปั้น ถึงสิ่งที่มีความหมายที่สุดสำหรับคน
5. เด็กที่อยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จะสร้างสรรค์รูปแบบของการมองเห็นในระดับที่คล้ายคลึงกันมากในเฉพาะอย่างยิ่งในวัยก่อนเข้าเรียน
6. ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศอย่างมีนัยสำคัญ ในทักษะการสร้างผลงานทางศิลปะ
7. เด็กมีแนวโน้มที่จะชอบศิลปะที่เมื่อมองแล้วมีลักษณะไม่สับสน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันกับระดับความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะและอายุของเด็ก

สรุปได้ว่าพัฒนาการการปั้นของเด็กปฐมวัยจะเป็นไปตามลำดับขั้นและเริ่มจากใช้มือสัมผัส โดยเริ่มจากการปั้นสิ่งที่ไม่มีความหมายไปสู่การใช้สัญลักษณ์แทนความหมายในสิ่งต่าง ๆ เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น การปั้นของเด็กจะมีสัดส่วนความละเอียดของงานจะเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาการจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.3 ประโยชน์ของการปั้น

การปั้นเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านต่างของเด็กในขณะที่ได้คลึงมือปฏิบัติ เด็กจะเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กได้ทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจตามความพึงพอใจ ช่วยลดความเครียด ผ่อนคลายอารมณ์ลดความกดดันและความคับข้องใจ เด็กสามารถระบายอารมณ์ที่ขุ่นเคืองของตนในขณะที่ทุบดิน ทราย (Mayesky. 1988: 186) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปั้นว่าเป็นสื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่าง และมีความยืดหยุ่น มีประโยชน์อย่างมากสำหรับเด็ก ช่วยพัฒนาประสาทสัมผัสการรับรู้ ความเข้าใจ ความชื่นชม จากการสัมผัส การปั้นช่วยพัฒนาความสามารถในการปรับตัวการเปลี่ยนแปลงโดยใช้สื่อที่มีความยืดหยุ่น ในการปั้นวัตถุ 3 มิติ เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สัดส่วน ความมั่นคงแข็งแรง เรียนรู้ที่จะสร้างวัตถุด้วยมือตนเอง เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น จะเกิดความซาบซึ้งในงานประติมากรรมและเครื่องมือดินเผาสีแวดล้อมรอบ ๆ ตัวและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการปั้นช่วยให้เกิดประติมากรรมที่มีเอกลักษณ์และเรียบง่าย ซึ่งศิลปะ 3 มิติ พบได้ในมุมศิลปะทั่วไปภายในห้องเรียนเด็กปฐมวัย และจนถึงปัจจุบันมีแนวคิดหลักเกี่ยวกับประติมากรรม พื้นฐานศิลปะอย่างหนึ่ง เป็นสื่อที่ช่วยให้เกิดรูปแบบช่องว่างไม่ว่าอะไรก็ตามที่เด็กแต่ละคนทำในทุกๆ วันช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณธรรม

3.4 นิทานกับการปั้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2527: 221-224) กล่าวถึงสื่อประกอบการปั้นไว้ดังนี้ คือการปั้นช่วยให้เด็กได้บริหารนิ้วมือ มือ และข้อมือ ให้แข็งแรงและคล่องแคล่ว อาจมีอุปกรณ์บางอย่างใช้กับการปั้นด้วย ย่อมช่วยให้เด็กเกิดทักษะการใช้นิ้วมือ มือ และข้อมือ ให้เคลื่อนไหวด้วยอัตโนมัติ นับได้ว่าเป็นวิธีการเตรียมความพร้อมไปสู่การเขียนหนังสือวิธีหนึ่ง และเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กสร้างสรรค์ได้ตามใจชอบ

เลิศ อานันท์นะ (2535: 45-46) ได้กล่าวว่า การปั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างการใช้กล้ามเนื้อและประสาทตาซึ่งเด็กจะได้พัฒนาทั้งกล้ามเนื้อ ฝ่ามือ และนิ้วมือ ซึ่งจะส่งผลให้อวัยวะต่างๆ มีความแข็งแรงและทำงานได้คล่องตัวขึ้น

ซีเฟลท์และบาร์บิว (ปีทมา แจ่มจาร์ส. 2548: 35; อ้างอิงจาก Seefelt : Barbour. 1986: 267-298) ได้กล่าวถึงการปั้นว่า การปั้นดินเหนียวด้วยมือ ม้วนรอบๆ แขน หรือทุบโต๊ะ ทำให้เกิดความพอใจและความสนุกเพลิดเพลิน ดินเหนียวมีหลายชนิด เช่นดินเหนียว สีแดง สีเทา สีขาว เป็นต้น ดินเหนียว แป้งโดและสีอื่น ๆ มีประโยชน์ การเก็บดินเหนียวต้องใส่ภาชนะเพื่อเก็บรักษาความชื้นปั้นเป็นก้อนเล็กๆแต่ละก้อนทำเป็นรอยเว้า เติมน้ำลงไปจะช่วยรักษาให้ใหม่และอ่อนนุ่มเหมาะสำหรับมือของเด็ก เด็กสามารถปั้นดิน सान หรือทำงานตามความต้องการ เด็กทำกิจกรรมกับดินและแป้งด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การติดกับสิ่งอื่น ใช้กาวติดเข้าด้วยกัน

มาเยสกี (ปีทมา แจ่มจาร์ส. 2548: 33; อ้างอิงจาก Mayesky. 1998: 186) ได้กล่าวว่า เป็นสื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่าง และมีความยืดหยุ่น มีประโยชน์อย่างมากสำหรับเด็ก ช่วยพัฒนาประสาทสัมผัส การรับรู้ ความเข้าใจ ความชื่นชม จากการสัมผัส การปั้นช่วยพัฒนาความสามารถในการปรับตัว การเปลี่ยนแปลง โดยใช้สื่อที่มีความยืดหยุ่น ในการปั้นวัตถุ 3 มิติ เด็กเด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สัดส่วน ความมั่นคงแข็งแรง เรียนรู้ที่จะสร้างวัตถุด้วยมือตนเอง เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น จะเกิดความซาบซึ้งในงานประติมากรรมและเครื่องปั้นดินเผา สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการปั้นช่วยให้เกิดงานประติมากรรมที่มีเอกลักษณ์และเรียบง่าย ซึ่งศิลปะ 3 มิติ พบได้ในมุมศิลปะทั่วไปภายในห้องเรียนเด็กปฐมวัย และจนถึงปัจจุบันนี้แนวคิดหลักเกี่ยวกับประติมากรรมเป็นสื่อช่วยให้เกิดรูปแบบ ช่องว่าง ไม่ว่าจะไรก็ตามที่เด็กแต่ละคนทำในทุกๆ วันช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 8) ได้ให้ความหมายของนิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการผูกเรื่องขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน ตลอดจนแทรกแนวคิดเพื่อให้เด็กนำไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

รุรักษ์ กิรมย์รักษ์ (2540: 45) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่สืบต่อเนื่องกันมา โดยวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ ความคิด หรือค่านิยมบางอย่างให้ผู้ฟัง พร้อมทั้งสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

กุหลาบ ตันติผลาชีวะ (2541: 2/10) ให้ความหมายไว้ว่า นิทานคือสิ่งที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจและการรับรู้ให้กับเด็ก

วันเนาว์ ยูเต็น (2542: คำนำ) ให้ความหมายไว้ว่า นิทานคือ ชีวิตเรื่องราวในนิทานที่แท้จริงเป็นเรื่องราวของชีวิต นิทานไม่ใช่เรื่องสำหรับเพียงเพื่อฟัง อ่านเพื่อสนุกหรือรับคำสอนที่แทรกอยู่เท่านั้น

สรุปได้ดังนี้นิทานกับการปั้น นิทาน เป็นสิ่งที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด นิทานยังเป็นตัวช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการคิดเชิงเหตุผล กิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองและเปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างสรรค์งานที่มีรูปทรงสามมิติในขณะที่เด็กปั้นเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทำให้เกิดการเรียนรู้ ให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด จินตนาการ กระบวนการและจะส่งเสริมพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้านให้แก่เด็ก ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา เสริมสร้างลักษณะนิสัยบุคลิกภาพที่เหมาะสมกล้าแสดงออกกล้าคิด กล้าทำ ทำให้เด็กมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำสิ่งนั้นและพยายามทำสิ่งนั้นให้สำเร็จด้วยความมานะอดทนและส่งผลให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นตนเอง การปั้นเป็นตัวสนับสนุนให้เด็กได้คิดวางแผนการปั้นเพื่อถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รับรู้ถึงการเรียนรู้ของตนเอง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน คือ

1. การกำหนดกลุ่มประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิงที่มีอายุ 3–4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีทั้งหมด จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 3–4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 20 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมพินิทานประกอบการปั้น
2. แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแผนการจัดกิจกรรมพินิทานประกอบการปั้น ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่านิทานของประไพ แสงดา (2542) เนื้อน่อง สันบุญญ (2541) พจมาน เทียนมนัส (2539)
 - 1.2 นิทานละครและหุ่นของพรทิพย์ วินโกมินทร์ (2520)
 - 1.3 เทคนิคการเล่านิทานไพพรรณ อินทนิล (2534)

1.4 นิทานความสำคัญและประโยชน์ สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542)

1.5 นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย สหพัฒน์ อรุณธานี (2542)

1.6 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบล

เชียงรากน้อย ตำบลบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเล่านิทานได้นำทฤษฎี หลักการจากเอกสารมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้นสำหรับเด็กนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. การคัดเลือกนิทานมีเกณฑ์

ศึกษาเอกสารของ สมใจ บุญอูร์อรรถพิชญ์ (2539) และศึกษาเอกสาร เกริก ยุ้นพันธ์ (2539) ผู้วิจัยสรุปว่า การเลือกนิทานสำหรับเด็ก นิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟังนั้นควรคำนึงถึงอายุของเด็กและความสนใจของผู้ฟัง อารมณ์สนุก เนื้อหาของนิทานมีคำคล้องจองมีคำซ้ำๆ กัน มีตัวเอกของเป็นสัตว์พูดได้ เป็นต้น

3. สร้างแผนการฟังนิทานประกอบการปั้น จำนวน 32 แผน โดยขึ้นดำเนินการดังนี้

3.1 ชื่อกิจกรรมนิทานเรื่อง

3.2 จุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรม

3.3 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

3.4 การประเมินผล

3.4 วัสดุที่ใช้ในการทำกิจกรรม

4. นำแผนการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของกิจกรรมและจุดมุ่งหมาย จำนวน 32 กิจกรรม โดยใช้เกณฑ์ 2 ใน 3 และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญดังนี้

อาจารย์จิตราภรณ์ เตมียะบุตร อาจารย์ประจำโรงเรียนอนุบาลสระบุรี

อาจารย์สร้อยธร จันทวรภาค ศึกษาพิเศษที่กรุงเทพมหานคร เขต 2

อาจารย์ประไพ แสงดา อาจารย์ประจำ

โรงเรียนอนุบาลพระนครศรีอยุธยา

5. ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้นให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องปรับปรุงคำถามใหม่ กิจกรรมให้ใช้คำ่านิทานแทนกิจกรรมสื่อประกอบการเล่านิทาน ควรระบุให้ชัดเจนควรปรับภาษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก 3-4 ปี

6. นำแผนการฟังนิทานประกอบการปั้น ที่ปรับปรุงไปทดสอบ (Try Out) กับเด็กนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเชียงรากน้อย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี สังกัดเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการฟังนิทานประกอบการปั้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา

7. นำแผนการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการบันทึกที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

การสร้างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผล ดังนี้

1.1 ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบการเตรียมพร้อมด้านการคิดเชิงเหตุผล

1.3 วิธีสร้างแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลรูปภาพ และวิธีวิเคราะห์ข้อสอบ

1.4 แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลของ ลีอัชย ชื่นอิม (2525) ปรมาภรณ์ กองม่วง (2541) และสายทิพย์ ศรีแก้วทุม (2541) นฤมล ปิ่นดอนทอง (2544)

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงเหตุผล ได้นำทฤษฎีหลักการจากเอกสารมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. สร้างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีคำถามเป็นรูปภาพ เป็นแบบเลือกตอบที่มี 4 ตัวเลือก และแบ่งเป็น 3 ชุด ๆ ละ 16 ข้อ รวม 48 ข้อดังนี้

2.1 ชุดที่ 1 แบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลด้านจัดประเภท จำนวน 16 ข้อ

2.2 ชุดที่ 2 แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมยจำนวน 16 ข้อ

2.3 ชุดที่ 3 แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรม จำนวน 16 ข้อ

3. สร้างคู่มือในการดำเนินการทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล โดยให้สอดคล้องกับแบบทดสอบแต่ละชุดที่ได้สร้างขึ้นในข้อ 2

4. นำแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล และคู่มือดำเนินการทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย และด้านการวัดผลการศึกษา 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Construct Validity) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภกุล	เกียรติสุนทร	ประธานคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ฯ
อาจารย์ปรมาภรณ์	ทาเถาว์	ครูชำนาญการประจำ โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี จังหวัด ปทุมธานี
อาจารย์วรรณี	อยู่คง	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ลงความเห็นและให้คะแนนซึ่งได้ค่า IOC ระหว่าง .67 และผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ได้เสนอแนะในการปรับปรุงรูปภาพให้มีขนาดที่เหมาะสมและมีความชัดเจนสอดคล้องกับความจริงมากที่สุด ไม่ใช้ภาพการ์ตูน ปรับปรุงตัวเลือกให้มีความใกล้เคียงกัน เพิ่มเติมคำสั่งให้มีความสัมพันธ์กับรูปภาพของแต่ละข้อ

5. ปรับปรุงแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล และคู่มือดำเนินการทดสอบตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความเห็นตรงกันคือ ปรับภาพให้มีขนาดใหญ่และให้เหมาะสมกับเด็กปรับตัวเลือกให้ชัดเจน เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบสำหรับเด็ก

6. นำแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเชิงรอกน้อย ปีการศึกษา 2552 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

7. นำแบบทดสอบที่ได้มาหาค่าคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ เพื่อหาความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) .20 ขึ้นไปและคัดเลือกไว้ชุดละ 10 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง .27 - .55 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .56 - .80

8. นำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกมาหาความเชื่อมั่นของข้อสอบซึ่งแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเป็น .82

9. นำแบบทดสอบที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest Posttest Design (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 249) ตามตาราง ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน (Pretest)	ทดลอง	สอบหลัง (Posttest)
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

เมื่อ	T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล
	X	แทน	การจัดกิจกรรมพินิจทานประกอบการบ้าน
	T ₂	แทน	การสอบครั้งหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล

วิธีดำเนินการทดลองมีขั้นตอนดังนี้

การทดลองในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ทดสอบเด็กก่อนการทดลอง (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เพื่อหาพื้นฐานการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้แบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผล

2. ดำเนินการทดลองกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 20-40 นาที ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เวลา 10.00 – 10.30 น.

ตาราง 2 กิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นในการทดลอง

สัปดาห์ที่	วันที่	ฟังนิทานประกอบการปั้น
1 เวลา 9.30 – 10 .00 น.	1. อังคาร	นิทานเรื่อง กาดำกับหงษ์ขาว
	2 .พุธ	นิทานเรื่อง กระจ่างกับเต่า
	3. พฤหัสบดี	นิทานเรื่อง ชวานากับนกกระสา
	4. ศุกร์	นิทานเรื่อง มดขยันกับจิ้งจกเสียงใส
2 เวลา 9.30 -10.00 น.	1. อังคาร	นิทานเรื่อง จอมขोज้อ เจียก เจียก
	2 .พุธ	นิทานเรื่อง กระจ่างกับกระจ่างหูเรียว
	3. พฤหัสบดี	นิทานเรื่อง กากะหล่ำกับเหยือกน้ำใสใบโต
	4. ศุกร์	นิทานเรื่อง ลูกหมูสามตัว
3 เวลา 9.30 – 10.00 น.	1. อังคาร	นิทานเรื่อง กบเลือกนาย
	2 .พุธ	นิทานเรื่อง แมวเจ้าปัญญา
	3. พฤหัสบดี	นิทานเรื่อง เจ้าป่าปลอม
	4. ศุกร์	นิทานเรื่อง ช้างกับหมาป่า
4 เวลา 9.30 -10.00 น.	1. อังคาร	นิทานเรื่อง จระเข้กับกระจ่าง
	2 .พุธ	นิทานเรื่อง หมากับเงา
	3. พฤหัสบดี	นิทานเรื่อง กระจ่างผู้คอแมว
	4. ศุกร์	นิทานเรื่อง กาในฝูงหงส์
5 เวลา 9.30 – 10.00 น.	1. อังคาร	นิทานเรื่อง แมลงวันกับแมลงเม่า
	2 .พุธ	นิทานเรื่อง กายากสวย
	3. พฤหัสบดี	นิทานเรื่อง แม่ปูกับลิงเจ้าเล่ห์
	4. ศุกร์	นิทานเรื่อง ลิงเจ้าปัญญา

ตาราง 2 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วันที่	ฟังนิทานประกอบการปั้น
6 เวลา 9.30 – 10.00 น.	1. อังคาร	นิทานเรื่อง กระจ่างป่ากับกบ
	2 .พุธ	นิทานเรื่อง ไก่ได้พลอย
	3. พฤหัสบดี	นิทานเรื่อง นกอินทรีในรอกุณ
	4. ศุกร์	นิทานเรื่อง ต้นโอ๊ก ผู้ยิ่งใหญ่
7 เวลา 9.30 -10.00 น.	1. อังคาร	นิทานเรื่อง หมาป่ากับแกะ
	2 .พุธ	นิทานเรื่อง ราชสีห์กับหนู
	3. พฤหัสบดี	นิทานเรื่อง หนูกับกบ
	4. ศุกร์	นิทานเรื่อง สุนัขจิ้งจอกกับกา
8 เวลา 9.30 -10.00 น.	1. อังคาร	นิทานเรื่อง นางฟ้าปีกหาย
	2 .พุธ	นิทานเรื่อง เสียงคำรามจากภูเขาไฟ
	3. พฤหัสบดี	นิทานเรื่อง หมาป่ากับเด็กเลี้ยงแกะ
	4. ศุกร์	นิทานเรื่อง ลานลาด

3. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ แล้วทำการทดสอบ (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบวัดการคิดเชิงเหตุผลชุดเดิม

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของการคิดเชิงเหตุผลก่อนและหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนน

2. เปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2536: 59) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าความความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2536: 62 - 63) ดังนี้

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

3. หาค่าความยากง่าย (Difficulty) ของข้อสอบในแต่ละข้อของแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลโดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2536: 179) ดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

4. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยโดยใช้สูตรค่าสหสัมพันธ์แบบพอยล์ – ไบซีเรียล (Point biserial correlation) การหาค่าอำนาจจำแนก (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 212) ดังนี้

$$r_{p.bs} = \frac{\bar{X}_p - \bar{X}_f}{S_t} \cdot \sqrt{pq}$$

เมื่อ	$r_{p.bs}$	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	\bar{X}_p	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ทำข้อนั้นได้
	\bar{X}_f	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ทำข้อนั้นไม่ได้
	S_t	แทน	คะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบประเมินฉบับนั้น
	p	แทน	สัดส่วนของคนที่ทำข้อสอบนั้นได้
	q	แทน	สัดส่วนของคนที่ทำข้อนั้นไม่ได้หรือ $1 - p$

5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล โดยใช้วิธีของ คูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) ซึ่งคำนวณจากสูตร KR 20 (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2536: 169) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อแบบทดสอบทั้งหมด
	p	แทน	สัดส่วนของนักเรียนที่ทำถูกในข้อหนึ่งๆ
	q	แทน	สัดส่วนของนักเรียนที่ทำผิดในข้อหนึ่งๆ หรือคือ $1-p$
	s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบฉบับนั้น

6. ตรวจสอบคุณภาพของวัดการคิดเชิงเหตุผลด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2536: 246 - 250) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
		การเรียนรู้ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.6 การตรวจสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ t – test สำหรับ dependent samples โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2536: 164) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
N	แทน	จำนวนคู่ของคะแนน
$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่างและหลังการทดลองก่อน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการทดลองและการแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนเด็กนักเรียนกลุ่มทดลอง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
\bar{X}_{Diff}	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างคะแนน
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
S_{Diff}	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการปั้น ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. การเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการปั้น
2. การเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการปั้น ซึ่งจำแนกเป็นรายรายด้าน
3. การเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลที่ฟังนิทานประกอบการปั้นเป็นรายบุคคล

1. การเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการบิน ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการบิน

การคิดเชิงเหตุผลด้าน	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		\bar{X}_{Diff}	S_{Diff}	t
	\bar{X}	S	\bar{X}	S			
1. ด้านจัดประเภท	5.20	1.28	6.70	0.73	1.50	1.64	4.09**
2. ด้านอุปมา อุปไมย	5.20	0.62	6.65	0.49	1.45	0.67	9.45**
3. ด้านอนุกรม	4.80	0.77	6.25	0.55	1.45	0.76	8.54**
รวม	15.20	1.88	19.60	0.88	4.40	1.93	10.19**

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 ปรากฏว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการฟังนิทานประกอบการบินโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านจัดประเภท ด้านอุปมา อุปไมย และด้านอนุกรม สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการฟังนิทานประกอบการบินสามารถพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยได้

2. การเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการปั้น ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการปั้น ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน

การคิดเชิงเหตุผลด้าน	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		การเปลี่ยนแปลง		ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	\bar{X}	S	
1. การจัดประเภท	5.20	1.28	6.70	0.73	1.50	1.64	28.85
2. การอุปมา อุปไมย	5.20	0.62	6.65	0.49	1.45	0.69	27.88
3. การอนุกรม	4.80	0.77	6.25	0.55	1.45	0.76	27.88
รวม	15.20	1.88	19.60	0.88	4.40	1.93	28.95

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการฟังนิทานประกอบการปั้น มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง ร้อยละ 28.95 ของความสามารถก่อนการทดลอง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านจัดประเภท ด้านอุปมา อุปไมย และด้านอนุกรม โดยด้านจัดประเภทเพิ่มขึ้นเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 28.85) รองลงมาเป็นด้านอุปมา อุปไมย และด้านอนุกรม (ร้อยละ 27.88)

3. การเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลที่ฟังกินทานประกอบการบั้นเป็นรายบุคคล
ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังกินทาน
ประกอบการบั้นเป็นรายบุคคล

นักเรียน คนที่	การคิดเชิงเหตุผล ด้าน	คะแนนก่อน ทดลอง	คะแนนหลัง ทดลอง	การเปลี่ยนแปลง คะแนน	ร้อยละ
1	1. การจัดประเภท	4	9	5	125.00
	2. การอุปมา อุปไมย	6	7	1	16.67
	3. การอนุกรม	5	6	1	20.00
	รวม	15	22	7	46.67
2	1. การจัดประเภท	5	6	1	20.00
	2. การอุปมา อุปไมย	5	7	2	40.00
	3. การอนุกรม	5	7	2	40.00
	รวม	15	20	5	33.33

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่า หลังการฟังกินทานประกอบการบั้น เด็กมีการเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลเป็นรายบุคคล ดังนี้

นักเรียนคนที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลโดยรวมเป็นร้อยละ 46.67 ของความสามารถพื้นฐานเดิม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลในด้านจัดประเภทสูงเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านอนุกรม และด้านอุปมา อุปไมยตามลำดับ

นักเรียนคนที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลโดยรวมเป็นร้อยละ 33.33 ของความสามารถพื้นฐานเดิม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการเปลี่ยนแปลงการคิดเชิงเหตุผลในด้านอนุกรม และด้านอุปมาอุปไมยในปริมาณเท่ากันเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านจัดประเภท

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเป็นการเพื่อศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้นที่ได้รับการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้น มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้นในภาพรวม และจำแนกรายด้าน คือ ด้านจัดประเภท ด้านอุปมาอุปไมย ด้านอนุกรม และเพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับครูและผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ในการพิจารณาเลือกกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลงานของการวิจัย โดยสรุปดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้น

สมมุติฐานในการวิจัย

ความสามารถด้านการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง การฟังนิทานประกอบการปั้น

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฟังนิทานประกอบการปั้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่จะนำไปส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ในการฟังนิทานประกอบการปั้น ให้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเชิงรอกน้อยสังกัดเทศบาลตำบลเชิงรอกน้อย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 3-4 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเชิงรอกน้อย สังกัดเทศบาลตำบลเชิงรอกน้อย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 20 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จับสลากเด็กทั้งหมดของห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมพินิทานประกอบการปั้น
2. แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองเป็นเวลา 1 สัปดาห์
2. ทำการประเมินเด็กก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง โดยใช้แบบวัดการคิดเชิงเหตุผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. ดำเนินการทดลองกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนการจัดกิจกรรมพินิทานประกอบการปั้นที่สร้างขึ้น เป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 4 วันๆ ละ 30-40 นาที ช่วงระหว่างกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
4. เมื่อจัดกิจกรรมครบ 8 สัปดาห์ แล้ววัดการคิดเชิงเหตุผลหลังการทดลองโดยใช้แบบวัดการคิดเชิงเหตุผลชุดเดิมกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
5. นำคะแนนที่ได้จากการวัดการคิดเชิงเหตุผลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลก่อนและหลังการทดลองนำมาหาค่าสถิติพื้นฐาน โดยนำข้อมูลไปหาค่าคะแนนเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation)
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของการคิดเชิงเหตุผลก่อนและหลังการทดลองกิจกรรมพินิทานประกอบการปั้น โดยใช้สถิติ test สำหรับ Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นมีการคิดเชิงเหตุผลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทั้งโดยรวมและรายด้านคือด้านจัดประเภท ด้านอุปมาอุปไมยและด้านอนุกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นมีการเปลี่ยนแปลงด้านจัดประเภทเป็นอันดับแรก รองลงมาด้านอุปมาอุปไมยและด้านอนุกรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้นและเพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการฟังนิทานประกอบการปั้น พบว่าการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทำกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้นช่วยส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยให้พัฒนาอยู่ในระดับที่ดีขึ้นทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. กิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้น เป็นกิจกรรมการเล่านิทานการสอนทักษะการฟังให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กปฐมวัยชอบฟังนิทาน เด็กสนุกสนานเพลิดเพลินมากขึ้นและเนื้อหาสาระของนิทานยังให้ความรู้ในด้านต่างๆ แก่เด็กและสิ่งที่จะช่วยให้เด็กมีความสนใจ ตั้งใจจดจำเนื้อเรื่อง เกิดความเข้าใจคิดหาเหตุผล รูปแบบกิจกรรมเนื้อหาสอดคล้องกับวัยและวุฒิภาวะในการเรียนรู้ของเด็ก เป็นการจัดประสบการณ์ตรงที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เด็กมีโอกาสดังฟัง สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียน ในการจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น ซึ่งสอดคล้องกับสเซอร์มาเซอร์ (Schirmacher. 1988: 236-237) พัฒนาการปั้นของเด็กอยู่ในขั้นที่ 2 ในขั้นนี้เด็กจะทำงานเป็นระบบมากขึ้นโดยมีกระบวนการต่างๆ คล้ายว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์มีการเล่นกับดินเหนียวด้วยการม้วน หรือฉีกดึง สอดคล้องกับ มาเยสกี (ปัทมา แจ่มจำรัส. 2548: 33; อ้างอิงจาก Mayesky. 1998: 186) ได้กล่าวว่า เปลี่ยนแปลงรูปร่าง และมีความยืดหยุ่น มีประโยชน์อย่างมากสำหรับเด็กประสาทสัมผัส การรับรู้ ความเข้าใจความชื่นชม จากการสัมผัสการปั้นช่วยพัฒนาความสามารถในการปรับตัว การเปลี่ยนแปลง โดยใช้สื่อที่มีความยืดหยุ่น ในการปั้นวัตถุ 3 มิติ เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่างสัดส่วน ความมั่นคงแข็งแรง เรียนรู้ที่จะสร้างวัตถุด้วยมือตนเอง เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น จะเกิดความซาบซึ้งในงานประติมากรรมและเครื่องปั้น ดินเผา สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการปั้นช่วยให้เกิดงานประติมากรรมที่มีเอกลักษณ์และเรียบง่าย ซึ่งศิลปะ 3 มิติ พบได้ในมุมศิลปะทั่วไปภายในห้องเรียนเด็กปฐมวัย ในขณะที่เด็กปั้นครูจะใช้คำถามเชื่อมโยงจากกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้คิดรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรม ให้เกิดการจัดประเภท ด้านอุปมาอุปไมย และด้านอนุกรม ตัวกิจกรรมนั้นจะเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยให้เด็กสังเกตรับรู้ ทำให้เด็กมีโอกาสฝึกคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กได้กระทำลงไป การฝึกให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการ

คิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและสามารถเลือกตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนาให้เด็กคิดระดับสูงได้ และในการคิดจะต้องให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เด็กจะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและพัฒนาการคิดในระดับสูงต่อไป จะเห็นได้จากการที่เด็กฟังนิทาน เรื่อง อี๋อ่ากับแม่วัว ทำไมแม่วัวจึงต้องพองตัวให้ลูกอี๋อ่าดู เด็กตอบว่าพองให้ลูกดูว่าตัวใหญ่เหมือนกับสัตว์ที่ลูกอี๋อ่าเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ (ทิสนา แชมมณี; และคณะ. 2543: 96) การคิดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยและลักษณะการคิดที่มีความสำคัญสมควรที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก การคิดเชิงเหตุผลซึ่งเป็นลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของการคิดที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ทุกแขนง สอดคล้องกับ (ปรมาภรณ์ กองม่วง. 2541: 9) ให้ความหมายว่า การส่งเสริมการคิดให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยจึงจำเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐาน ของการเรียนรู้ ประสบการณ์ด้านอื่น ๆ รวมทั้งความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ฉะนั้นจึงควรปลูกฝังให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาอย่าง เป็นระบบและรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง และบรูเนอร์ (เยาพา เดชะคุปต์. 2536: 17-18; อ้างอิงจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2522: 5) โดยถือว่าการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากภาค้นพบด้วยตนเองเน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมขั้นพัฒนาการด้านสติปัญญาอยู่ในขั้นการเห็นภาพในสมอง (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กเกิดความคิดจากการรับรู้เป็นส่วนใหญ่เด็กสามารถสังเกต จดจำรูปร่างลักษณะของวัตถุและพูดเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เขาไม่จำเป็นต้องเห็นการคิดจะเกี่ยวข้องกับความเป็นจริงมากขึ้น (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2541: 12; อ้างอิงจาก Bruner. n.d.) เช่นเดียวกับภรณ์ คุรุรัตน์ (2528: 10) กล่าวถึงการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยว่าเป็นกระบวนการคิดอย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องและมีระบบ เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และที่สำคัญการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้นควรอยู่ที่ตัวเด็กเป็นผู้สร้างสรรคความรู้ขึ้นด้วยตนเอง โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957: 33-39) ได้ศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในการปั้น ซึ่งมีขั้นตอนคู่ขนานกับการวาดภาพพัฒนาการปั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) ซึ่งสอดคล้องกับ ประไพ แสงดา (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงขั้นความสามารถด้านการเขียนที่มีระยะเวลาแตกต่างกันซึ่งได้รับการเล่านิทานไม่จบเรื่อง ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงระยะเวลาของการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่อง มีการเปลี่ยนแปลงขั้นความสามารถด้านการเขียนสูงขึ้น จากกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น เด็กลงมือกระทำเองเด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด จินตนาการในการสร้างผลออกมาผลงานของเด็กปฐมวัยเป็นผลงานปั้นที่เป็นลักษณะแบนๆ เป็นก้อนกลมบางคนปั้นเป็นรูปทรงคล้ายกับของจริงที่เด็กมองเห็นสอดคล้องกับ (ประเสริฐ ศิลรัตน์. 2529: 49 -51) ที่ว่าการปั้นรูปอิสระเป็นรูปที่ผู้ปั้นสามารถกำหนดนึกแล้วถ่ายทอดได้โดยไม่ต้องคำนึงว่ารูปที่ปรากฏนั้นจะเหมือนกับรูปในธรรมชาติ รูปอิสระเป็นรูปที่ผู้ปั้นสามารถทำได้ตามใจชอบที่ดูแล้วให้ความรู้สึกต่อรูปแบบนั้นมากกว่าให้เรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏให้เห็นในธรรมชาติ ก่อนที่จะปั้นรูปอิสระจะต้องให้เด็กกำหนดและให้ตั้งชื่อผลงานให้เข้ากับลักษณะงานมากที่สุด กิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้มาก ครูสามารถสอดแทรก เนื้อหาและข้อความรู้ที่ต้องการจะสอนเด็กหลังจากการฟังนิทาน ผู้วิจัยใช้คำถามให้เด็กได้มีการคิดเชิงเหตุผลการปั้นดินเหนียว แป้งโด ดินน้ำมัน หลังจากฟังนิทานเด็กจะปั้นเป็นรูปร่างลักษณะที่แตกต่างกัน

แล้วแต่ความคิดจินตนาการของเด็กเอง บางคนปั้นสัตว์ เครื่องบิน คน สิ่งของ ขณะที่ลงมือปั้น ผลงานเด็กจะสนทนา เกี่ยวกับผลงานที่เด็กทำขณะที่เด็กปั้นก็จะคิดว่าจะนำเศษวัสดุมาตกแต่ง ชิ้นงาน การคิดเป็นเหตุเป็นผลว่าทำไมชิ้นงานที่ทำนี่เป็นอะไรเด็กเริ่มคิดหาคำตอบให้กับตนเองได้มากขึ้น

2. กิจกรรมพินิทานประกอบการปั้น ทำให้เกิดทักษะพื้นฐานการคิดเชิงเหตุผล มีพัฒนาการด้านจัดประเภท กลุ่มสิ่งของโดยดูจากรูปร่าง ลักษณะ ขนาด และสีที่เหมือนกัน ตลอดจนเด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้าทดลองแก้ปัญหาด้วยตัวเองซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการของเพียเจต์ (piaget) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กในช่วงอายุ 2 – 4 ปี เด็กสามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ หรือมากกว่ามาเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กในวัยนี้มีขอบเขตจำกัด (พรณี ช. เจนจิต. 2528: 87–89) กล่าวว่าการคิดหาเหตุผลของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่เด็กรับรู้หรือเกิดจากการสัมผัสการจัดกิจกรรมจึงควรให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากของจริงโดยดำเนินการตามลำดับขั้นจากรูปธรรมไปหานามธรรม เริ่มจากสิ่งที่ย่างๆ ใกล้ตัวเด็ก จากง่ายไปหายากเช่นเดียวกับที่ พัฒนา ชัชพงศ์ (ม.ป.ป.: 4) ที่กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการทางด้านสติปัญญาควรจัดสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์ให้เด็กได้ฝึกทักษะการคิด ด้านจัดประเภท ให้โอกาสเด็กคิดหาเหตุผล สร้างกฎเกณฑ์ต่างๆ ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัว จะช่วยให้เด็กได้ปรับขยายโครงสร้างทางสติปัญญาและมีโอกาสทำกิจกรรมเหล่านั้นซ้ำๆ ทุกวันเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ และมีโอกาสทำกิจกรรมเหล่านั้น เพื่อสามารถใช้เหตุผลมาสรุปซึ่งทำให้มีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นในการคิดหาเหตุผลจากการบอกเหตุผลจากคำถามที่ครูถาม หลังเล่านิทานจบแล้วจะใช้คำถามเกี่ยวกับนิทานที่นำมาเล่าให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นซึ่งคำถามที่ใช้จะขึ้นต้น เช่น เทวดาส่งหัวหน้ามาให้กินเป็นอะไร ทำไมเทวดาจึงต้องส่งนกกระเรียนให้กิน เด็กตอบจะได้มาเป็นผู้นำ และคอยดูแลพวกกบ เด็กจะใช้ประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่มาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ที่เด็กได้รับซึ่งกิจกรรมพินิทานประกอบการปั้นเด็กได้ทำทุกวัน ตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ ของการทดลองส่งผลให้เด็กได้ฝึกทักษะการคิดด้านต่างๆ เช่น จัดประเภท การคิดเชิงเหตุผลการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการจากประสบการณ์ที่เด็กได้ปฏิบัติ กิจกรรมการพินิทานประกอบการปั้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ขึ้น การทำกิจกรรมพินิทานประกอบการปั้น เป็นกิจกรรมที่ต้องปั้นทุกวันเพียงแต่วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมทุกวันจะไม่ซ้ำกัน และเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำและนำไปสู่การเรียนรู้ทั้งที่เป็นเหตุเป็นผลเช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด และตกแต่งชิ้นงานด้วยสีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ผลงานที่สร้างขึ้นชัดเจนขึ้นทุกวันเพียงแต่สีวัสดุที่ใช้ปั้นและตกแต่งชิ้นงานแต่ละวันไม่ซ้ำกันสอดคล้องกับ พูนสุข บุญสวัสดิ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา. 2527ข: 500) กล่าวว่า สีจะช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวตามความสนใจ และความสามารถได้อย่างดี ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว และเพลิดเพลิน มีทัศนคติที่ดี และจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน จึงจำเป็นต้องรู้จักหาและเลือกสีที่ดีมีคุณค่า มาให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเพื่อพัฒนาการคิดเชิงเหตุผล ดังนั้นการทำกิจกรรมพินิทานประกอบการปั้นอย่างต่อเนื่องทำให้การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยพัฒนาขึ้น

3. กิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น ซึ่งทำให้เกิดทักษะพื้นฐานทางการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย คือ มีพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลในด้านอุปมาอุปไมย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการคิดที่ต้องอาศัยข้อมูลจากการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องเดียวกันหลายครั้งมาสรุปเป็นข้อเท็จจริงหรือหลักการ โดยการสังเกตจากการใช้คำถาแล้วโยงไปสู่สิ่งใหม่ที่เด็กต้องการเรียนรู้ เพื่อเกิดการคิดและหาคำตอบเป็นเหตุเป็นผลมาสนับสนุนกันเช่น กิจกรรมฟังนิทานเรื่อง ลูกหมูสามตัว ให้เด็กฟังหลังเล่านิทานจบแล้วจะใช้คำถามเกี่ยวกับนิทานที่นำมาเล่าให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นซึ่งคำถาม เช่น บ้านของลูกหมูทั้งสามหลังใช้วัสดุต่างกันอย่างไร ทำไมบ้านของลูกหมูตัวที่สามถึงไม่พัง และจัดอุปกรณ์ที่ใช้ในการปั้น และวัสดุตกแต่ง ดินเหนียว ลวด กำมะหยี่ ไม้หนีบผ้า ก้านไม้ขีด แล้วให้เด็กลงมือปฏิบัติการทดลองด้วยตนเองโดยการนำดินเหนียวมาปั้นให้เป็นรูปร่าง หรือเกี่ยวกับชื่อในตัวละครที่สำคัญ เหตุการณ์ที่สำคัญและข้อคิดที่ได้ และเด็กลงมือปั้นดินเหนียว ตามจินตนาการ เด็กจะใช้ก้นฝ่ามือบีบ นวดดินเหนียว ทบ ตี คลึง ม้วน ปั้นเป็นรูปร่างตามจินตนาการ และตกแต่งผลงานด้วยวัสดุจากธรรมชาติ ซึ่งขณะที่เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองเด็กเกิดความสุขสนุกสนาน และสนทนากับผลงานที่ตนเองปั้นให้เพื่อนที่ทำกิจกรรมด้วยกันฟัง เด็กปั้นแล้วนำผลงานมาเล่าให้ผู้วิจัยฟังผู้วิจัยจดบันทึกคำพูดของเด็ก เด็กทำกิจกรรมในรูปแบบเดิมเหมือนกันทุกวันเพียงแต่เปลี่ยนวัสดุที่ใช้ปั้นจากดินเหนียวมาเป็นดินน้ำมันและอุปกรณ์ที่ใช้ตกแต่งก็เปลี่ยนแต่เด็กยังคงสนใจที่จะทำกิจกรรมเพราะนิทานที่เล่าให้ฟังเปลี่ยนสื่อที่ใช้เล่านิทานเป็นตัวดึงดูดความสนใจของเด็ก นอกจากนั้นแล้วกิจกรรมก็สามารถส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับองค์การ อินทรมพรรย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชราช. 2544ข: 335-339) กล่าวว่า การปั้นมีความสำคัญสำหรับเด็กเป็นการถ่ายทอดความนึกคิดของเด็กมายังยังสื่อที่ผู้สอนกำหนดให้ ซึ่งการจัดกิจกรรมปั้นควรเป็นเรื่องราวที่เด็กสนใจและใกล้ตัวเด็กมุ่งให้เด็กรู้จักการนำสิ่งต่างๆ ที่ปั้นมารวมกลุ่มกัน ทำให้เกิดผลงานชิ้นใหม่ทำให้เด็กเชื่อว่าการฟังนิทานแล้วมาปั้นจะทำให้เด็กคิด ซึ่งสอดคล้องกับบรูเนอร์และคณะ (Bruner; et al. n.d.) และทาดา (tada. n.d.) (Hilgard. 1962: 336) ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่าการคิดเป็นกระบวนการที่ใช้ในการสร้างแนวความคิดรวบยอด ด้วยการจำแนกความแตกต่างการจัดกลุ่มและกำหนดเรียกชื่อข้อความจริงที่ได้รับและเป็นกระบวนการที่ใช้ในการแปลความหมายข้อมูลรวมถึงการสรุปอ้างด้วยการจำแนกรายละเอียด การเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้รับ ผู้วิจัยสังเกตเด็กทุกครั้งที่ทำกิจกรรมเด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน วันแรกที่เด็กทำกิจกรรมเด็กจะเฉยเพราะเป็นกิจกรรมที่เด็กทำอยู่ทุกวัน ผู้วิจัยนำวัสดุอุปกรณ์ตกแต่งผลงานมาวางเด็กดูและจับต้องวัสดุก่อนปั้น ผู้วิจัยต้องบอกให้เด็กปั้นก่อนแล้วนำวัสดุมาตกแต่งผลงาน ขณะที่เด็กทำกิจกรรมสังเกตเห็นเด็กแต่ละคน มีความสุขบางคนสนทนากับเพื่อนเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองทำอยู่บางคนเห็นผลงานของเพื่อนสวยก็ทำตาม บางคนนำวัสดุที่ตกแต่งผลงานมาตกแต่งผลงานของตนเองจนเต็มหลังจากตกแต่งผลงานของตนเองแล้วนำมาเล่าให้ผู้วิจัยฟังจดบันทึกคำพูดเด็ก นำผลงานปั้นไปวางไว้ที่มอมศิลปะ บางคนจะชวนเพื่อนเดินมาดูผลงานของตนเอง แต่พอกิจกรรมวันต่อมาเด็กเริ่มเรียนรู้ว่านำเศษวัสดุมาตกแต่งผลงานน้อยลงและปรับปรุงการปั้นของตนเองเป็นรูปร่างและมองงานปั้นชัดเจนขึ้นนั้นอะไรมา และเล่าเรื่องได้เป็นประโยค เป็นเรื่องราวและยังคงมีตัวละครในนิทานที่

ผู้วิจัยเล่าให้ฟังจากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าเด็กเกิดความคิดเป็นเหตุเป็นผล และนอกจากนั้นการคิดเชิงเหตุผลยังส่งผลให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา จะเห็นได้จากการที่เด็กใช้ของตกแต่งหมดเด็กจะขอจากเพื่อนที่เหลือ เด็กวัยนี้ต้องการทดลอง คิดค้นด้วยตนเอง เกิดความพึงพอใจในความคิดของตนเองอันส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมยพัฒนาขึ้น

4. จากการที่เด็กได้ทำกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้นส่งผลต่อพัฒนาการทางการคิดเชิงเหตุผลในแต่ละด้านได้แก่ ด้านจัดประเภท ด้านอุปมาอุปไมย และด้านอนุกรมซึ่งพัฒนาการในแต่ละด้านของการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างกันตามความสามารถพื้นฐานเดิม

ผลของการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นได้ปฏิบัติจริงกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมโดยการปั้นผลงาน เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการฟังนิทานลงสู่การปฏิบัติผ่านประสาทสัมผัส ด้วยการฟัง การพูด การมองเห็น ส่งผลต่อการพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย และยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งมีพัฒนาการในแต่ละด้านของการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างกันตามความสามารถและประสบการณ์ที่เด็กได้รับ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาครั้งนี้

1. การจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น ฝึกทักษะการฟังนิทาน นิทานให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จดจำเรื่องราวต่างๆ นิทานกระตุ้นให้เด็กสนใจ เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองขณะที่เด็กได้สัมผัสดินเหนียว ดินน้ำมัน และแป้งโดที่ใช้ในการปั้น คุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิดแตกต่างกัน เด็กมีความรู้สึกที่แตกต่างกันเช่นดินเหนียวที่เด็กสัมผัสทำให้เด็กปั้นเป็นรูปปร่างลักษณะได้ง่ายมีความคงทน กิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้น เป็นกิจกรรมที่ทำซ้ำๆ แต่เด็กก็ให้ความสนใจนิทานเรื่องอะไร เด็กสนุกกับการปั้นผลงาน ความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองเมื่อสิ้นสุดการทดลอง เด็กสนใจและถามกับครูประจำชั้นทุกวันว่าวันนี้หนูจะได้ทำกิจกรรมเหมือนทุกวันนี้หรือเปล่า

2. ในการจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น ทำให้เด็กได้มีโอกาสในการสร้างผลงานตามความคิดของตนเอง ได้แสดงและสื่อความหมายของผลงานการเล่าผลงานและตั้งชื่อเรื่อง ในระยะแรกเด็กจะปั้นเป็นรูปแบนๆ ยังไม่ตกแต่งผลงาน การเล่าเรื่องตามผลงานยังไม่เป็นประโยคที่ต่อเนื่องได้จะเล่าเป็นคำๆ ผู้วิจัยต้องคอยกระตุ้นให้เด็กเล่า แต่เมื่อเด็กทำกิจกรรมหลายๆ ครั้ง ทำให้เด็กติดตกแต่งผลงานให้ชัดเจนขึ้น และกล้าเล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงานของตนเอง บางคนจะพูดเสียงเบา เมื่อผู้วิจัยให้เล่าเสียงดังๆ เด็กจะไม่เงียบ

3. ในการจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น ทำให้เด็กรู้จักการฟังนิทานและคิดตามเนื้อเรื่อง สามารถโต้ตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ขณะที่ทำกิจกรรมเด็กสนทนาเกี่ยวกับงานที่ตนเองปั้น บางคนเล่าผลงานให้เพื่อนฟัง และถามเพื่อนว่าปั้นอะไร ผลงานที่เด็กปั้นออกมาจะเป็นสัตว์ การไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ บางคนปั้นตัวละครในนิทานและจะเล่าผลงานของ

ตนเองเกี่ยวกับนิทานที่ฟังและจะโยงเนื้อเรื่องไปสู่ประสบการณ์ตรงที่ได้รับ จะเห็นได้จากน้องกอล์ฟ ปั่นผลงานจากนิทานที่ได้ฟัง และนำมาเล่าเกี่ยวกับผลงานกระต่ายกำลังวิ่งแข่งกับเต่าและไปงานเลี้ยงในงานเลี้ยงมีหลอดไฟ หลังจากทำกิจกรรมเด็กรู้จักช่วยกันพับผ้าพลาสติกเข้าที่เก็บแผ่นรอง ปั่นเข้าที่ การรักษาความสะอาดขณะที่ทำกิจกรรม ล้างมือให้สะอาดก่อนทำกิจกรรมต่อไป

4. กิจกรรมนอกจากจะพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลแล้ว ยังส่งผลให้เด็กได้พัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น ด้านร่างกายสร้างประสานความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อเล็กกับสายตา ด้านภาษาในการพูดคุยกันด้านอารมณ์-สังคม มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเกิดการรอยตามลำดับก่อนและหลัง ขณะที่เกิดปัญหาเด็กสามารถแก้ปัญหาได้ง่ายได้ด้วยตนเอง ด้านสติปัญญา เด็กทำกิจกรรมโดยผ่านประสาทสัมผัส เด็กเกิดการเรียนรู้ เรียนรู้สิ่งต่างๆ ผ่านการกระทำ เกิดเข้าใจได้ด้วยตนเอง เด็กสามารถถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ออกมาในรูปแบบของกิจกรรมศิลปะโดยใช้การปั้นเป็นสื่อในการคิดและสามารถเล่าความคิดของตนเองผ่านผลงานให้ผู้อื่นเข้าใจ

5. เด็กจะเห็นคุณค่าและความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนเองได้กระทำขึ้น โดยเด็กจะพาเพื่อนที่ทำกิจกรรมอื่น มาดูผลงานของตนเองพร้อมกับเล่าผลงานให้ฟัง

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ในการเตรียมกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้น ควรจัดสภาพแวดล้อมในการฟังนิทาน การปั้นควรต้องในเวลาเดียวกับเด็กในการปรับตัวที่จะต้องทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงระยะแรกจะเห็นเด็กไม่กล้าจับดินเหนียวและแสดงท่าทางรังเกียจ ในขณะที่เด็กไม่ยอมจับดิน ครูควรกระตุ้นให้เด็กได้จับดินบางคนยังตี ทบ นวด ดินเหนียวเล่น บางคนปั้นเป็นรูปปร่าง ขณะที่นำดินเหนียวมาให้เด็กปั้นครูต้องเตรียมดินไม่ให้น้ำในดินมากเกินไปจะทำให้เลอะเทอะได้ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการตกแต่งผลงานให้มีความหลากหลายทำให้ผลงานชัดเจน

2. ในการทำกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ปั้นอย่างอิสระตามจินตนาการตามความคิดของตนเอง และควรให้เด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการตกแต่งชิ้นงานตามความสนใจของเด็ก

3. เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมในแต่ละครั้ง ควรมีการสรุปกิจกรรมและนำเสนอผลงานร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน เพื่อฝึกให้เด็กกล้าพูดกล้าแสดงออก

4. ผู้ปกครองสามารถนำกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นไปใช้ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการของเด็ก เพื่อให้เด็กพัฒนาการทางด้านต่างๆ เต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมพันทนาการประกอบการปั้น ในกลุ่มตัวอย่าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาล ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสามารถดูพัฒนาการด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางภาษา และส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรงสู่พัฒนาการเขียน พัฒนาการด้านการสื่อสาร เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ โพธิ์ทอง. (2537). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผล. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์-การสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กมลทิพย์ ต่อติด. (2544). ผลของการฝึกอบรมการสืบสอบที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 (อายุ 3 – 6 ปี). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2540, มกราคม). เทคนิคการสร้างเสริมปัญญาเด็กปฐมวัย. การศึกษาปฐมวัย. 1(1): 35-42.
- (2541, เมษายน). การเล่านิทาน. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 2(2): 10-19.
- (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- เกริก ยूनพันธ์. (2539). การเล่านิทาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. (2540, กรกฎาคม – กันยายน). นักเล่านิทานสร้างนักอ่าน. สารพัฒนาหลักสูตร. 16(130): 44-47.
- จันทร์เพ็ญ สุภาผล. (2535). การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ. ปริญญาโท ศศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จ่านง วิบูลย์ศรี. (2536). อิทธิพลทางภาษาต่อความคิดเชิงเหตุผลในเด็กไทย : การวิจัยเชิงทดลอง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2526). การทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- (2533). การศึกษาเด็ก. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- โชติ เพชรรัตน์; และองอาจ นัยพัฒน์. (2537, มกราคม – เมษายน). แบบทดสอบคัดแยกเด็กปัญญาเลิศทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. การวัดผลการศึกษา. 15(45): 43-53.

- ทศนา แชมมณี; และคณะ. (2543). การคิดและการสอนคิด ใน *ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. บรรณาธิการ พิมพ์โดยเยาวพา เตชะคุปต์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญวลี พวงชาติ. (2545). *การปั้นของเด็กอายุ 3 – 5 ปี ในโรงเรียนสาธิต สังกัดสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). *การพัฒนากระบวนการคิดของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล ปิ่นดอนทอง. (2544). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมส์สร้างมโนทัศน์ด้านจำนวน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นวพร ทวีวิทย์ชาคริยะ. (2541). *ความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เนื่อน้อง สันับบุญ. (2541). *ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นนิทาน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรมาภรณ์ กองม่วง. (2541). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนา ยามเช้าเน้นสิ่งแวดล้อมในห้องอื่น*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2541). *คิดเก่งสมองไว*. กรุงเทพฯ: โปรดักทีฟ บুক.
- ประไพ แสงดา. (2544). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมา แจ่งจำรัส. (2548). *ความสามารถด้านการคิดของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมปั้นแป้งโดแข็ง*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข. (2525). การศึกษารูปแบบการเล่านิทานที่ส่งผลต่อความสามารถในการรับฟังและความคงทนในการจำภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา). ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พจมาน เทียนมนัส. (2539). ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรจันทร์ จันทวิมล. (2529, มิถุนายน). การเล่านิทานสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. *รักลูก*. 4(41): 103-105.
- พรทิพย์ วินโกมินทร์. (2520). นิทานละครและหุ่น. เพชรบุรี: วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาองค์การ. ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการ.
- พรรณี ช.เจนจิตร. (2528). จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- พัฒนา ชัชพงษ์. (2547). ทำไม้เด็กอนุบาลต้องปั้นดิน. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2547, จาก <http://www.Peat.Or.th/page-do3.html>.
- (2551). *ไทยรัฐ*. ฉบับวันพุธที่ 22 พฤศจิกายน 2551. กิจกรรม “เอนฟาไรท์ส อัจฉริยะ”
- พัชรินทร์ เปรมประเสริฐ. (2542). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอน โดยเน้นกระบวนการคณิตศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี ไชยะสนิท. (2535). เอกสารประกอบการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พินิจ ภาวังคะรัต. (ม.ป.ป.). *คู่มือสอนวิชาศิลปะในชั้นประถม*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2534). *เทคนิคการเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2536). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2527). *เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัย*. หน่วยที่ 8-12. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ
- ลัดดา นีละมณี. (ม.ป.ป.). *คู่มือครูอนุบาล, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ กิจกรรมเสริมระดับวัยก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- ลัดดา ภูเกียรติ; และสุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม. (ม.ป.ป.). *สุวรรณเขตนิคม*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เลิศ อานันทนะ. (2535). *เทคนิควิธีการสอนศิลปะเด็ก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2532). *เอกสารคำสอนวิชา บร 620 การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- วิรุญ ตั้งเจริญ. (2539). *ศิลปะศึกษา*. กรุงเทพฯ: พายัพ ออฟเซ็ท พรินท์.
- ศรชัย เลิศไทรภพ. (2535). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีเหตุผลกับการคิดของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีการเรียนทางไกลในจังหวัดนครปฐม*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสุรางค์ ทีนะกุล. (2542). *การคิดและการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- สมใจ บุณอรพีภิญโญ. (2531, ตุลาคม). *นิทานสำหรับเด็กหนู*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สมบูรณ์ กะการดี. (2532). *การศึกษาการคิดอย่างมีเหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้สไลด์เทปประกอบการอภิปรายปัญหา*กับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ ปริบูรณ์. (2542). *นิทานความสำคัญและประโยชน์*. ราชบุรี: สถาบันราชภัฏจอมบึง.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). *มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สัณหพัฒน์ อรุณธารี. (2542). *นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย โปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์* ปฐมวัย คณะครุศาสตร์. ภูเก็ต: สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- สาโรช บัวศรี. (2539). *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ที่ระลึกในมหามงคลสมัยฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สายทิพย์ ศรีแก้วทุม. (2541). *การคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด : ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ ศึกษาแห่งชาติ.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2538). *แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา (หลักสูตรการศึกษาศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

- สุดารัตน์ เพชรจู่จี. (2539). *สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปะศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ของครูปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (ศิลปะศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภานันท์ เสถียรศรี. (2536). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การคิด อย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกกิจกรรมการคิด กับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณ ไชยธน. (2537). *การศึกษาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและภาษาของเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการตั้งคำถาม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรพรรณ พรลีมา. (2543). *การคิด*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาทักษะการคิด.
- Bruner . J. S.; others. (1966). *Studies in Cognitive Growth : A Colladoration at the Center For Cognitive Studies*. New York: John Wiley and Sons.
- Clore, G.L.; & Robert, M.B. (1978, April). The Effect of Children's Stories on Behavior and Attitudes Resources in Educaiton. (ERIC). 13: 156.
- Freeman. J.B. (1988). *Thinking Logically Basic Concepts for Reasoning*. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hell.
- Guiford, J.P. (1967). *The Nature of Human Intellingence*. New York: McGraw – Hill.
- Golomb. C. (1972, July). Evolution of the Human Figure in a Three – Dimensional Mediu. *Developmental Phychology*. 6(3): 45 – 53.
- Harris, Pual L.; others. (1996, December). *Children's Use of Counterfactual Thinking in Causal Reasoning*. (CD - ROM). 61(3): 233-259. Available : ERIC (1993 – June 2002).
- Krulik, S.; & Rudnick, J.A. (1995). *A New Sourcebook for Teaching Reasoning and Problem Solving in Elementary School*. Massachusetts: A Simon & Schuster.
- Lowenfeld, V. (1957). *Creative and Mental Growth*. United States of America : the Macmillan New York.
- Mayesky. (1998). *Creative Activties for young Children*. New York: Delmar Publishers.

- Morrow, L. M. (1993). *Literacy Development in the Early Year : Helping Children Read and Write*. United States of America : A Division of Simon and Schuster. Inc.
- Pratt, M.W.; and others. (1993, May). *Thinking about Parenting : Reasoning about Developmental Issues across the Life Span*. (CD – ROM). 29(3) : 585-593. Available: ERIC (1993 – June 2002).
- Rowan, C. E.; & Morrow, L.J. (1993). *Implementing K-8 Curriculum and Evaluation Standards Reading from the Arithmetic Teacher*. Reston Virginia : The National Council of Teachers of Mathematics, In.
- Schirmacher, R. (1988). *Art and Creative Development for young Children*. New York : Delmar Publihers.
- (1998). *Art and Creative Development for young Children*. New York : Delmar Pudlishers.
- Slawinski, J.L. (1999, March). *Children's Ability to Predict and Explain the Reasoning of a Younger Child (Theory of Mind. Mental States, Peer Learning)*. (CD – ROM). 61(3) : 233-259. Available : DAI – B 59/09 p.5141. AAC.No. 9906024.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมพืงนิทานประกอบการบ้ัน
- ตัวอย่างการใช้แผนการจัดกิจกรรมพืงนิทานประกอบการบ้ัน

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น

คำชี้แจง

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็กปฐมวัยนั้นทำได้หลายวิธี วิธีการหนึ่งที่สามารถจัดให้เด็กได้ กิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น แผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแผนการจัดกิจกรรมที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดอย่างอิสระในทุกขั้นตอนจากการกระตุ้นโดยใช้คำถามให้เด็กได้คิดหาคำตอบด้วยตัวเอง ในการทำกิจกรรมเด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การที่เด็กได้คิดอิสระ การตัดสินใจด้วยตนเอง ทำให้เด็กได้พัฒนาการคิดเชิงเหตุผล เนื่องจากกระบวนการต่างๆ จะต้องใช้การคิดเชิงเหตุผลประกอบ การจัดกิจกรรมทำในช่วงระหว่างศิลปะสร้างสรรค์วัสดุที่ใช้ในการปั้นได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด และใช้วัสดุอุปกรณ์จากธรรมชาติและเศษวัสดุเหลือใช้นำมาตกแต่งผลงาน กิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล ด้านจัดประเภท ด้านอุปมาอุปไมย ด้านอนุกรม จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามความเหมาะสมสอดคล้องพัฒนาการและความสนใจของเด็กเป็นหลัก จำนวนทั้งสิ้น 32 กิจกรรม ลักษณะของกิจกรรมครูเล่านิทานให้เด็กฟังก่อนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมพร้อมตกแต่งชิ้นงานและเล่าผลงานของตนเอง ก่อนนำผลงานไปวางไว้ที่มุมศิลปะ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผล ด้านจัดประเภท ด้านอุปมาอุปไมยและด้านอนุกรม

เนื้อหา

แผนการจัดกิจกรรมการฟังนิทานประกอบการปั้น 32 กิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมการสอนฟังนิทานประกอบการปั้น

1. การจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น จัดในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 30 – 40 นาที
2. การปฏิบัติกิจกรรมดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 สร้างข้อตกลงในการฟังนิทานประกอบการปั้น
 - 2.2 ดำเนินกิจกรรมตามลำดับ คือ

2.2.1 ขั้นนำ นำเด็กเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนา เพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย หรือกิจกรรมอื่นๆ ให้สอดคล้องกับเรื่องที่จะเรียนรู้

2.2.2 ขั้นสอน ดำเนินกิจกรรมด้วยการเล่านิทานให้เด็กฟังโดยการใช้สื่อต่างๆ ประกอบการเล่า เมื่อเล่านิทานจบแล้วใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด และให้เด็กลงมือปั้น พร้อมตกแต่งผลงาน ทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ควรเก็บอุปกรณ์เข้าที่ หลังทำกิจกรรมเสร็จแล้วเด็กล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง

2.2.3 ขั้นสรุป ให้เด็กเล่าผลงาน ครูจดบันทึกคำพูดของเด็ก

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์ร่วมทำกิจกรรมและสนทนา
2. สังเกตการณ์ผลงานของเด็กและการเล่าผลงาน
3. สังเกตการณ์เก็บอุปกรณ์เข้าที่หลังจากทำกิจกรรม

บทบาทของครู

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้นให้เข้าใจ
2. จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปั้นให้เพียงพอกับเด็ก

แผนการฟังนิทานประกอบการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรม นิทานเรื่อง กาดำกับหงส์ขาว

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านจัดประเภท
2. พัฒนากล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
4. เพื่อพัฒนาภาษา สามารถอธิบายผลงานของตนเองได้

กาดำกับหงส์ขาว

ผู้เล่าเรื่อง : ตูบปอง

กา ก่า ก้า ก๊า ก๋า นก กอ อา กา
 บินมาคล้ำคล้ำกระพือปีกบินลิบลิบ
 ขมุกขมิบสองคำสามคำทำไมจนด่าอย่างนี้
 หงุดหงิดทุกทีทำไมด้าด้าทำไม
 หน้าด่าอย่างนี้หงุดหงิดทุกทีทำไมด้าด้า
 บินผ่านธารน้ำใสใส
 รำไรรำไรขาว ขาว ในน้ำ
 โฉบปีกเกาะบนขอนไม้
 สวัสดิ์ดีทักทายหงส์ขาวงำมงาม
 แชน้ำทั้งวันไซ้ไหมจนจึงขาวได้
 ไม่มีสีดากากระโจนลงน้ำแล้วแช่
 ขาวแน่ สวยแน่ ขาวแน่ หายด้า
 ชัดชน ชัดปีก ชัด ชัด
 เงามในน้ำชัดกาหัวคะมำฮึดฮึด
 ชัดดอก ชัดใจทำไมทำไมยังด้าด้าด้า
 ขนหงส์ร่วงหลุดกาเก็บ
 มาแซมมาเหน็บกระต่างกระด้า
 “ฮึดแซ่” ขนขาวกระจาย
 ร่วงหลุดหล่นไป เหลือแต่ขนด้า
 “ฮึดแซ่” ทรายขาวกระจาย

ร่วงหลุดหล่นไป เหลือแต่ขนด้า
 คอตกร้องให้ แง แง
 ทำไมไม่มีแต่ขนด้า ด้า ด้า
 ทำไมไม่ขาวเหมือนเขา
 เสร้า.....เสร้า.....เสร้า.....เสร้า..
 ด้า...ด้า...ด้า...ด้า หงส์เตือนเพื่อนรัก
 กอกา ตัวเรามีค่า มากกว่าขาวด้า
 ใจดี คิดดี ทำดี ไม่ใช่อยู่ที่ ขาว ขาว ด้า ด้า

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูและเด็กเล็งกร้องเพลง กา พร้อมทำท่าทางประกอบเพลง

เพลงกา

กา กา	บินมาไว ไว
มาจับต้นโพธิ์	โผมาต้นไทร

ขั้นตอนการ

1. เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานโดยใช้คำถาม
 - ทำไมกาจึงต้องแช่น้ำ
 - ทำไมกาจึงอยากเปลี่ยนสีขนจากสีดำเป็นสีขาว
 - ถ้ากามีขนสีขาวจะเป็นอย่างไร
 - มีอะไรบ้างที่มีสีเหมือนกับกา
 - มีอะไรบ้างที่มีลักษณะเหมือนกา
2. ครูสนทนาถึงกิจกรรมที่จะทำในวันนี้พร้อมกับให้เด็กสังเกตอุปกรณ์ต่าง ๆ
3. เด็กเลือกหยิบอุปกรณ์ตามความสนใจของตนเอง
4. เด็กปั้นดินน้ำมันอย่างอิสระและตกแต่งผลงานโดยใช้สีอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบ
5. ครูคอยแนะนำ เมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ
6. เมื่อปั้นดินน้ำมันเสร็จแล้วนำผลงานเสนอผลงานครูคอยจดบันทึกคำพูดของเด็ก
7. เด็กช่วยกันทำความสะอาดอุปกรณ์และเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. เด็กสามารถจัดประเภทของผลงานปั้นได้ตามความสนใจของเด็ก
2. ครูและเด็กช่วยกันสรุปกิจกรรมที่ทำในวันนี้

การประเมินผล

1. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ผลงานของเด็กและการเล่าเรื่องของเด็ก
3. สังเกตการคิดเชิงเหตุผลในการจัดประเภทผลงาน

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการปั้น

1. ดินน้ำมัน 3 ก้อน สีชมพู สีเหลือง สีน้ำตาล
2. ไม้ไอศกรีม ลูกตาสัตว์ ริบบิ้นสีแดง สีขาว สีดำ
3. พลาสติกปูโต๊ะ
4. กระดาษสำหรับบันทึกชิ้นงาน
5. แผ่นรองปั้น
6. ผ้าเช็ดมือ
7. นิทานเรื่องกาดำกับหงส์ขาว
8. ภาตใส่ผลงาน

กิจกรรม นิทานเรื่อง กระจ่ายกับเต่า

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมย
2. พัฒนากล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
4. เพื่อพัฒนาภาษา สามารถอธิบายผลงานของตนเองได้

กระจ่ายกับเต่า

ผู้แต่ง : น้านกฮูก

กาลครั้งหนึ่ง	ซึ่งนานนักหนา
มีกระจ่ายป่า	วางท่าคุยโต
ฉันทันเก่งกว่าใคร	ไม่ได้อวดโม้
แถมยังสุดโก้	โอ้โฮ! แท้จริง
ฉันทันเก่งกว่าเต่า	หลายเท่าเชียวนะ
ตัวมเต็มมเงอะงะ	จะไปทันใคร
ว่าไง...เพื่อนเต่า	เราแข่งกันใหม่
ดูซิว่าใคร	วิ่งไววกว่ากัน
กระจ่ายปราดเปรี้ยว	เดี๋ยวเดี๋ยวล้าหน้า
เต่าช่างเชื่องช้า	มาอยู่รั้งท้าย
ผ่านไปครึ่งทาง	ยังไม่เห็นเต่า
กระจ่ายเลยหา	เราพึดดีกว่า
นอนเล่นสบาย	กลายเป็นหลับฝัน
ฝันดีแสนหวาน	ขึ้นบานหัวใจ
เต่าเดินมุ่มมั้น	ฉันไม่ยอมแพ้
อดทนแน่นแน่	แม้เหนื่อยเหลือทน
เต่าเห็นเส้นชัย	หัวใจพองโต
กองเชียร์ไชโย	โห่ร้องยินดี
จิ้งเร่งฝีเท้า	จ้าอ่าวเต็มที
ฉันทันชนะแล้วซี	ดีใจจังเลย
กระจ่ายตื่นแล้ว	แว่วเสียงเฮฮา
วิ่งต่อดีกว่า	อย่าให้เต่าแซง
พอถึงเส้นชัย	ร้องให้แฉะ
กลายเป็นผู้แพ้	แย่งจริงเลยเชียว

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูและเด็กเล็งกร้องเพลง กระจาย พร้อมทำท่าทางประกอบเพลง

เพลงกระจาย

ฉันเป็นกระต่ายสีขาว	หุ่ยวาว ๆ นัยน์ตาสีแดง
วิ่งเล่นยามเดือนส่องแสง	เมื่อลมแรงหลบตามต้นไม้

ขั้นตอนการ

1. เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานโดยใช้คำถาม
 - อะไรเป็นสาเหตุให้กระต่ายมาทำเต่าวิ่งแข่ง
 - ทำไมเต่าจึงรับคำท้าของกระต่าย
 - เต่าทำอะไรจึงชนะกระต่าย
2. ครูนำสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ มาให้เด็กดูและให้เด็กร่วมกันสนทนาถึงความสัมพันธ์ในหน้าที่ของอุปกรณ์ที่เหมือนกัน
3. เด็กเลือกหยิบอุปกรณ์ตามความสนใจของตนเอง
4. เด็กปั้นดินเหนียวอย่างอิสระและตกแต่งผลงานโดยใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบ
5. ครูคอยแนะนำ เมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ
6. เมื่อปั้นเสร็จแล้วนำเสนอผลงานครูคอยจดบันทึกคำพูดของเด็ก
7. เด็กช่วยกันทำความสะอาดและเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. เด็กสามารถบอกความสัมพันธ์ในหน้าที่ของอุปกรณ์ที่เหมือนกัน
2. ครูและเด็กช่วยกันสรุปกิจกรรมที่ทำในวันนี้

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรม
2. ผลงานของเด็กและการเล่าเรื่องของเด็ก
3. สังเกตการคิดเชิงเหตุผลอุปมาอุปไมย

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการปั้น

1. ดินเหนียว
2. ไม้จิ้มฟัน ไหมพรม ดอกไม้
3. พลาสติกปูโต๊ะ
4. กระดาษสำหรับบันทึกชิ้นงาน
5. แผ่นรองปั้น
6. ผ้าเช็ดมือ
7. นิทานเรื่อง กระจ่างกับเต่า
8. ถาดใส่ผลงาน

กิจกรรม นิทานเรื่อง เจ้าป่าหาหมอวิเศษ

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรม
2. พัฒนากล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
4. เพื่อพัฒนาภาษา สามารถอธิบายผลงานของตนเองได้

เจ้าป่าหาหมอวิเศษ

ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง

ไกลออกไปในป่าลึกซึ่งเป็นที่อยู่ของสิงโต เจ้าป่าแต่เวลานี้สิงโตผู้ยิ่งใหญ่กำลังไม่สบาย มันป่วยประกาศไปทั่ว เพื่อหาหมอวิเศษมารักษาอาการป่วยของมัน “ใครก็ตามที่สามารถรักษาฉันให้หายได้ฉันจะให้รางวัลอย่างงามทีเดียว” ในป่าแห่งนี้เองมีหมาจิ้งจอกและหมีที่ได้ชื่อว่าเป็นหมอที่เก่งที่สุดทั้งสองได้ยิน ประกาศของสิงโตจึงรีบเตรียมตัวเดินทางไปรักษาเจ้าป่าทันที

แต่เจ้าหมาจิ้งจอกเกิดละโมภมันอยากได้รางวัลแต่เพียงผู้เดียวมันจึงห้ามไม่ให้หมีไปด้วย “ฉันว่าฉันควรไปรักษาสิงโตคนเดียว...เพราะฉันไม่อยากแบ่งรางวัลของฉันให้ใครเพราะฉะนั้นแก็ควรกลับบ้านไปได้แล้วเจ้าหมี”

“ถ้าเธอคิดว่าเธอสามารถรักษาคนเดียวได้...ก็ตามใจ” หมีพูดก่อนหันหลังจากไป

หมาจิ้งจอกจอมละโมภ รีบวิ่งตรงไปที่ถ้ำของสิงโตและถือโอกาสกุเรื่องกล่าวร้ายหมี “ท่านสิงโตรู้ไหมที่เจ้าหมีนั้นไม่ยอมมารักษาท่านนั้นก็เพราะมันอยากให้ท่านตายและมันจะได้ขึ้นเป็นเจ้าป่าปกครองป่าแห่งนี้แทนท่าน ใจละ ...”

สิงโตได้ฟังแล้วรู้สึกโกรธมากจึงเรียกหมีเข้าพบโดยเร็ว “ไม่จริงเลยท่าน...ฉันไม่ได้มารักษาท่านก็เพราะฉันกำลังค้นคว้าหาวิธีที่ดีที่สุดที่จะมารักษาท่านต่างหากและตอนนี้ก็รู้แล้วละ !! ”

หมีคิดแก็เผ็ดหมาป่าจอมโกหก จึงแกล้งพูดต่อไปว่า “วิธีที่จะรักษาท่านได้คือ...ความอบอุ่นที่สุดนั่นก็คือ..ขนของหมาจิ้งจอกนั่นเอง”

ทันใดนั้นสิงโตก็กระโดดตรงไปที่หมาป่าและถอนขนทั้งหมดของเจ้าหมาป่าออกมาทำเสื้อขนสัตว์แสนสวยสวมใส่หมาป่าขนโกร๋นตกใจและอายมากมันวิ่งหนีหายไปป่าและไม่กล้าออกมาปรากฏตัวในที่สาธารณะอีกเลย

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูเล่านิทาน เรื่องเจ้าป่าหาหมีพิเศษ ให้เด็กฟังก่อน โดยใช้หนังสือภาพประกอบการเล่า

ขั้นตอนการ

1. เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานโดยใช้คำถาม
 - ทำไมสิงโตจึงป่วย
 - จึงจอกเป็นหมาอย่างไร
 - หมีทำอะไรจึงไม่ถูกสิงโตจับกิน
2. ครูและเด็กสนทนาถึงกิจกรรมที่จะทำในวันนี้ที่ละขั้นตอนตามลำดับก่อนหลัง
3. เด็กเลือกหยิบอุปกรณ์ตามความสนใจของตนเอง
4. เด็กปั้นแป้งได้อย่างอิสระและตกแต่งผลงานโดยใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบ
5. ครูคอยแนะนำ เมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ
6. เมื่อปั้นแป้งโตให้เด็กนำเสนอผลงานครูคอยจดบันทึกคำพูดของเด็ก
7. เด็กช่วยกันทำความสะอาดอุปกรณ์และเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. เด็กสามารถบอกขั้นตอนในการทำกิจกรรมตามลำดับก่อนและหลัง
2. ครูและเด็กช่วยกันสรุปกิจกรรมที่ทำในวันนี้

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรม
2. ผลงานของเด็กและการเล่าเรื่องของเด็ก
3. สังเกตการคิดเชิงเหตุผลอนุกรม

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการปั้น

1. แป้งโด 3 ก้อน สีขาว สีแดง สีม่วง
2. ก้านไม้ขีด ไม้พลาสติก ไม้พรมเส้นเล็ก
3. พลาสติกปูโต๊ะ
4. กระดาษสำหรับบันทึกชิ้นงาน
5. แผ่นรองปั้น
6. ผ้าเช็ดมือ
7. นิทานเรื่องเจ้าป่าหาหมีพิเศษ
8. ถาดใส่ผลงาน

กิจกรรม นิทานเรื่องจระเข้กับกระต่าย

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านจัดประเภท
2. พัฒนากล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
4. เพื่อพัฒนาภาษา สามารถอธิบายผลงานของตนเองได้

จระเข้กับกระต่าย

ผู้แต่ง สมหมาย โศคล้าย

กระต่ายตัวหนึ่งกำลังกินผักกาดอยู่ที่ชายเขากับบรรดาเพื่อนสัตว์อื่น ๆ เมื่อกินจนอิ่มมันจึงเดินไปยัง ลำธาร ที่อยู่ไม่ไกลนักพอจะก้มลงกินน้ำ มันก็มองเห็นอะไรบางอย่างลอยใกล้เข้ามา ๆ มันจึงเพ่งมองด้วยความแปลกใจ “เอ๊ะ ! ไม่ใช่ก้อนไม้นี่นา เจ้าจระเข้อันธพาลนั่นเอง” กระต่ายจึงกระโดดหนีออกมาจากริมลำธารด้วยความกลัว มันหายหัวเป็นปลิดทิ้ง จระเข้มองเห็นดังนั้นก็รู้สึกผิดหวังจึงใช้เล่ห์กลทันที “ท่านกระต่ายผู้ชาญฉลาด นั้นกำลังจะไปไหนลงมาดื่มน้ำให้ชื่นใจก่อนเถอะท่าน” “อ้อ ! ข้าหัวน้ำนะ แต่กลัวท่านจะจับข้ากินเป็นอาหารซะก่อน แต่พอเห็นท่านโผล่มาข้าก็หายหัวเลยล่ะ” กระต่ายตอบอย่างซื่อ ๆ “โอ้ โห ! ข้าไม่ใจร้ายอย่างนั้นหรอกลงมากินเถอะ ข้าแก่จนฟันพางก็หักหมดปากแล้ว อีกอย่างหนึ่งข้าไม่ชอบกินกระต่ายหรอก ข้าชอบกินปลามากกว่า” จระเข้พูดหลอกล่อกระต่าย กระต่ายน้อยรู้ทันจึงร้องบอกไปว่า “ไม่ล่ะท่าน แม่ข้าสอนว่าถ้าอันตรายอยู่ใกล้ ๆ ต้องหลีกให้ไกลไว้ก่อน” ว่าแล้วกระต่ายก็กระโดดแผล็บไปจากริมลำธารอย่างรวดเร็ว จระเข้ได้แต่มองตามกระต่ายอย่างเสียดายอาหารมื้อแรก กระต่ายวิ่งลัดเลาะริมลำธารมาได้สักพักหนึ่ง ถึงแม่น้ำจะหิวน้ำจนแทบจะเป็นลมแต่ก็มองซ้ายมองขวาก่อนว่าปลอดภัยหรือไม่ และก้มลงดื่มน้ำอย่างมีความสุข

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูเล่านิทาน เรื่องจระเข้กับกระต่าย ให้เด็กฟัง โดยใช้หุ่นมือประกอบ

ขั้นตอนการ

1. เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานโดยใช้คำถาม
 - ถ้ากระต่ายดื่มน้ำในลำธารจะเกิดอะไรขึ้น
 - ทำอย่างไรกระต่ายจึงจะกินน้ำได้
 - ถ้าเด็ก ๆ เป็นเจ้ากระต่ายเด็กจะทำอย่างไรกับเจ้าจระเข้

2. ครูสนทนาถึงกิจกรรมที่จะทำในวันนี้พร้อมกับแนะนำอุปกรณ์ต่าง ๆ
3. เด็กเลือกหยิบอุปกรณ์ตามความสนใจของตนเองและร่วมสนทนากันถึงลักษณะของอุปกรณ์แต่ละชนิด
4. เด็กปั้นแป้งโดอย่างอิสระและตกแต่งผลงานโดยใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบ
5. ครูคอยแนะนำ เมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ
6. เมื่อปั้นแป้งโดเสร็จแล้วให้นำเสนอผลงานครูคอยจดบันทึกคำพูดของเด็ก
7. เด็กช่วยกันทำความสะอาดอุปกรณ์และเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. เด็กสามารถจัดประเภทการของสัตว์ได้
2. ครูและเด็กช่วยกันสรุปกิจกรรมที่ทำในวันนี้

การประเมินผล

1. สังเกตการเรียนรู้ของเด็กขณะทำกิจกรรม
2. ผลงานของเด็กและการเล่าเรื่องของเด็ก
3. สังเกตการคิดเชิงเหตุผลในการจัดประเภท

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการปั้น

1. แป้งแป้งโด 3 ก้อน สีน้ำตาล สีเขียว สีแดง
2. ลูกสนแห้ง ใบสนทางกระรอก ลูกตาสัตว์
3. พลาสติกปูโต๊ะ
4. กระดาษสำหรับบันทึกชิ้นงาน
5. แผ่นรองปั้น
6. ผ้าเช็ดมือ
7. นิทานเรื่อง จระเข้กับกระต่าย

กิจกรรม นิทานเรื่อง หมาป่ากับเงา

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมย
2. พัฒนากล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
4. เพื่อพัฒนาภาษา สามารถอธิบายผลงานของตนเองได้

หมาป่ากับเงา

สมหมาย โตคล้าย ผู้เล่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีหมาจอมตะกละตัวหนึ่ง อาศัยอยู่ที่ชายป่านอกเมือง วันหนึ่งอากาศร้อน อบอ้าวมาก ตั้งแต่เช้ามาเจ้าหมาจอมตะกละยังไม่มีอะไรตักถึงท้องจึงทำให้มันทั้งหิวทั้งหงุดหงิด มันจึงตัดสินใจเดินทางเข้าไปในเมืองเพื่อหาอะไรกิน “เข้าเมืองดีกว่าเรา เพื่อจะมีอะไรอร่อย ๆ ให้กินบ้าง” มันบอกกับตัวเอง มันออกเดินทางกระทั่งมาถึงตลาดที่มีร้านค้ามากมาย ตั้งเรียงรายอยู่ “โอ้โฮ มีแต่ของอร่อย ๆ น่ากินทั้งนั้นเลย”

เจ้าหมาจอมตะกละเริ่มน้ำลายไหล มันเดินผ่านร้านขายไก่ย่างหอมฉุย ขณะที่เจ้าของกำลังเดินเข้าหลังร้านมันได้โอกาสจึงย่องเข้าไปเพื่อจะขโมยไก่ย่างมากิน แต่โชคกลับไม่เข้าข้างมันเสียเลย เจ้าของร้านหันมาเห็นเสียก่อนและคว้าไม้ไล่ตี จนมันต้องโกยอ้วกเผ่นหนีสุดชีวิต มันหอบฮึก ๆ โซซัดโซเซมาถึงร้านขายเนื้อขณะที่เจ้าของร้านกำลังสาละวนขายเนื้อให้ลูกค้าอยู่ มันแลบลิ้นเลียปาก พอสบโอกาสเหมาะจึงย่องเข้าไปคาบเนื้อบนเขียงมาได้ชิ้นหนึ่งแล้วรีบเผ่นหนีออกมาทันที ขณะที่มันเดินข้ามสะพานไม้เล็ก ๆ เพื่อกลับที่พักมันเผลอตกลงไปในน้ำเห็นหมาอีกตัวหนึ่งคาบเนื้อชิ้นใหญ่กว่าที่มันคาบอยู่เสียอีก ด้วยความตะกละมันจึงคิดจะแย่งเนื้อชิ้นใหญ่ที่อยู่ในปากหมาตัวนั้น “เฮ้! เจ้าหมากระจอกส่งชิ้นเนื้อนั้นมาให้ข้าเสียที ๆ” มันตะโกนขู่ไม่ทันขาดคำ เนื้อที่อยู่ในปากของมันก็ร่วงจมหายไปในสายน้ำพร้อมทั้งเนื้อในปากของหมาตัวนั้น ก็อันตรธานหายไปด้วย มันกระโดดลงไปควานหาจนหมดริ้วแรงหาเท่าไรก็ไม่เจอ

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูเล่านิทาน เรื่องหมากับเงา ให้เด็กฟังก่อน โดยใช้หุ่นนิ้วประกอบ

ขั้นตอนการ

1. เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานโดยใช้คำถาม
 - ทำไมชิ้นเนื้อที่อยู่ในน้ำจึงใหญ่กว่า
 - ทำไมหมาถึงทิ้งชิ้นเนื้อที่คาบไว้
 - ทำไมหมาถึงเลือกชิ้นเนื้อที่อยู่ในน้ำ
2. ครูสนทนาถึงกิจกรรมที่จะทำในวันนี้พร้อมกับแนะนำอุปกรณ์ต่าง ๆ
3. เด็กเลือกหยิบอุปกรณ์ตามความสนใจของตนเอง
4. เด็กดินเหนียวอย่างอิสระและตกแต่งผลงานโดยใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบ
5. ครูคอยแนะนำ เมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ
6. เมื่อดินเหนียวเสร็จแล้วให้นำเสนอผลงานครูคอยจดบันทึก
7. เด็กช่วยกันทำความสะอาดและเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. เด็กสามารถบอกความสัมพันธ์ในหน้าที่ของอุปกรณ์ที่เหมือนกัน
2. ครูและเด็กช่วยกันสรุปกิจกรรมที่ทำในวันนี้

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรม
2. ผลงานของเด็กและการเล่าเรื่องของเด็ก
3. สังเกตการคิดเชิงเหตุผลอุปมาอุปไมยจากการตอบคำถาม

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการปั้น

1. ดินเหนียว
2. เปลือกหอย ใบสนหางกระรอก ลูกตาสัตว์
3. พลาสติกปูโต๊ะ
4. กระดาษสำหรับบันทึกชิ้นงาน
5. แผ่นรองปั้น
6. ผ้าเช็ดมือ
7. นิทานเรื่อง หมากับเงา
8. ถาดใส่ผลงาน

ภาคผนวก ข

- คู่มือดำเนินการทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย (อายุ 3-4 ปี)
- ตัวอย่างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย (อายุ 3-4 ปี)

คู่มือดำเนินการทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย (อายุ 3 – 4 ปี)

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เชียงรากน้อย (อายุ 3 -4 ปี) ใช้ในการประเมินการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 ด้านการจัดประเภท จำนวน 10 ข้อ
 - 1.2 ด้านอุปมาอุปไมย จำนวน 10 ข้อ
 - 1.3 ด้านอนุกรม จำนวน 10 ข้อ
2. ในการดำเนินการทดสอบ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดสอบด้วยตัวเอง
3. แบบทดสอบนี้แบบทดสอบประเภทรูปภาพ มี 3 ตัวเลือก

คำแนะนำในการใช้แบบทดสอบ

1. ลักษณะทั่วไปของแบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลได้จำแนก ออกเป็น 3 ชุด จำนวน 30 ข้อ ดังนี้

ชุดที่ 1	แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลด้านจัดประเภท	จำนวน	10 ข้อ
ชุดที่ 2	แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมย	จำนวน	10 ข้อ
ชุดที่ 3	แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรม	จำนวน	10 ข้อ
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบ กำหนดเวลาให้ทำข้อละ 1 นาที
3. การตรวจให้คะแนน
 - 3.1 ทำถูกต้องให้ 1 คะแนน
 - 3.2 ทำผิด หรือไม่ได้ทำ หรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน

การเตรียมการทดสอบ

1. ผู้ดำเนินการทดสอบ ต้องศึกษาคู่มือในการทดสอบและแบบทดสอบการคิดเชิงเหตุผล ให้เข้าใจในกระบวนการทั้งหมดใช้ภาษาที่ชัดเจนในการอ่านข้อคำถามในแบบทดสอบแต่ละข้อโดย อ่านข้อละ 2 ครั้ง
2. สถานที่สอบ จัดโต๊ะ เก้าอี้ให้ห่างกันพอสมควร โดยจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เพียงพอับจำนวนของผู้เข้ารับการสอบเลือกที่ปราศจากสิ่งรบกวน มีแสงสว่างเพียงพอ
3. อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการทดสอบ ดังนี้ ดินสอดำ หรือดินสอด่เทียน
4. คู่มือการใช้แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล
5. ผู้เข้ารับการทดสอบ ก่อนเริ่มการทดสอบควรให้ผู้เข้าทดสอบทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อยก่อน เช่น เข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย และเมื่ออยู่ในห้องที่ทำการทดสอบนั่งประจำที่ให้เรียบร้อย

6. แบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลที่ได้รับการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว โดยเขียนชื่อ – นามสกุล ของผู้รับการทดสอบไว้ให้พร้อม และแบบทดสอบสำรองอีก 2 ชุด

ผู้รับการทดสอบ

1. ผู้ดำเนินการทดสอบควรทักทายพูดคุยกับเด็กเพื่อสร้างความคุ้นเคย

ขั้นตอนการสอบ

ในการทดสอบ ให้ผู้ดำเนินการทดสอบปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. แจกแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล และดินสอให้ผู้รับการทดสอบตามลำดับชื่อ – นามสกุลที่เตรียมไว้ให้ตรงกับผู้รับการทดสอบ
2. อธิบายการเลือกคำตอบซึ่งเลือกได้เพียง 1 ตัวเลือก โดยทำเครื่องหมายโดยให้ผู้เข้ารับการทดสอบดู และลองทำจนเข้าใจในข้อตัวอย่าง
3. ผู้ทำการทดสอบอ่านคำถามในแต่ละข้อให้ผู้เข้ารับการทดสอบฟังทีละข้อ ข้อละ 2 ครั้ง
4. สังเกตผู้เข้ารับการทดสอบทำเครื่องหมาย ครบทุกคนในแต่ละข้อคำถามแล้ว จึงอ่านข้อคำถามต่อไป

การดำเนินการ

ครูพูด : “สวัสดีค่ะ เด็ก ๆ ทุกคน วันนี้ครูมีสิ่งที่น่าสนใจมาให้เด็ก ๆ ทำ”

ครูพูด : “ก่อนที่จะลงมือทำ ครูมีข้อตกลงกับเด็ก ๆ ว่า เมื่อเด็กได้รับสมุดที่ครูแจกแล้ว เด็ก ๆ จะไม่เปิดดูก่อนที่ครูจะบอก และเมื่อครูบอกให้ทำอะไร ขอให้เด็กตั้งใจฟังแล้วทำตามทีครูบอก ครูแจกสมุดและให้เด็กทุกคนใช้ดินสอดำ คนละ 1 แท่งค่ะ”

(ครูแจกแบบทดสอบตรงตามชื่อของเด็กและให้หยิบดินสอดำคนละ 1 แท่ง และติดเครื่องหมายกากบาท (x) ที่ผนังห้องและชี้ที่เครื่องหมาย)

ครูพูด : “นี่คือเครื่องหมายกากบาท เด็ก ๆ พูดยตามครูซิค่ะ เปิดหน้าแรกค่ะ”
(เปิดแบบทดสอบหน้าแรก และดูว่าเด็กเปิดถูกต้องหรือไม่)

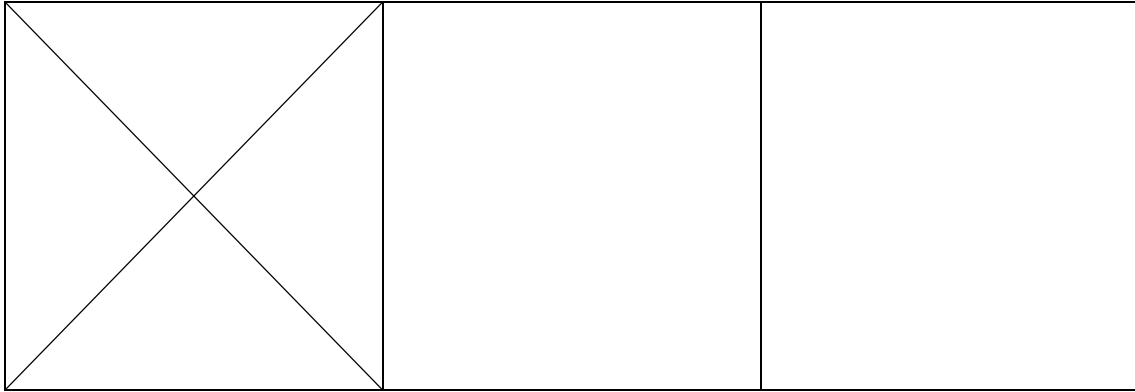
ตัวอย่างการทำข้อสอบ

ครูพูด : เด็ก ๆ เปิดหน้าแรกพร้อมกับครู ดูที่ข้อไก่ นะคะ

ครูพูด : เด็กดูในช่องซิคะ เป็นรูปอะไรเอ่ย

(นักเรียนตอบ).....ถูกต้องคะเก่งมากคะ ทุกคนลอง ลากเส้นประในช่องคะ
(ครูชี้ช่องแรกและช่องที่สองและสามและเดินดูความถูกต้อง)

ครูพูด : ในช่องว่างสุดท้ายให้เด็ก ๆ ลองเขียนเครื่องหมายกากบาทต่อในช่องสุดท้าย และเดินดูความถูกต้อง

ข้อทดลองกากบาท

แบบวัดการคิดเชิงเหตุผล

ชุดที่ 1 ด้านการจัดประเภท

ข้อตัวอย่าง

- ครูพูด : เด็ก ๆ เปิดหน้าแรกแล้วนะคะ ดูรูปไก่คะ
- ครูพูด : เด็ก ๆ ดูในช่องคะ เป็นรูปอะไรเอ่ย (นักเรียนตอบ).....ถูกต้องเก่งมากคะ ฟังคำสั่งคะ
- ปฏิบัติ : ชี้ที่ข้อไก่ให้นักเรียนดู
- ครูพูด : ให้ กากบาท (x) ทับภาพที่ต่างไปจากภาพอื่น
- ปฏิบัติ : ดูแลให้นักเรียนทำทุกคน.....
- ครูพูด : เก่งมากคะ ต่อไปนี้จะเริ่มทำข้อต่อไปแล้วนะคะ เด็ก ๆ ต้องฟังคำสั่ง ให้ดีก่อนที่จะ กากบาท (x) ทุกคนเปิดหน้าต่อไป

ชุดที่ 2 ด้านอุปมาอุปไมย

- ครูพูด : เด็ก ๆ เปิดหน้าแรกแล้วนะคะ ดูรูปไข่คะ
- ครูพูด : เด็ก ๆ ดูในช่องคะ เป็นรูปอะไรเอ่ย (นักเรียนตอบ).....ถูกต้องเก่งมากคะ ฟังคำสั่งคะ
- ปฏิบัติ : ชี้ที่ข้อไข่ให้นักเรียนดู
- ครูพูด : ให้ กากบาท (x) ทับภาพในแถวล่างที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับภาพที่ 3 เหมือนกับความสัมพันธ์ของสองภาพแรก
- ปฏิบัติ : ดูแลให้นักเรียนทำทุกคน.....
- ครูพูด : เก่งมากคะ ต่อไปนี้จะเริ่มทำข้อต่อไปแล้วนะคะ เด็ก ๆ ต้องฟังคำสั่ง ให้ดีก่อนที่จะ กากบาท (x) ทุกคนเปิดหน้าต่อไป

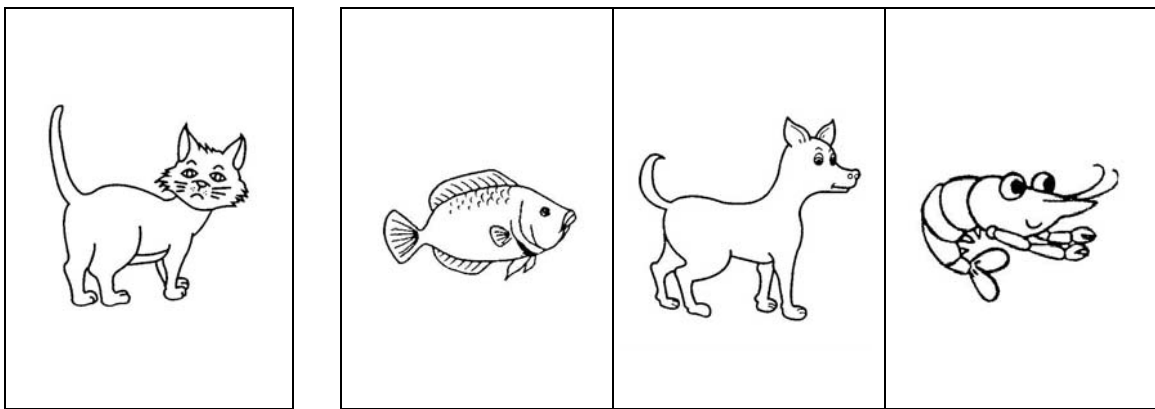
ชุดที่ 3 ด้านอนุกรม

- ครูพูด : เด็ก ๆ เปิดหน้าแรกแล้วนะคะ ดูรูปปลาคะ
- ครูพูด : เด็ก ๆ ดูในช่องคะ เป็นรูปอะไรเอ่ย (นักเรียนตอบ).....ถูกต้องเก่งมากคะ ฟังคำสั่งคะ
- ปฏิบัติ : ชี้ที่ข้อฝึกให้นักเรียนดู
- ครูพูด : ให้ กากบาท (x) ทับภาพในแถวบนเป็นภาพแมว วัว เรียงกันตามลำดับ
 อย่างต่อเนื่องจากภาพที่ 1 ถึงภาพที่ 4 ให้เด็กหาภาพที่เป็นภาพต่อเนื่อง
 กันกับภาพที่ 5 แล้วกากบาทภาพ
- ปฏิบัติ : ดูแลให้นักเรียนทำทุกคน.....
- ครูพูด : เก่งมากคะ ต่อไปนี้จะเริ่มทำข้อต่อไปแล้วนะคะ เด็ก ๆ ต้องฟังคำสั่ง
 ให้ดีก่อนที่จะกากบาท (x) ทุกคนเปิดหน้าต่อไป

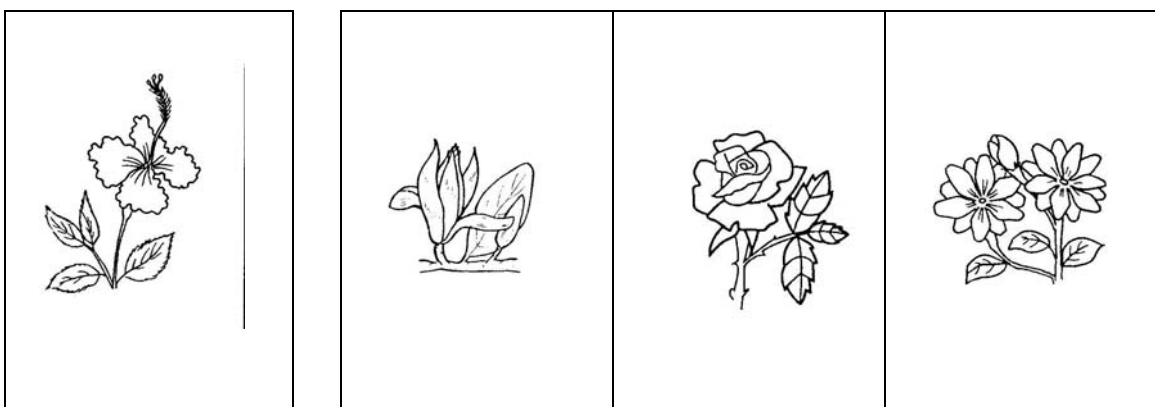
ตัวอย่างแบบวัดการคิดเชิงเหตุผล

แบบวัดการคิดเชิงเหตุผล ชุดที่ 1 ด้านการจัดประเภท

ข้อตัวอย่าง

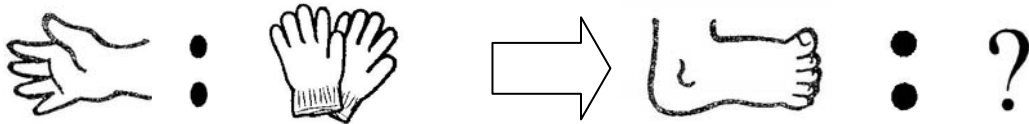

1.

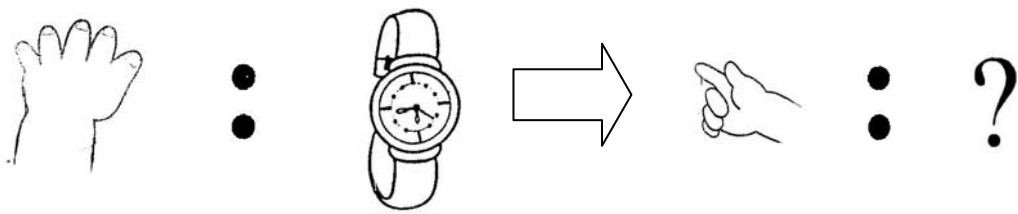

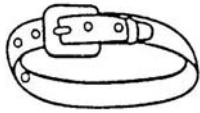

แบบวัดการคิดเชิงเหตุผล
ชุดที่ 2 ด้านอุปมาอุปไมย

ข้อตัวอย่าง

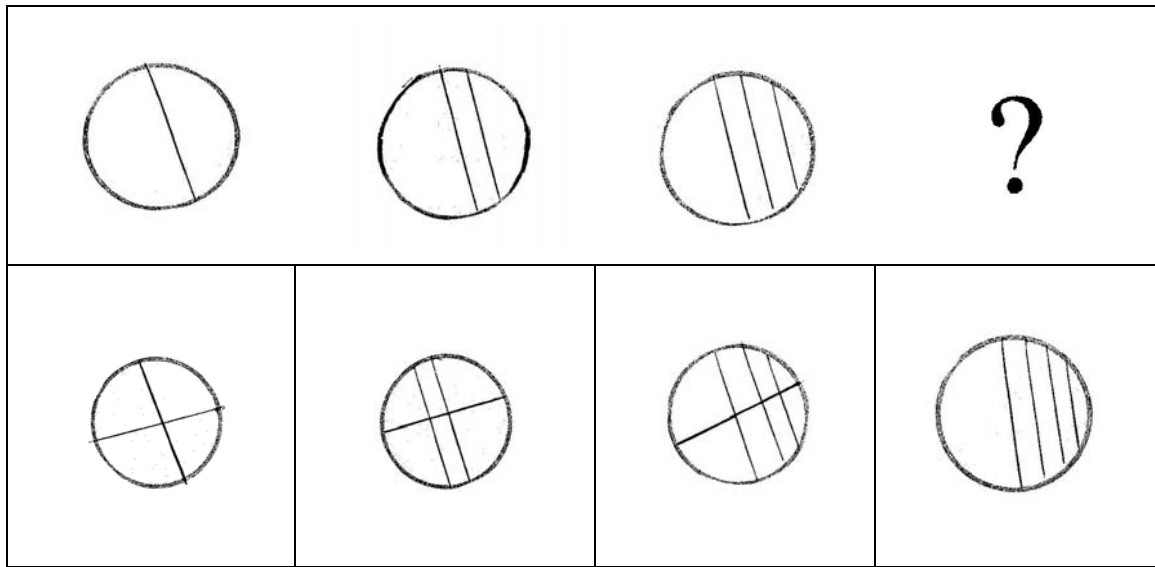
			
			

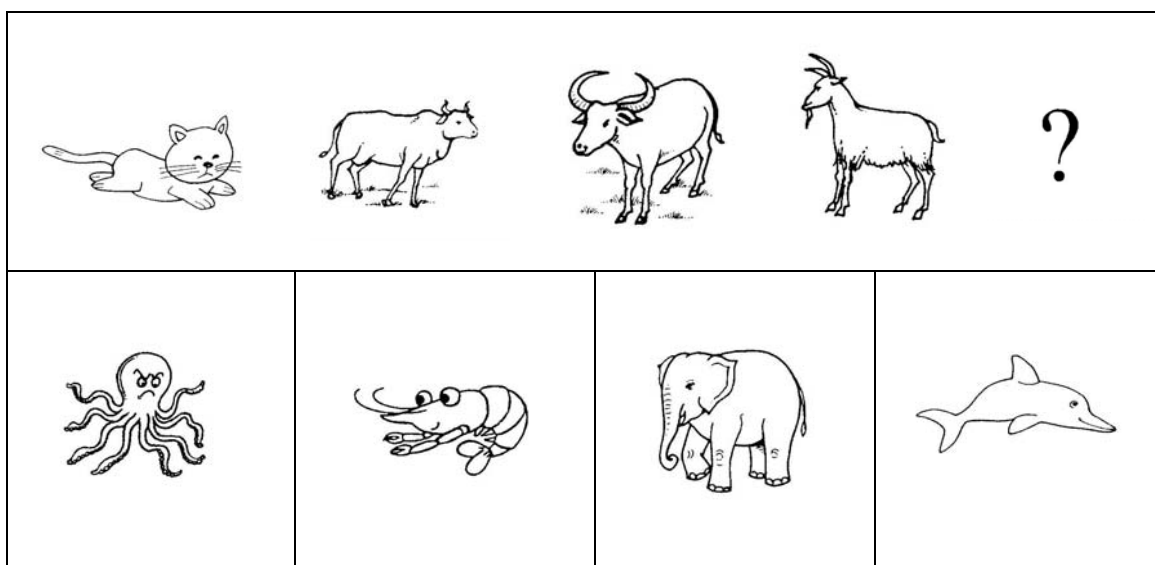
			
			

แบบวัดการคิดเชิงเหตุผล
ชุดที่ 3 ด้านอนุกรม

ข้อตัวอย่าง

1.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางพัชรี คุ่มชาติ
วันเดือนปีเกิด	22 ธันวาคม 2508
สถานที่เกิด	อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	121/36 หมู่ 1 ตำบลธนู อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	เทศบาลตำบลเชียงรากน้อย 555 หมู่ 5 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2527	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนนางรอง
พ.ศ.2530	อนุปริญญาวิทยาศาสตร์ จาก วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ฯ
พ.ศ.2542	ครุศาสตรบัณฑิต (คป.) สาขาการศึกษาปฐมวัย จาก สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ฯ
พ.ศ.2553	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ